

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Diplomová práce

Postavení notáře v českém právním řádu

Zpracovala: Olga Krejčová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miloslava Wipplingerová, Ph.D., LL.A.

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Olga KREJČOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0065P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Postavení notáře v českém právním řádu**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historie a vývoj notářství
3. Postavení notáře v českém právním řádu
4. Činnost notáře
5. Dohled a kárné řízení
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Miloslava Wipplingerová, Ph.D., LL.A.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2021

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Postavení notáře v českém právním řádu zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem k sepsání této diplomové práce použila, byly řádně citovány a uvedeny v seznamu použitých pramenů.“

Kamenice nad Lipou, březen 2021

Olga Krejčová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Miloslavě Wiplingerové, Ph.D., LL.A. za velice ochotný přístup, cenné rady a věcné připomínky k mé diplomové práci.

Dále bych chtěla jmenovitě poděkovat mé mamince, Olze Krejčové st., za její neutichající podporu a trpělivost, kterou se mnou neztrácela ani během studia. Poděkování patří také mým blízkým.

Obsah

Úvod.....	1
1 Vybrané milníky z historie notářství	3
1.1 Řím jako kolébka notářství.....	3
1.2 Počátky veřejného notariátu v českých a československých zemích	4
1.3 Ženy v notářské praxi a první dáma českého notářství.....	9
1.3.1 Anděla Kozáková Jírová	11
2 Postavení notáře v českém právním řádu	14
2.1 Notářství jako základní pojem	14
2.1.1 Základní zásady a principy notářství.....	16
2.1.2 Přehled nejdůležitějších právních norem upravujících organizaci a činnost notářství	20
2.2 Notář	23
2.2.1 Předpoklady pro jmenování notářem	24
2.2.2 Konkurz a jmenování	29
2.3 Notářský úřad.....	31
2.3.1 Pracovníci notářského úřadu	33
2.4 Zástupce a náhradník notáře	38
2.5 Odvolání notáře a zánik funkce notáře	41
2.6 Komparace profese notáře a advokáta	43
2.7 Notářská samospráva	45
2.7.1 Notářské komory jako základní článek notářské samosprávy.....	46
2.7.2 Notářská komora České republiky	49
3 Činnost notáře.....	54
3.1 Činnost notáře dle § 2 notářského řádu	55
3.1.1 Sepisování notářských zápisů o právních jednáních	56
3.1.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení	62
3.1.3 Notářská úschova	68
3.2 Činnost notáře dle § 3 a § 4 notářského řádu.....	74
3.2.1 Notář jako soudní komisař	77
3.3 Pozastavení činnosti notáře.....	84
3.4 Odměna notáře.....	85
3.5 Odpovědnost notáře za újmu způsobenou při výkonu činnosti notáře ...	87
3.5.1 Odpovědnost státu	89
4 Dohled a kárné řízení	91

4.1	Dohled.....	91
4.2	Kárná odpovědnost notáře	93
	Závěr.....	97
	Resumé	99
	Résumé	100
	Seznam použitých pramenů.....	101

Seznam použitých zkratk

AZ	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
CNUE	Rada notářství Evropské unie
EHP	Evropský hospodářský prostor
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
EU	Evropská unie
JednŘ	vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
KancŘN	Kancelářský řád Notářské komory České republiky
LZPS	usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
NK ČR	Notářská komora České republiky
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
NotT	vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OdpŠk	zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
OrgŘN	Organizační řád Notářské komory České republiky
OSN	Organizace spojených národů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
PO	právnícká osoba
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SŘS	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
UINL	Mezinárodní unie notářství
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
ZkŘN	Zkušební řád Notářské komory České republiky
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma „*Postavení notáře v českém právním řádu.*“ Při výběru jsem se nechala inspirovat především svým zájmem o tuto profesi, a to nejen z hlediska teoretického, ale i z důvodu možného budoucího uplatnění, neboť je to právě notářství, kterému bych se po dokončení studia na právnické fakultě chtěla věnovat. Notář je představitelem tradiční právnické profese s pestrým historickým vývojem, sahajícím až do období antiky. Z hlediska tří právnických povolání, soudce – notář – advokát, se však jedná o profesi nejmladší. Ve společnosti je považován za osobu s vysokým morálním kreditem, hájící právo a spravedlnost. Působnost notáře je velmi rozmanitá. Prostřednictvím klasické činnosti notář naplňuje hlavní poslání notářství, kterým je předcházet sporům a napomáhat právní jistotě. Mimo to je nadán pestrou škálou doplňkových pravomocí. Laická veřejnost mívá osobu notáře často spojenou pouze s řízením o pozůstalosti, ve kterém jako pověřený soudní komisař vykonává úkony soudu I. stupně.

Cílem mé diplomové práce je podat přehledný a ucelený obraz toho, kdo je notář, jaké je jeho postavení a úloha v právním řádu České republiky. S ohledem na rozmanitost tématu není cílem této práce přinést podrobný rozbor profese notáře a jeho agendy, ale komplexní přehled. K naplnění tohoto účelu jsem v diplomové práci využila základní výzkumné metody, především metodu deskriptivní, analytickou, komparační a rovněž také explanaci. Vzhledem k tomu, že práce je zaměřena na postavení notáře v tuzemském právním řádu, není v ní čerpáno ze zahraničních zdrojů.

Mnou předkládaná práce je členěna do čtyř hlavních kapitol, úvod a závěr nepočítaje. Jednotlivé kapitoly jsou následně systematicky rozděleny na další podkapitoly tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle.

První kapitola přináší stručný exkurz do historie notářství. V rámci jednotlivých podkapitol jsou v časové posloupnosti zaznamenány důležité milníky v dějinách tohoto institutu. Tato kapitola je důležitá pro pochopení vývoje notářství a samotného povolání notáře v průběhu let, neboť je to právě historie, která

formovala notáře do podoby, v jaké jej známe dnes. Jako zajímavost je v této kapitole uveden ženský element v notářství, včetně pojednání o Anděle Kozákové jako první ženě notářce nejen u nás, ale v celé Evropě.

Druhá kapitola je pojmenována stejně jako samotná diplomová práce. V rámci této kapitoly je podán kompletní teoretický výklad o postavení notáře v českém právním řádu. Shodně jako předchozí, i tato kapitola je členěna do jednotlivých podkapitol, které obsahují popis základních pojmů souvisejících s notářstvím, přehled nejdůležitějších pramenů a základní zásady a principy, na nichž je notářský stav postaven. Obsahem této kapitoly je i odpověď na otázku, kdo je notář, jak se jím stát, co je to notářský úřad a kým je personálně tvořen. V závěru této kapitoly je věnován prostor notářské samosprávě, a to i v kontextu mezinárodním. Za zajímavost této kapitoly považuji komparaci profese notáře a advokáta.

Třetí kapitola je svým obsahem nejrozsáhlejší, neboť se věnuje činnosti notáře. Tato kapitola je opět členěna do několika podkapitol, které pojednávají o rozmanité agendě notáře. Nad rámec základního popisu notářské činnosti je v jednotlivých podkapitolách věnován prostor konkrétním činnostem, které notář při výkonu své funkce zastává. V jedné z podkapitol je řešena i funkce notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Považuji za nutné zmínit, že se jedná o agendu značně rozsáhlou, a proto je cílem tuto problematiku pouze nastínit, nikoli detailně popsat. Podrobnější výklad by vydal na samostatnou práci. Na činnost notáře plynule navazuje odměna notáře za jím poskytované služby a rovněž odpovědnost notáře jako následek jeho působnosti.

Poslední z hlavních kapitol je zaměřena na dohled nad činností notáře a na případné kárné řízení. Tato kapitola je odrazem skutečnosti, že i notář je pouze člověk a jako takový se může dopustit pochybení, které je nezbytné řešit podle míry jeho závažnosti.

1 Vybrané milníky z historie notářství

Notářství patří mezi nejstarší právní odvětví, které si ve své historii procházelo jak časy zlatého věku, tak časy úpadku. Dějiny jsou významným kritériem pro formování notářské profese do podoby, v jaké ji známe dnes.

Tato kapitola je ohlédnutím do historie notářského povolání a přibližuje ho v nejdůležitějších etapách jeho vývoje, na nichž se podepsaly i společenské změny.

1.1 Řím jako kolébka notářství

První zmínky o notářském povolání datujeme již do antické kultury. Za kolébku notářství je považován Řím, v němž došlo k rozvoji notářské profese. Starověký Řím představuje nejen „rodiště“ notářství, ale má význam pro budování práva jako takového. Římské právo ovlivnilo vývoj soukromého práva v kontinentální právní kultuře, stejný vliv mělo i římské pojetí úředníků na formování právnických profesí.

Za předchůdce notáře jsou považovány osoby, které byly již v dobách starověkých vzdělané a znalé písma, zejména se jednalo o různé druhy písařů. Takovými osobami byly ve starém Římě písaři zvaní *tabellio*, jejichž hlavní činnost spočívala v sepisování listin o právních úkonech. Tabelliové tuto činnost vykonávali jako živnost, při sepisování listin se řídili stanoveným a přesně předepsaným postupem a byli podrobeni dozoru ze strany městského prefekta.¹

Po pádu Západořímské říše navázala na římskou právní úpravu propracovanější úprava byzantského práva. Významnou je především novela č. 115, kterou provedl roku 889 císař Lev zvaný „Filosof“. Dle této novely byla předpokladem pro výkon funkce tabelliona dobrá pověst, znalost řeči a písma, znalost zákonů a určitých právnických prací. V období Byzantské říše existovaly

¹ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Linde Praha, 1997, s. 243.

korporace tabbellionů, které přijímaly nové uchazeče, dozíraly na kvalitu jejich práce a chování.²

Významnou událostí pro vývoj notářství je založení severoitalských univerzit v 11. století, které byly považovány za tehdejší centrum vzdělanosti. Pro samotné notářství má největší význam univerzita v Bologni, kde byla založena samostatná notářská škola, na níž se úspěšným posluchačům dostalo titulu „*doktor notářského umění*.“³

1.2 Počátky veřejného notariátu v českých a československých zemích

Počátky veřejného notariátu jsou v českých zemích úzce spjaty s recepcí římského práva, jež je datována do 12. a 13. století. V tomto období se zintenzivňuje zahraniční styk s Itálií, v důsledku kterého dochází k pronikání římského práva na území českých zemí.

Ve druhé polovině 13. století se v českých zemích objevují první veřejní notáři. Za významného představitele notářství je považován Ital Henricius de Isernia (Jindřich z Isernie), který zde působil za vlády Přemysla Otakara II. V Praze založil notářskou školu na Vyšehradě, kde bylo vyučováno *ars dictandi*, tj. umění skládat listiny, rétorika či základy práva. První právní úpravu notářství provedl za své vlády Václav II. Omezil v ní počet notářů a požadoval složení zkoušky způsobilosti a přísahy. Veřejní notáři byli v té době jmenováni panovníkem, papežem, případně těmi, na něž bylo právo jmenovat veřejné notáře delegováno.

Za vlády Karla IV. rostl počet veřejných notářů, nicméně to bylo na úkor jejich kvality. Na nastalou situaci reagoval Karel IV. právní úpravou v *Maiestas Carolina*, který nebyl pro odpor stavů přijat. Dokument byl panovníkem prohlášen za shořelý, ale přesto byla některá jeho ustanovení týkající se notářství používána.⁴

² BRÁZDA, J., R. BÉBR a P. ŠIMEK. *Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc*. ACADEMIA PRAHA, 1976, s. 11.

³ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Linde Praha, 1997, s. 243.

⁴ BRÁZDA, J., R. BÉBR a P. ŠIMEK. *Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc*. ACADEMIA PRAHA, 1976, s. 45.

Veřejným notářem se mohl stát jen ten, kdo k výkonu této funkce získal královské zmocnění. Toho se dostalo tomu, kdo byl shledán moudrým, věrným, zkouškou prokázal své znalosti a složil přísahu. Roku 1358 Karel IV. udělil pravomoc jmenovat veřejné notáře pražskému arcibiskupovi Arnoštu z Pardubic a jeho nástupcům. Hlavní činností notářů bylo vyhotovovat listiny nadané veřejnou vírou. Doba Karla IV. znamenala pro notářství dobu rozkvětu a vyvrcholení notářství v českých zemích. Významným představitelem notářského stavu byl ve 14. století Jan z Nepomuku, jenž je dnes znám jako sv. Jan Nepomucký. Právní úprava provedená Karlem IV. platila až do Maxmiliánova notářského řádu z roku 1512, jenž byl do českých zemí implementován Ferdinandem I.

Období husitských válek znamenalo pro vývoj notářského povolání temné časy, které pokračovaly i v následujících letech. S existenčními problémy se notářský stav musel vypořádat i za dob osvícenství, kdy byla u moci Marie Terezie a později její syn Josef II., jenž je známý pro své reformy, které se dotkly i právní a soudní oblasti. Josefovské reformy notářskou profesi, v porovnání s ostatními právními povoláními, stavěly do pozadí. V roce 1781 byl vydán Obecní soudní řád, který zakotvil, že jedinou veřejnou notářskou listinou je směnečný protest. *„Svěrázný přístup císaře Josefa II. k institutu notariátu (císařský patent č. 13/1781 Sb. z. s.) a další opatření jeho nástupců omezily v první polovině 19. stol. notářskou agendu na jedinou právně významnou činnost, na vydávání směnečných protestů.“*⁵ Ve světle událostí této doby došlo k razantnímu omezení a okleštění činnosti notáře, jehož cílem bylo sloučení notářské profese s profesí advokátní.

Úpadek notářského povolání sahá až do druhé poloviny 19. století. K upevnění pozice notářství a posílení jeho autority nepřispělo ani vydání notářského řádu z roku 1850, který ve velké míře vycházel z notářského řádu francouzského. Notářský řád z roku 1850 se po krátké době své platnosti ukázal jako nevyhovující, a proto byl v roce 1855 přijat nový notářský řád, který se ale stejně jako jeho předchůdce stal terčem kritiky. Rozhodujícím obdobím pro organizaci notářství a formování jeho právní úpravy se stal počátek 70. let 19. století.⁶ V listopadu roku 1871 byl vydán notářský řád, jenž byl zábleskem na lepší

⁵ SKŘEJPEK, M. *Právní stav a právní profese v minulosti*. ACADEMIA PRAHA, 2007, s. 165.

⁶ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Linde Praha, 1997, s. 253.

časy. Jednalo se o předpis velmi kvalitní, kompletní. Měl za cíl vypořádat se s nedostatky předchozích právních předpisů, ustálit a ucelit právní úpravu notářství. Jedním ze stěžejních ustanovení notářského řádu je § 3, jímž byla přiznána vykonatelnost pro všechny notářské zápisy – veřejné listiny, při jejichž sepsování byly dodrženy všechny zákonné požadavky.⁷ Další pokrokovou změnou, jež zákonný předpis z roku 1871 přinesl, bylo zakotvení normy, že uchazeči o výkon notářského povolání již nebyli limitováni náboženským vyznáním. Nicméně ani tak nebyl přístup k notářskému stavu zcela otevřený, i nadále byl v notářském řádu zakotven princip numerus clausus.⁸

V období Československé republiky byly normy upravující notářství rozdílné, v českých zemích zůstal i nadále v platnosti Notářský řád č. 75/1871 ř. z., na slovenském území platil zákonný článek z roku 1874 ve znění zákonného článku VII z roku 1866. Tento česko-slovenský dualismus, který se dotkl i právní úpravy notářství, vznikl v důsledku zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. Dle ustanovení článku 2 zmiňovaného zákona, jenž byl označován také jako recepční norma, platilo, že „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají v platnosti.*“⁹ V období první republiky bylo notářství svobodným povoláním s jistými prvky oficiality, které se projevovaly například v sepsování veřejných listin či osvědčování nebo ověřování, a plnilo funkci pomocného soudního orgánu, kdy notáři působili jako soudní komisaři.¹⁰

Z uvedeného není pochyb o tom, že se notářský řád z roku 1871 stal významným právním předpisem, s jehož vydáním je spojováno období zlatého věku notářství. Byl inspirací a východiskem pro novodobou úpravu instituce notářství a o jeho významu a důležitosti svědčí i skutečnost, že v rakouských zemích zůstává platný, byť s celou řadou novelizací,¹¹ dodnes.

⁷ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Notářství v českých zemích do roku 1949: Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR*. IN: *Ad notam* [online]. 2003 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>

⁸ Tamtéž.

⁹ Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

¹⁰ WIPPLINGEROVÁ, M., R. ZÁHRADNÍKOVÁ a K. SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. Wolters Kluwer, 2015, s. 4.

¹¹ BALÍK, S. *Dějiny notářství v českých zemích*. 2. doplněné vydání. Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014, s. 109.

Po komunistickém převratu v únoru 1948 se začaly objevovat právní náznaky týkající se zestátnění notářství. Období, v rámci kterého došlo k zestátnění notářství, trvalo 44 let a dělí se do čtyř etap.

Do té doby stále se vyvíjející notářství bylo označováno za buržoazní instituci, jež se nehodila do tehdejšího nastupujícího komunistického režimu. Neslučovalo se, ve své podobě svobodné instituce, s komunistickou ideologií. Po únoru 1948 byla v politických kuloárech a státních orgánech diskutována a řešena otázka, jak s notářstvím naložit a zda ho nezrušit úplně, jako se tomu stalo v Jugoslávii, která také patřila do východního bloku ovládaného SSSR. Přičemž tento krok byl ze strany Stalina zkritizován. Ačkoli již i v Československu započaly práce na „legislativním zajištění likvidace notářství“¹², nakonec se českoslovenští soudruzi inspirovali v Sovětském svazu, kde existovalo státní notářství.

K samotnému zestátnění notářského stavu nedošlo ze dne na den. Prvním krokem, jenž vedl k postupnému zestátnění notářství, bylo vydání zákona č. 201/1949 Sb., o notářství, ze dne 14. července 1949. Na základě tohoto zákona, jenž nabyl účinnosti 21. července 1949, došlo nejen ke zrušení notářského řádu z roku 1871, jako zákona č. 75/1871 ř.z., ale také ke zrušení notářství jako samostatného, svobodného povolání a ke změně v organizaci instituce notářství. Stávající notářské komory byly zrušeny a nově byly místo nich zřízeny krajské notářské sbory a ústřední sbor notářský. Zákon z roku 1949 spolu s nařízením ministra spravedlnosti č. 202/1949 opravňoval ministra spravedlnosti k rozhodnutí o tom, kdo z dosavadních notářů bude moci ve své činnosti pokračovat, a kdo nikoli a svůj úřad tím pádem ztratí.

K úplnému zestátnění notářství ještě nedošlo, nicméně vydaná právní úprava byla prvním krokem, který k němu vedl. Tendence a snahy o úplné zestátnění notářství neutichávaly. K úplnému zestátnění notářství došlo o rok později, 1. ledna roku 1950, na základě zákona č. 116/1951 Sb., o státním notářství, jenž byl proveden na základě nařízení ministra spravedlnosti č. 117/1951 Sb. a nařízení ministra financí č. 118/1951 Sb. Vydání těchto právních předpisů bylo posledním krokem k úplnému zestátnění notářství. Z notářských úřadů se staly

¹² BALÍK, S. *Dějiny notářství v českých zemích*. 2. doplněné vydání. Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014, s. 155.

úřady státní, ze samotných představitelů notářství, kteří doposud vykonávali notářství jako svobodné povolání, se stali státní zaměstnanci s nízkým platovým ohodnocením a v neposlední řadě došlo také k definitivnímu zestátnění majetku, jenž sloužil k potřebám notáře pro výkon jeho povolání. „*Tento zákon rozeznával tři okruhy působnosti státního notářství. Byla to činnost ve vlastním okruhu působnosti (především sepisování notářských listin), činnost z pověření soudu (rozhodování o dědictví a podobně) a činnost na žádost stran.*“¹³

V dalších letech si státní notářství procházelo obdobím legislativního rozmachu. Účinností zákona č. 52/1954 Sb. došlo k další změně v organizaci státního notářství a k rozšíření jeho působnosti. Tímto zákonem došlo ke zrušení činnosti státních notářů z pověření soudu a k přenesení dědické agendy do výlučné kompetence státních notářství, jež sídlila v okresních soudech. Na základě uvedeného zákona byl dohled nad činností státního notářství přenesen na krajskou soudní správu. Již ze samotného uspořádání zákona bylo zřejmé, že klasická listinná činnost byla odstrčena na druhou kolej a prvenství zaujala činnost rozhodovací. K další změně kompetencí státního notářství došlo v důsledku zákona č. 26/1957 Sb., o notářských poplatcích a nařízení ministra financí č. 30/1957. Těmito právními předpisy byly sjednoceny notářské poplatky, k jejichž vybírání bylo nově kompetentní státní notářství, které se do jisté míry stalo orgánem finanční správy. Dalšími vydanými právními předpisy byly občanský řád (z. č. 40/1964 Sb.), občanský soudní řád (z. č. 99/1963 Sb.). Paralelně s nimi byl vydán také zákon č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím a v návaznosti na něj také zákon č. 24/1964 Sb., o notářských poplatcích. Dědické řízení, které bylo doposud upravováno v ustanoveních občanského soudního řádu, se nově stalo předmětem úpravy vydaného notářského řádu.¹⁴ Právní úprava státního notářství a řízení před státním notářstvím z roku 1963 si našla své místo v právním řádu na necelých 30 let, kdy sice novelizována, ale bez výraznějších změn platila až do roku 1992.

¹³ BRÁZDA, J., R. BÉBR a P. ŠIMEK. *Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc*. ACADEMIA PRAHA, 1976, s. 48.

¹⁴ BALÍK, S. *Dějiny notářství v českých zemích*. Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014, s. 161.

V roce 1989, jenž je charakterizován jako rok politických změn, se začaly objevovat snahy o odstátnění notářství. Ještě než k tomuto aktu došlo, museli se notáři vypořádat s pozůstatky státního notářství, které přinesl komunistický režim.

1. 1. 1993 došlo nejen k obnově samostatného českého státu, ale také k obnově notářství do podoby samostatného, nezávislého a svobodného povolání. Po právní stránce bylo notářství upraveno v dodnes platném zákoně České národní rady č. 358/1992, o notářích a jejich činnosti (notářský řád), jenž je výrazně inspirován notářským řádem z roku 1871.¹⁵ Rok 1993 je tedy významným milníkem nejen v samostatných dějinách českého státu, ale také významnou událostí v historickém vývoji notářství.

1.3 Ženy v notářské praxi a první dáma českého notářství

Ženský element byl v právnickém světě po dlouhá léta tabu, zatímco v oborech jako je filozofie nebo medicína se mohly ženy vzdělávat již za dob habsburské monarchie.

Žádost o studium žen na právnických fakultách musela být vždy projednána na ministerstvu školství ve Vídni, kde byla ze strany úředníků rakousko-uherské monarchie zamítnuta. Změna přišla počátkem 20. století, konkrétně s rokem 1918, po vzniku Československé republiky. Na den 8. listopadu byla profesory české právnické fakulty iniciována schůze, na které byl přijat zlomový návrh profesora Josefa Vančury. „*Ke studiu na právnické fakultě mohou být zapsány jako řádné posluchačky ženy za stejných podmínek jako muži počínaje zimním semestrem 1918/1919.*“¹⁶ Reformní návrh profesora Vančury byl profesorským sborem přijat téměř jednomyslně. Mezi odpůrce návrhu a s ním i této, pro ženy velmi zásadní a průlomové změny, byl pouze Cyril Horáček, specialista v oboru národního hospodářství.

¹⁵ WAWERKA, K. *Mají stopy rakouské monarchie v českém notářství budoucnost?* In: *Ad notam* [online]. Notářská komora České republiky, 2016 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_369-maji-stopy-rakouske-monarchie-v-ceskem-notarstvi-budoucnost

¹⁶ BALÍK, S. *Dějiny notářství v českých zemích*. Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014, s. 110.

Ačkoli se mohlo zdát, že ženy by po přijetí výše uvedeného návrhu mohly mít vyhráno, opak byl pravdou. Ani po roce 1918 neměly ženy jako studentky práv jednoduchou pozici a nadále se setkávaly s odporem a kritikou ze strany mužských zástupců. Své antipatie vůči ženám jako řádně zapsaným posluchačkám právnické fakulty projevovali jak muži z řad studentů, tak představitelé profesorského sboru. Tato skutečnost se projevila v tom, že byla zpočátku změna v možnosti studia na právnických fakultách přijímána ze strany dívek dosti rezervovaně. Do zimního semestru 1918/1919, který byl zároveň prvním semestrem, kdy na půdě právnické fakulty působily jako řádné posluchačky i ženy, se zapsalo pouhých 80 studentek, jež představovaly 3,4 % z celkového počtu řádně zapsaných posluchačů. Počet ženských zástupkyň rostl velmi pomalu, až po téměř 15 letech od přijetí reformy, ve studijním roce 1932/1933, přesáhl počet posluchaček 10 % z celkového počtu zapsaných.

Ženy, které úspěšně zvládly studium práv a vyrovnaly se s negativním přístupem okolí, se potýkaly s problémem nalézt uplatnění v oboru. Ačkoli neexistovalo žádné ustanovení zákona, které by zamítavý přístup podložilo, cesta prvních právniček k právní praxi nebyla snadná, a to i přesto, že již Platový zákon č. 103 Sb., z. a n. počítal s platovým ohodnocením žen.¹⁷

Prvním právním odvětvím, které umožnilo ženám se realizovat v právnickém povolání a získávat cenné zkušenosti v právní praxi, bylo notářství. K zásadnímu zlomu došlo v poslední únorový den, 28. února roku 1925, kdy v rámci schůze Spolku československých notářů, odbor Praha, vystoupil viceprezident notářské komory, Rudolf Král, který se vyjádřil, že existuje více pro, než proti pro otevření notářského povolání ženám s právnickým vzděláním. Spolek československých notářů přijal po vyjádření viceprezidenta notářské komory rezoluci, jež zněla: *„Schůze odboru Praha spolku československých notářů, vyslechuvší důvody komorního presidenta a po provedené debatě o otázce připuštění ženy kandidátky notářství, vyslovuje přesvědčení, že není žádné zákonné překážky proti tomu, aby ženy za kandidátky notářství byly přijímány a ukládá předsednictvu, aby toto stanovisko vhodným způsobem v ústředí spolku,*

¹⁷ BALÍK, S. *Dějiny notářství v českých zemích*. Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014, s. 111.

v notářských komorách i u ministerstva spravedlnosti uplatnilo.“¹⁸ V důsledku přijaté rezoluce mohly být ženské kandidátky notářství přijímány k notářskému povolání.

První úspěšnou ženskou absolventkou právnické fakulty se v roce 1922 stala Anděla Kozáková.

1.3.1 Anděla Kozáková Jírová

Anděla Kozáková, provdaná Jírová, byla rodačkou z Vysočiny, kde se narodila 14. května 1897 ve městě Humpolci. Byla dcerou četnického strážmistra, proto se jako rodina často stěhovali. Své dětství prožila v mnoha dalších městech, přes které se dostala až do Rokycan, kde později začala navštěvovat v roce 1916/1917 septimu chlapeckého gymnasia. Ze strany Kozákových bylo zapsání dcery na chlapecké gymnasium odvážným krokem, není pochyb o tom, že byli přesvědčeni o inteligenci, nadání a pili své dcery, protože studium chlapeckého gymnasia bylo pro dívky náročné nejen studijně, ale také psychicky. Do třídy vstupovala s profesorem, nesměla být vyvolávána, pouze sledovala, co se ve třídě, během hodiny děje, poslouchala výklad a přestávky trávila v kabinetě. Zkoušena byla dvakrát za rok, během školního roku nesměla v průběhu hodin reagovat a nahlas vyjadřovat odpovědi. Z poměrů, které na chlapeckém gymnasiu panovaly, je patrné, že zde mohly studovat pouze dívky, které byly výjimečně studijně nadané a také cílevědomé.¹⁹ Maturitní zkoušku úspěšně složila v roce 1918.

Shodou okolností tentýž rok, ve kterém Anděla Kozáková složila zkoušku dospělosti, byl prvním rokem, ve kterém se mohly ke studiu práv na české právnické fakultě zapsat jako řádné posluchačky ženy. Anděla tak mohla nastoupit již do zimního semestru akademického roku 1918/1919, do kterého se spolu s ní zapsalo na osm desítek dívek a žen. Její inteligence, píle, ctížádostivost a poctivost se prokázaly i během studia na vysoké škole, když velmi svědomitě navštěvovala veškeré předepsané přednášky. Na univerzitní půdě patřila mezi premiantky, neulevovala si a kladla na sebe samu vysoké nároky, což se projevilo i v rámci

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ UHROVÁ, E. *Anna Honzáková a jiné dámy*. 2012, s. 211.

závěrečných zkoušek. „*Práva absolvovala se třemi státními zkouškami, historicko-právní, judiciální a státovědeckou, a třemi rigorózy.*“²⁰ Čtyři roky po svém vstupu na půdu právnické fakulty, 19. prosince 1922, si Anděla Kozáková ve věku dvaceti pěti let převzala v prostorech Karolina doktorský diplom, a to jako jediná ženská zástupkyně ze šesti kandidátů. Její úspěch, kdy se stala první dámou českého právnického stavu, ocenil i tehdejší prezident Tomáš G. Masaryk, jenž Anděle jako projev úcty a gratulace poslal prostřednictvím svého hradního kancléře Jindřicha Říhy podepsanou fotografií.²¹ Dárek od prvního prezidenta pro první doktorku práv, jak symbolické. Promoce Kozákové byla jedním z mnoha kroků, které přispěly k odstranění ženské nerovnoprávnosti.

Ačkoli Andělu Kozákovou zdobil titul první doktorky práv, s hledáním uplatnění v oboru to neměla jednoduché. Po vzoru svého otce se viděla ve státní správě. V květnu roku 1923 přijali Kozákovou, jako smluvní zaměstnankyni, s dodatkem ve smlouvě, že se jedná o výjimku, na Ministerstvo sociální péče, kde se ani po dobře odvedené práci a složení praktické zkoušky nedočkala profesního růstu. Proto se její pozornost začala ubírat k notářství, které bylo oborem, ve kterém se mísila státní služba i svobodné povolání. Po roční koncipientské praxi, v roce 1926, našla Anděla Kozáková uplatnění u pražského notáře, Jaroslava Heinitze, u kterého pracovala jako notářská kandidátka.²²

Několikrát se hlásila k notářským zkouškám a několikrát byla její žádost zamítnuta. Svolení dostala až v roce 1928 a dopadla, jak jinak, než na výbornou. Bohužel ani následný proces neměl hladký průběh, ale i tak v roce 1929 dosáhla na další prvenství, když se jako první žena v historii republiky stala substitutkou notářství. Bohužel povýšení v podobě jmenování do funkce samostatné notářky dlouho nepřicházelo. Když ministr spravedlnosti konečně, po 10 letech od doby, co Kozáková složila notářské zkoušky, potvrdil návrh notářské komory na jmenování Anděly Kozákové do funkce notářky, společností otrásala válečná atmosféra. A tak Andělin úspěch, kdy se stala nejen první českou notářkou, ale také první notářkou v Evropě, zůstal v pozadí. O jejím dalším životním úspěchu se zmínil pouze časopis Rozkvět: „*Jde o velký osobní úspěch ženy mimořádně nadané, pilné a vytrvalé,*

²⁰ Tamtéž, s. 215.

²¹ UHROVÁ, E. *Anna Honzáková a jiné dámy*. 2012, s. 210.

²² Tamtéž, s. 216–217.

kteřá pŕes nesčetn  přek zky jen a jen vlastní silou lámala pŕedsudky a pronikala výsledkem sv  pŕ ce. ²³

Ve svých 46 letech potkala svou životní lásku, pŕavn ka Jaroslava J ru, za kterého se v roce 1943 provdala a ke svému rodnému pŕijmen  pŕidala pŕijmen  svého muže. Do konce svého života již vystupovala jako Anděla Koz kov  J rov .

Během válečného období Anděla Koz kov  J rov  emigrovala spolu se svým mužem do zahraničí. Usadila ve Spojených státech amerických, kde 1.  ervna 1986 ve věku 89 let zemřela.

Za svého života aktivn  působila v několika spolcích, napŕ klad ve Sdru en  pro zájmy posluchaček a absolventek vysokých škol, do kterého vstoupila ještě za dob studia, d le působila jako jednatelka Spolku  esk ch pŕavn k  V sheřd  i U střed  československých pŕavn k . U castnila se nejr zn j ch konferencí, mimo jiné také Mezinárodní konference vysokoškolsky vzdělaných žen v Ženevě, a věnovala se také spisovatelsk  činnosti. Je autorkou publikace „Pŕavn  postavení ženy v českém pŕ vu zemsk m“, za n i  ziskala 1. m sto Univerzity Karlovy.

²³ Tamtéž, s. 238.

2 Postavení notáře v českém právním řádu

V předchozí kapitole byl věnován prostor historickému exkurzu do notářského povolání, z něhož vyplývá, že notář je představitelem prastaré, nicméně velmi vážené profese. Povolání notáře je nedílnou součástí právního systému, respektované jak ze strany odborníků pohybujících se v právnickém světě, tak i laickou veřejností.

„Postavení a činnost notáře v našem právním řádu vychází z latinského (klasického) pojetí notářství, pro které je příznačné především to, že notářská činnost slouží prevenci sporů a právní jistotě.“²⁴

Na přístup k profesi notáře má význačný vliv stát. Notářem je fyzická osoba, která byla za strany státu pověřena notářským úřadem a která splňuje předpoklady pro výkon notářského povolání, jež jsou stanovené zákonem č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), představující základní právní předpis upravující notářství.

2.1 Notářství jako základní pojem

V prvotních ustanoveních notářského řádu, konkrétně již v § 1, najdeme vymezení základních pojmů vztahujících se k notářství, jimiž jsou notář a notářský úřad. Nicméně definování samotného pojmu notářství bylo ze strany zákonodárců opomenuto, a to i přesto, že se jedná o pojem primární, frekventovaně užívaný nejen samotnými odborníky, ale i neerudovanou veřejností. Pojmové vymezení notářství je přitom základem pro definování pojmů notář a notářský úřad. Z uvedeného vyplývá, že je zde ze strany zákonodárců ponechán prostor pro zásah do stávající zákonné úpravy, který by přinesl ucelené vymezení právní teorie týkající se základních pojmů notářství, což se minimálně jeví i jako logický krok.

²⁴ WINTEROVÁ, A., A. MACKOVÁ a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, s. 158.

Ačkoli neexistuje žádná zákonná definice notářství, lze pod pojmem notářství rozumět „specifickou právní činnost vykonávanou v rámci svobodného povolání, avšak pouze státem pověřenými osobami a na základě jim svěřených pravomocí, jejímž předmětem je poskytování právních služeb, a to zákonem předepsanou formou, v zákonem vymezených oblastech právních vztahů a za úplatu. V širším smyslu lze pod pojem notářství zahrnout i všechny vztahy související s výběrem pověřených osob, realizací výkonu této činnosti a způsobem její vnitřní organizace.“²⁵

Jedním z hlavních specifíků této právní činnosti je, že ačkoli není vykonávána orgány státu, jsou její výsledky nadány veřejnou vírou²⁶ v jejich pravdivost a zákonnost. To znamená, že výsledky notářské činnosti mají zákonem přiznané účinky spočívající v předpokladu jejich pravdivosti a zákonnosti. V uvedeném předpokladu pravdivosti a zákonnosti se promítá § 134 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.²⁷ Veřejná víra je, přestože se jedná o jeden ze základních atributů, na němž je notářství postaveno, dalším nedefinovaným pojmem. Veřejná víra je jakožto právní kategorie výsledkem dlouhodobého historického vývoje a jako takovou ji nelze naříditi žádnou právní normou. „Ve vztahu k notářství je veřejná víra na základě historického vývoje vzniklým obecným přesvědčením, že výsledky činnosti notářů zaručují zákonnost řešení daného právního vztahu či pravdivost zachyceného jevu.“²⁸

Z uvedené definice notářství lze dovodit, že notářství je v podobě, v jakém ho známe dnes, svobodným povoláním, které má úzké vazby na stát, jež určuje nejen hranice jeho svobody, ale zároveň svěřuje jím pověřeným osobám pravomoci k výkonu notářského povolání. V notářství se do jisté míry odrážejí i další právní instituty. Zahrnuje jak prvky advokacie představující svobodné povolání vykonávané za účelem poskytování právní pomoci subjektům práva, tak prvky

²⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 4.

²⁶ *Latinsky fides publica*.

²⁷ § 134 OSŘ: „Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.“

²⁸ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 5.

soudnictví, které představuje výkon státní moci za účelem poskytování ochrany práv a svobod prostřednictvím nezávislých a nestranných orgánů státu, jimiž jsou soudy.

Předmětem notářství je poskytování právních služeb státem pověřenými osobami, které tak činí za úplatu.

2.1.1 Základní zásady a principy notářství

Notářství je jedním z pilířů právního státu. Je založeno a vybudováno na několika zásadách a principech, které nestojí samostatně, izolovaně, ale jsou vzájemně podmíněny, propojeny a navzájem se prolínají a ovlivňují. Zásady a principy, jimiž se musí notář při své činnosti řídit, můžeme najít buďto výslovně upravené v zákoně, nebo vyplývají z příslušných právních předpisů či z charakteru a poslání notářského povolání. Dodržování těchto zásad a principů má vliv nejen na fungování notářství, ale také na přístup veřejnosti k notářství. Notářství, jež je vykonáváno v souladu se svými principy a zásadami přináší veřejnosti důvěru a jistotu v notářské povolání,²⁹ přičemž „*důvěra veřejnosti v notáře a notářské úřady je jedním ze základních principů, na nichž je notářská činnost založena.*“³⁰

Jednou ze stěžejních zásad, na níž je notářství založeno, je zásada nestrannosti, která vyplývá z ustanovení § 2 NotŘ, jež výslovně stanoví, že notář vykonává notářskou činnost nestranně. „*Nestrannost notáře spočívá v tom, že při výkonu notářství, resp. notářské činnosti, neznevýhodňuje žádného účastníka právních vztahů, které jsou předmětem poskytované právní služby.*“³¹ Zásada nestrannosti přispívá k naplnění funkce notářství a je z ní více než patrné, že výkon notářské činnosti nemůže být svěřen osobám, jež by tuto zásadu v rámci své činnosti nesplňovaly, nebo ji s ohledem na své postavení v rámci právního řádu

²⁹ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Rozhovor s JUDr. Miloslavem Jindřichem, čestným viceprezidentem NKČR, uveřejněný v ARS NOTARIA č. 3/2020: Notářství má své postavení jen díky principům a zásadám, na kterých je založeno.* In: *Ad Notam* [online]. *Ars Notaria*, 22.10.2020 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_847-rozhovor-s-judr-miloslavem-jindrichem-cestnym-viceprezidentem-nkcr-uverejneny-v-ars-notaria-c-3-2020

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 10. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1154/2012.

³¹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář.* 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 52.

nemohly uplatňovat. Zásada nestrannosti notáře je jedním z atributů, jimiž se notář odlišuje od advokáta.

Další významnou zásadou, na níž je notářská činnost postavena, je zásada nezávislosti notáře, kterou výslovně zakotvuje § 5 NotŘ, když říká, že notář je při výkonu činnosti notáře nezávislý. „*Nezávislost notáře spočívá v tom, že ve své činnosti se řídí pouze zákonem, event. dalšími právními předpisy, tedy ve své činnosti postupuje nezávisle na státní či jakékoli jiné moci.*“³² V § 5 odst. 1 NotŘ je doplněna věta, že notář je při výkonu své činnosti nezávislý, není-li stanoveno v činnosti notáře dle § 4 zvláštním zákonem jinak. Z toho vyplývá, že zásada nezávislosti neplatí absolutně.

Se zásadou nestrannosti a nezávislosti úzce souvisí i odměňování notáře. Notář je povinen za svou činnost požadovat odměnu a při určování její výše se řídit předem určenými pravidly. Tato pravidla a stanovený mechanismus výpočtu pak mají zajistit, že notář požaduje za totožný úkon totožnou odměnu, bez ohledu na materiální možnosti klienta, a dále zaručuje, že klient zaplatí za totožný úkon u jakéhokoli notáře odměnu ve shodné výši. Uvedené by se dalo označit jako zásada pevně stanovené odměny notáře. Nezávislost notáře je naopak zajišťována tím, že ačkoli není notář honorován přímo státem, je mu ze strany státu prostřednictvím právní úpravy stanovena odměna, která mu zajišťuje dostatečné materiální zabezpečení a jistý životní standard. Odměna notáře je upravena vyhláškou č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví (notářský tarif). V případě, že notář poskytuje právní pomoc, odkazuje vyhláška pro účely odměňování na advokátní tarif.

Další související zásadou je zásada neslučitelnosti činnosti notáře s jinými výdělečnými činnostmi, až na zákonem stanovené výjimky (§ 5 odst. 2 NotŘ). Účelem tohoto omezení je ochrana nezávislosti a nestrannosti notáře, a to tím způsobem, že je omezována možnost vzniku vztahů, jež by mohly ohrožovat nezávislost notáře a jeho nestranný postup, ať už z důvodů ekonomických anebo v důsledku jiných vazeb a souvislostí. V případě porušení neslučitelnosti činnosti ministr spravedlnosti dle § 10 odst. 2 písm. b.) NotŘ přistoupí k pozastavení výkonu

³² BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 52.

činnosti notáře, a to po dobu, po kterou notář vykonává činnost, jež je neslučitelná s činností notáře, nejdéle však na dobu čtyř let. Nicméně ani zásada neslučitelnosti činnosti notáře s jinou výdělečnou činností neplatí bez výjimky. V důsledku zákona č. 7/2009 Sb. bylo notáři umožněno vykonávat funkci poslance, senátora anebo funkci obecního či krajského zastupitele. Další prolomení zásady neslučitelnosti činnosti notáře s jinou výdělečnou činností přinesl zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, který notářům umožňuje, za podmínek stanovených zákonem vykonávat za úplatu funkci mediátora. Uvedené výjimky jsou s ohledem na ustanovení § 5 odst. 2 a § 10 odst. 2 písm. b) NotŘ přinejmenším matoucí.

Nestrannosti a nezávislosti notáře se věnuje zvýšená pozornost, a to nejen proto, že se jedná o základní hodnoty a atributy, na nichž je notářství postaveno, ale zároveň mají také značný význam i pro další zásady a principy vztahující se k notářství a notářské činnosti. Případné porušení těchto zásad ze strany notářů by znamenalo porušení slibu notáře zakotveného v § 9 odst. 2 NotŘ, jenž zní „*slibuji na svou čest a svědomí, že v činnosti notáře budu zachovávat ústavní a jiné zákony a obecně závazné právní předpisy a budu zachovávat mlčenlivost. V notářské činnosti budu postupovat nestranně a nezávisle.*“³³ Zároveň by porušením došlo k popření rovnosti účastníků a ke zpochybnění veřejné víry v notářskou činnost a její výsledky.

S ohledem na systematické uspořádání jednotlivých zásad je nezbytné zmínit zásadu mlčenlivosti. Tato zásada vyplývá nejen ze samotného slibu, ale také z § 56 NotŘ, jenž v podstatě konkretizuje závazek mlčenlivosti obsažený v notářském slibu. Notář je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti anebo při výkonu notářské činnosti. Smyslem této zásady je ochrana osob, kterým byla poskytnuta notářská služba, a jejich oprávněných zájmů, jakož i zajištění diskrétnosti a důvěryhodnosti v notářské službě. Nicméně ani zásada mlčenlivosti neplatí absolutně.

Základními principy notářství jsou zejména princip prevence, princip poučovací a poradenský, princip etiky, princip *numerus clausus*, princip povinného členství v institucích notářské samosprávy či princip osobní odpovědnosti za výkon

³³ § 9 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

notářství. V tomto principu je mimo jiné vyjádřen vztah notářství a veřejné moci, státu.

Princip prevence je úzce spojen s jedním ze základních cílů a poslání notářství, jímž je předcházet sporům a současně napomáhat právní jistotě. „*Soudce soudí, advokát hájí a notář má předcházeti,*“ tak pravil italský právník Francesco Carnelutti.³⁴

Veškerou činnost notáře pak prolíná princip poučovací a poradenský³⁵, kdy nestranná poučovací povinnost notáře je jedním ze základních atributů, na němž je notářství a notářská činnost vybudována.³⁶

Dalším významným principem je princip etiky. Ačkoli tento princip není v právní úpravě výslovně zakotven, vyplývá ze samotného charakteru notářské profese a poslání notářství.

Stěžejním rysem, na němž je notářství v našem právním řádu vybudováno, je princip *numerus clausus*, který lze zařadit do kategorie organizačních principů notářství. Princip *numerus clausus* představuje pevně stanovený počet notářů. Tímto mechanismem, kdy stát určuje počet notářských úřadů, omezuje konkurenci mezi notáři, čímž je zároveň chráněna nezávislost a nestrannost notářské profese.

Notáři jsou členy v institucích notářské samosprávy. Toto členství je povinné a vzniká *ex lege* jmenováním do notářského úřadu. V důsledku této zásady je zajištěn dohled nad činností notářů (ten vykonává stát a notářská samospráva s kárnou pravomocí) a ochrana oprávněných zájmů notářů. Komora se též angažuje a významně působí v oblasti péče o kvalifikovaný a řádný výkon notářské činnosti.

Závěrem je nutné zmínit princip osobní odpovědnosti notáře za výkon notářství. Notář nese odpovědnost za újmu, jež by mohla vzniknout v souvislosti

³⁴ BRÁZDA, J., R. BÉBR a P. ŠIMEK. *Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc*. Praha: ACADEMIA, 1976, s. 73.

³⁵ SCHELLEOVÁ, I. *Notářství*. Zlín: Živa v.o.s, 1994, s. 4.

³⁶ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *JUDR. Robert Pelikán, Ph.D.: Notář není nějaká drahá sekretářka, ale spíše jakýsi ombudsman*. In: *Ad Notam* [online]. 24.4.2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_212-judr-robert-pelikan-ph-d-notar-neni-nejaka-draha-sekretarka-ale-spise-jakysi-obmudsman

s jeho činností.³⁷ Tento princip vyplývá ze zákonné úpravy, kdy jedním z předpokladů pro zahájení činnosti notáře je uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s notářskou činností (§ 9 odst. 1 písm. d) NotŘ).

2.1.2 Přehled nejdůležitějších právních norem upravujících organizaci a činnost notářství

Nejvýznamnějším právním předpisem upravujícím notářství je bezesporu zákon České národní rady ze dne 7. května 1992. Tímto právním předpisem se rozumí zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), jenž je výrazně inspirován notářským řádem z roku 1871. Notářský řád je základním právním předpisem upravující organizaci notářství a notářskou činnost. Ačkoli se jedná o velmi kvalitně zpracovanou a komplexní právní úpravu, od počátku své účinnosti byl již celkem jednačtyřicetkrát novelizován, přičemž k zatím poslední novelizaci došlo v roce 2021.

Další, pro notáře významnou právní normou, je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky. Vyhláška, označovaná jako notářský tarif, nabyla účinnosti 1. 7. 2001 a od té byla celkem jedenáctkrát novelizována. Je tvořena dvaceti osmi paragrafy, jež upravují zejména odměňování notářů za notářskou činnost, včetně způsobu určení odměny a její výše. Poskytují-li notář právní pomoc dle § 3 odst. 1 a 2 NotŘ, použije se pro účely odměňování notářů vyhlášky Ministra spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). V případě, že notář vystupuje jako insolvenční správce, je jeho odměna určována na základě vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

³⁷ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Notáři v České republice*. Praha: Notářská komora České republiky, 2010. s. 8.

V případě, že notář vystupuje jako soudní komisař, je nutné zmínit zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, jenž obsahuje úpravu řízení o pozůstalosti, v němž má notář pověření soudu prvního stupně, respektive úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti provádí jako soudní komisař notář, kterého tím soud pověřil. Řízení o pozůstalosti je upraveno v části druhé, hlavě III. zákona o zvláštních řízeních soudních (ZŘS), jenž nabyl účinnosti 1. ledna 2014. Až donedávna byla činnost notáře jako soudního komisaře v řízení o dědictví upravena v části třetí, hlavě IV. občanského soudního řádu. V důsledku novelizace občanského zákoníku došlo ke změnám v oblasti hmotněprávní úpravy dědického práva, na které musela reagovat i procesní úprava. Novelizací zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, jenž je procesním předpisem civilního práva, došlo ke zrušení ustanovení, jež upravovala tzv. nesporná řízení, do kterých bylo zařazováno i řízení dědické. Občanský soudní řád a zákon o zvláštních řízeních soudních se nacházejí ve vztahu *lex generalis a lex specialis*. Zákon o zvláštních řízeních soudních je zvláštním právním předpisem (*lex specialis*), jenž má přednost před obecnou právní úpravou. Na otázky, jež nejsou upravené tímto právním předpisem, se subsidiárně použije občanský soudní řád (*lex generalis*).³⁸

Navazujícím na tento zákon je vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. prosince 1991, č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, jež byla již několikrát novelizována.

Dalšími právními předpisy, vztahujícími se k činnosti notáře, jsou zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Dle ustanovení § 274 odst. 1 písm. e) OSŘ lze na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti provést výkon rozhodnutí, stejně tak notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu může být dle § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu exekučním titulem, na základě kterého je možné provést exekuci.

Odpovědnost za škodu, jež byla způsobena nesprávným úředním postupem notáře, je upravena v zákoně č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou

³⁸ MENCLEROVÁ, M. *Dědické právo po rekonstrukci – procesní aspekty*. In: *CFO world* [online]. 1.12.2013 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.cfoworld.cz/clanky/dedicke-pravo-po-rekodifikaci-procesni-aspekty/>

při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti. Dle § 4 uvedeného zákona je pod výkon státní správy zahrnuto i sepisování veřejných listin o právních úkonech a úkony notáře jako soudního komisaře. Vymezené činnosti jsou podřazeny pod úřední postup. Za škodu, jež vznikla v důsledku nesprávného úředního postupu notáře, odpovídá v případech stanovených zákonem stát, který také nese povinnost náhrady vzniklé škody.³⁹

Notářská komora České republiky má jako stavovský orgán pravomoc vydávat právní předpisy, jimiž upravuje své vnitřní právní poměry a právní poměry svých členů. Těmi jsou zejména kancelářský, kárný, konkurzní a zkušební řád. Tyto předpisy byly přijaty sněmem Notářské komory České republiky v rámci oprávnění upravovat své vnitřní poměry a souhlas k nim udělilo Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Mezi vnitřní předpisy se řadí také organizační řád přijatý sněmem Notářské komory České republiky a volební řád orgánů notářské samosprávy vydaný Ministerstvem spravedlnosti.

Kancelářský řád obsahuje ustanovení upravující organizaci notářského úřadu, pravidla pro označení kanceláře, označení pracovníků notářské kanceláře a další náležitosti související s chodem a fungováním notářského úřadu. Součástí kancelářského řádu je i několik příloh, například návod k vedení rejstříku, ověřovací knihy, kniha doporučených poštovních zásilek, skartační řád upravující pravidla pro zacházení s dokumenty, jež byly vyprodukovány v souvislosti s notářskou činností a které jsou po uplynutí skartační lhůty určeny k vyřazení a jsou pro další činnost notáře nepotřebné.

Předmětem úpravy kárného řádu je organizace a činnost kárné komise NK ČR, kárné řízení, práva a povinnosti účastníků kárného řízení a další úkony, jež bezprostředně souvisejí s kárným řízením.⁴⁰

³⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 7.

⁴⁰ SCHELLE, K. a I. SCHELLEOVÁ. *Právní služba*. 5. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 36.

Konkurzní řád upravuje pravidla a postup pro vyhlášení, organizaci a konání konkurzu na obsazení uvolněného či nově zřízeného notářského úřadu. Dále upravuje pravidla pro řízení před konkurzní komisí a další otázky spojené s konkurzem.

Ve zkušebním řádu jsou upravena pravidla pro jmenování a složení členů zkušebních komisí a organizaci a samotný průběh notářských či kvalifikačních zkoušek. Dále obsahuje úpravu přípravné praxe notářských koncipientů, jakož i odbornou přípravu pracovníků notářského úřadu.

V případě Organizačního řádu Notářské komory České republiky a notářských komor se jedná o předpis přijatý sněmem NK ČR, upravující podrobnější zásady a pravidla notářské samosprávy.

Ustanovení Volebního řádu orgánů notářské samosprávy ze dne 28. 12. 1992 upravují „*postup při provádění voleb orgánů notářské komory a orgánů notářské komory České republiky*“.⁴¹ Tento řád byl vydán Ministerstvem spravedlnosti České republiky.

Z vnitřních předpisů Notářské komory nelze opomenout ani usnesení a výkladová stanoviska NK ČR či výkladová stanoviska prezidia NK ČR.

2.2 Notář

Kdo je tedy onou osobou vykonávající notářskou profesi, kdo je notář? Odpověď na tuto otázku poskytuje §1 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád): „*Notář je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil notářským úřadem*“.⁴² Z citovaného ustanovení notářského řádu vyplývá první, velmi stěžejní předpoklad, a to ten, že výkon notářství je vázán na fyzickou osobu, přičemž tato fyzická osoba musí být nadána svéprávností.

⁴¹ § 1 Volebního řádu orgánů notářské samosprávy.

⁴² § 1 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Notářský řád se nezmiňuje o právnické osobě, a to ani v rámci negativního vymezení či zákazu přístupu k výkonu notářské profese. Pokud bychom vycházeli z dalších zákonných předpokladů pro výkon notářství, je vyloučeno, aby právnické osoby mohly vykonávat funkci notáře. Takovými předpoklady jsou kvalifikovanost a bezúhonnost, jakožto atributy, jež jsou v porovnání fyzických a právnických osob více konstantní, snáze zjistitelné a ověřitelné právě u oněch fyzických osob, přičemž zásadním důvodem je princip *numerus clausus*. „*Výkon notářské činnosti právnickými osobami by v podstatě popřel jeho smysl, bylo by znemožněno uplatnění pravidel zaručujících nestrannost a nezávislost výkonu notářské profese a porušením této zásady by vzal za své i základní atribut veřejné víry.*“⁴³

Další zákonné předpoklady, jejichž splnění je pro jmenování do funkce notáře nezbytné, jsou taxativně vymezeny § 7 odst. 1 písm. a – e) NotŘ. Tyto předpoklady zajišťují požadovanou kvalifikovanost a bezúhonnost uchazeče o notářské povolání. Zároveň jsou výrazem státní regulace profese notáře. Stát prostřednictvím zákonodárců v těchto předpokladech nastavuje laťku pro uchazeče o funkci notáře, a to jak z hlediska odborné, tak morální způsobilosti.⁴⁴ „*Na notářskou funkci by tak měla dosáhnout pouze osoba s nadstandardními odbornými znalostmi, organizačními schopnostmi a potřebným morálním kreditem.*“⁴⁵

2.2.1 Předpoklady pro jmenování notářem

Dle platného ustanovení § 7 odst. 1 přijatého v rámci novelizace notářského řádu, může být notářem jmenován „*státní občan členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace.*“⁴⁶ Tato novela byla uskutečněna zákonem č. 7/2019 Sb., kterým se s účinností od 1. dubna 2019 mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Tato novela byla reakcí Ministerstva spravedlnosti na rozsudek Soudního dvora Evropské unie.

⁴³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 8.

⁴⁴ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 8.

⁴⁵ BÍLEK, P. *Quo vadis, české notářství?*. In: *Ad Notam* [online]. Praha: C. H. Beck, 23.4.2004, (2/2004) [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2004_2.pdf

⁴⁶ § 7 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Na základě předchozí právní úpravy byla jedním z předpokladů pro jmenování do funkce notáře státní příslušnost. Notářem mohl být jmenován pouze státní občan České republiky. V porovnání s ostatními členskými státy Evropské unie byla Česká republika jednou z posledních zemí tvořící Evropské společenství, v níž bylo právní úpravou pro výkon profese notáře vyžadováno splnění podmínky státního občanství. Otázka státní příslušnosti jako podmínky pro jmenování do funkce notáře byla na základě žaloby ze strany Evropské komise posuzována u Soudního dvora Evropské unie. Dne 15. března 2018 byl Soudním dvorem Evropské Unie ve věci C-575/16, Komise vs. Česká republika, vynesena rozsudek. Žalované se dle SDEU nepodařilo prokázat, že by byl výkon notářské činnosti úzce spjat s výkonem veřejné moci, a z toho důvodu není možné, aby se na Českou republiku vztahovala výjimka upravená v čl. 51 SFEU. Rozsudkem Soudního dvora EU bylo shledáno, že historicky stanovená podmínka státní příslušnosti byla v rozporu s čl. 49 Smlouvy o fungování Evropské unie, jež se týká principu svobody usazování.⁴⁷ Z bodu 52 příslušného rozsudku, a zároveň i z bodu 94, jenž zahrnuje závěry SDEU, vyplývá, že se „žaloba Komise týká pouze slučitelnosti podmínky státní příslušnosti požadované českou právní úpravou pro přístup k povolání notáře z hlediska svobody usazování zakotvené v článku 49 SFEU. Tato žaloba se netýká ani postavení a organizace povolání notáře v českém právním řádu ani jiných podmínek přístupu k povolání notáře v tomto členském státě, než je podmínka státní příslušnosti“⁴⁸

U Soudního dvora Evropské Unie již dříve Evropská komise v obdobných případech žalovala další státy EU, například Belgii, Francii, Lucembursko, Rakousko, Německo, Řecko, Nizozemsko, Lotyšsko či Maďarsko. Přičemž i v těchto případech rozhodl SDEU na základě ustálené rozhodovací praxe, jak vyplývá z judikatury SDEU, stejným způsobem.⁴⁹

⁴⁷ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-575/16 „podmínky státní příslušnosti pro výkon povolání notáře“*. In: *Ad Notam* [online]. 16.3.2018 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/aktuality/detail/37_465-rozsudek-soudniho-dvora-eu-ve-veci-c-575-16-podminky-statni-prislusnosti-pro-vykon-povolani-notare

⁴⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 15. března 2018, C-575/16, Evropská komise v. Česká republika.

⁴⁹ Rozsudky Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-47/08, Evropská komise v. Belgie, C50/08, Evropská komise v. Francie, C-51/08, Evropská komise v. Lucembursko, C-53/08, Evropská komise v. Rakousko, C-54/08, Evropská komise v. Německo, C-61/08, Evropská komise v. Řecko, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. prosince 2011, C-157/09, Evropská komise v. Nizozemské království, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. září 2015, C-151/14, Evropská

Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že dle stávající právní úpravy nemusí notáři, jež by chtěli působit a vykonávat notářskou profesi na území České republiky, splňovat požadavek státní příslušnosti ČR, tedy nemusí být výhradně českými občany.⁵⁰

Dalším předpokladem, jenž musí notář pro účely jmenování splňovat, je být plně svéprávným. Svéprávnost není jako pojem definována v ustanoveních NotŘ, nicméně je definována v § 15 odst. 2 ObčZ jako „způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem.“⁵¹ Požadavek plné svéprávnosti je nezbytné vykládat spolu s ustanovením § 56 odst. 1 ObčZ, a to tak, že osoba nebyla soudem ve své svéprávnosti omezena, přičemž „omezit svéprávnost člověka může jen soud.“⁵²

Fyzická osoba, jež má být jmenována notářem, musí splňovat požadavek bezúhonnosti. Na bezúhonnost je třeba pohlížet v širším slova smyslu, tedy nejen jako na bezúhonnost trestní, která spočívá v povinnost být bez záznamu ve výpisu z evidence Rejstříku trestů, bez ohledu na to, zda jde o záznam týkající se úmyslného anebo neúmyslného trestného činu. Mimo bezúhonnost trestní musí být fyzická osoba bezúhonná také ve sféře občanské a morální. Požadavek bezúhonnosti, jenž je kladen na notáře při jejich jmenování, přetrvává po celou dobu výkonu notářské činnosti.⁵³

Do předpokladů se promítá i kvalifikovanost samotného uchazeče o notářskou profesi. Tou se dle § 7 odst. 1 písm. b) NotŘ rozumí vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané buďto studiem na vysoké škole v České republice

komise v. Lotyšská republika, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. února 2017, C-392/15, Evropská komise vs. Maďarsko.

⁵⁰ ADVOKÁTI BRADÁČ. *Notáři v Česku*. In: *AK Bradáč* [online]. 25.1.2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <http://www.akbradac.cz/aktuality/notari-v-cesku/?fbclid=IwAR3hPdJUP54cvkzZpvuS1amDJmku2DyewFtOckl7zrEDxGoqnlspqSuEt3k>

HEIDENHAIN, S. *Soudní dvůr EU: Také EU-cizinci směji být notáři v Německu a v pěti jiných zemích – také český notářský řád je v rozporu s právem EU*. In: *Epravo.cz* [online]. 30. 9. 2011 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soudni-dvur-eu-take-eu-cizinci-smeji-byt-notari-v-nemecku-a-v-peti-jinych-zemich-take-cesky-notarsky-rad-je-v-rozporu-s-pravem-eu-76782.html>

⁵¹ § 15 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵² § 56 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 71–72.

v magisterském studijním programu právo a právní věda, nebo na zahraniční vysoké škole při splnění podmínek stanovených notářským řádem.

Po dosažení požadovaného vysokoškolského vzdělání musí fyzická osoba ucházející o výkon notářské profese absolvovat notářskou praxi v délce alespoň pěti let. Odráží se v ní praktické období, při kterém se uchazeč o jmenování do notářského úřadu připravuje na výkon činnosti notáře. Notářskou praxí se dle NotŘ rozumí praxe notáře, notářského koncipienta, notářského kandidáta a dále praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. V souvislosti s prostupností právnických profesí může být do notářské praxe započtena praxe, jež je sice praxí právní, ale nikoli specializovanou notářskou praxí. Notářská komora České republiky započte do notářské praxe, a to až v délce celých pěti let, praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, státního exekutora⁵⁴ a praxi dalších osob činných v právnickém povolání, jež jsou vyjmenovány v § 7 odst. 2 NotŘ. Absolvování těchto praxí zakládá právní nárok, aby byly Komorou započteny a uznány za praxi notářskou.⁵⁵ Úspěšný absolvent právnické fakulty se musí, aby mohl vykonávat notářskou praxi, stát v první řadě notářským koncipientem. Tím je fyzická osoba, jež je zapsaná v seznamu notářských koncipientů vedeným příslušnou regionální notářskou komorou. Notářský koncipient je zaměstnancem notářského úřadu, což znamená, že má s některým z již jmenovaných a aktivně působících notářů uzavřený pracovní poměr, od jehož počátku se začíná započítávat požadovaná praxe. Praxi řídí notář a obsah praxe stanovuje tak, aby jejím výsledkem bylo prohloubení odborných znalostí koncipienta, osvojení praktických postupů a rozvoj dovedností souvisejících s činností notáře. Součástí přípravné praxe koncipienta jsou i přípravné kurzy, jež jsou organizované Notářskou komorou České republiky anebo regionálními notářskými komorami. Notář je povinen umožnit koncipientovi, který je u něho v pracovním poměru, účast na takových kurzech.

Do notářské praxe se nezapočítává doba, po kterou byl notářský koncipient či notářský kandidát zapsán v seznamu notářských koncipientů či kandidátů, nicméně nenacházel se v zaměstnaneckém vztahu vůči některému z notářů

⁵⁴ § 7 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

⁵⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 73.

působících na území České republiky. Jedná se tedy o období mezi skončením předchozího a uzavřením nového pracovního poměru.⁵⁶

Po vykonání tříleté notářské praxe může notářský koncipient přistoupit k notářské zkoušce. Splnění notářské zkoušky je obecně jedním z předpokladů, jež musí uchazeč o funkci notáře splňovat pro jmenování do notářského úřadu. V užším smyslu se jedná o předpoklad pro zápis do seznamu notářských kandidátů a v neposlední řadě je podmínkou k tomu, aby se fyzická osoba, respektive notářský kandidát, mohl v konkurzu ucházet o uvolněný anebo nově zřízený notářský úřad. Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle NotŘ anebo notářská zkouška podle dřívějších předpisů. „*Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.*“⁵⁷ Z citovaného ustanovení NotŘ vyplývá, že za notářskou zkoušku mohou být uznány i jiné zkoušky než ty, které jsou organizovány Notářskou komorou České republiky.

Notářské zkoušky organizuje Komora, a to dle Zkušebního řádu. K notářské zkoušce, jejíž termín a místo konání bylo stanoveno Komorou, se může přihlásit každý, kdo v době podání přihlášky splňuje zákonné podmínky dle § 18 odst. 1 písm. a – e) NotŘ, tedy státní občanství členského státu EU, jiného státu tvořící EHP nebo Švýcarské konfederace, plnou svéprávnost, vysokoškolské vzdělání v oboru právo, bezúhonnost a platný pracovní poměr u notáře. Přihlášku ke konání notářské zkoušky podává notářský koncipient písemně, včetně příloh o splnění stanovených předpokladů a posouzení a hodnocení průběhu pracovního poměru od notáře, u něhož je uchazeč o notářskou zkoušku v pracovním poměru. Samotná notářská zkouška se skládá z písemné a ústní části, přičemž každá z těchto částí se koná v jiném dni. Písemnou část notářské zkoušky je zkoušená osoba povinná vypracovat samostatně v časovém limitu osmi hodin od zadání tématu. Výsledkem písemné části by měly být 3 písemné výstupy, kterými jsou nástin notářského zápisu a souvisejících listin v rámci právní pomoci notáře a písemná práce týkající se

⁵⁶ Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 12. 4. 2006, č. VS 2/2006.

⁵⁷ § 7 odst. 3 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

činnosti notáře jako soudního komisaře. Jejich úroveň zkušební komise zhodnotí před ústní částí, v jejímž úvodu tento výsledek předseda zkušební komise nebo jím pověřený člen předestře. Ústní část notářské zkoušky je veřejná. Jejím cílem je ověření znalostí zkoušeného v oblasti notářského řádu, vnitřních předpisů komory a předpisu upravujícího odměnu notáře. Dále se zjišťují znalosti z oblasti občanského práva hmotného a procesního, obchodního, ústavního, rodinného, správního, pracovního a mezinárodního práva soukromého a procesního. Dílčí částí ústní zkoušky je zjistit nakolik zkoušený ovládá schopnost interpretovat právní předpisy, včetně jejich praktické aplikace v konkrétní věci, a v neposlední řadě je také hodnocen ústní projev zkoušeného. Notářská zkouška se koná před zkušební komisí, která se skládá z pěti členů jmenovaných Komorou. O výsledku notářské zkoušky rozhoduje zkušební komise a to tak, že se bezprostředně po skončení ústní části, která nesmí trvat déle jak dvě hodiny, odebere k neveřejné poradě. Nejdříve komise rozhoduje, zda zkoušený prospěl, či neprospěl, a pokud se usnese na tom, že prospěl, rozhoduje o tom, zda zkoušený bude hodnocen stupněm prospěl, či prospěl výtečně. V případě neúspěšného výsledku může uchazeč opakovat zkoušku ještě dvakrát, nejdříve však po uplynutí jednoho roku ode dne konání předchozí zkoušky. Prezidium Komory stanoví termíny notářských zkoušek tak, aby se konaly v prvním i druhém pololetí kalendářního roku, konkrétně v měsíci únor a srpen. Podmínkou pro stanovení termínu v daném pololetí je podání alespoň tří přihlášek k notářské zkoušce, přičemž od počtu podaných přihlášek se odvíjí množství termínů. Koncipienti, kteří mohou v rámci jednoho termínu skládat notářskou zkoušku, jsou omezeni na maximální počet osmi osob.⁵⁸ O průběhu notářské zkoušky a jejím výsledku se vyhotovuje protokol.

Z notářského koncipienta se úspěšným složením notářské zkoušky stává notářský kandidát, jenž je zapsaný v seznamu notářských kandidátů vedených příslušnou notářskou komorou.

2.2.2 Konkurz a jmenování

Aby mohl být notářský kandidát jmenován notářem do uvolněného nebo nově zřízeného notářského úřadu, musí úspěšně projít výběrovým mechanismem,

⁵⁸ § 4–11 Zkušebního řádu Notářské komory České republiky.

kterým je konkurz. Ten vyhlašuje a organizuje notářská komora dle § 8 odst. 6 NotŘ, a to vždy při uvolnění anebo zřízení nového notářského úřadu ministrem spravedlnosti. Účastníkem konkurzu se uchazeč stává podáním přihlášky, ve které označí neobsazený notářský úřad, kterého se jeho přihláška do konkurzu týká. Spolu s přihláškou je nezbytné předložit dokumenty a listiny ověřující splnění předpokladů podle § 7 odst. 1 písm. a – e) NotŘ. Komora následně přezkoumá, zda přihláška splňuje všechny formální i obsahové náležitosti, a rozhodne o zařazení, případně nezařazení účastníka do konkurzu. Do konkurzu musí být Komorou zařazení všichni účastníci, jež splňují předepsané požadavky.

Konkurz, který se koná před pětičlennou konkurzní komisí, je neveřejný. V případě, že je účastníků konkurzu více, předstupují před konkurzní komisí jednotlivě podle abecedního pořadí, přičemž jednání před konkurzní komisí se koná i v případech, kdy je do konkurzu o notářský úřad zařazen pouze jediný účastník. Konkurzní řízení je upraveno Konkurzním řádem Notářské komory České republiky. Účastník nejprve prokáže svou totožnost, sdělí komisí své předpoklady pro výkon funkce notáře a vyjádří svůj záměr, jak zajistí provoz neobsazeného notářského úřadu, o nějž se v konkurzu uchází. Následně mohou být účastníkovi konkurzu pokládány otázky. *„Komise při svém rozhodování zohlední u jednotlivých účastníků zejména dobu a úspěšnost dosavadní notářské praxe, odbornou připravenost, vědeckou a publikační činnost, jazykové znalosti, další vzdělání využitelné při výkonu notářského povolání a jejich osobní poměry. Komise dále zhodnotí záměr účastníka zajistit provoz neobsazeného notářského úřadu.“*⁵⁹ Hodnocení probíhá tak, že členové konkurzní komise ohodnotí jednotlivé účastníky konkurzního řízení počtem bodů, přičemž maximální možný počet bodů je deset. Každý z účastníků obdrží určitý počet bodů, po jejichž sečtení sestaví komise pořadí účastníků, a to sestupně, kdy na prvním místě bude umístěn účastník s největším ziskem bodů. V případě, že by došlo k rovnosti bodů a na prvním místě by se umístilo více účastníků, rozhodne komise o prvním místě formou tajného hlasování prostou většinou hlasů. Listinu s pořadím účastníků předá do komise do jednoho týdne od jejího sestavení prezidiu, včetně veškeré související dokumentace. Komora je zároveň povinna sdělit účastníkům jejich pořadí.

⁵⁹ § 8 odst. 1 Konkurzního řádu Notářské komory České republiky.

„Komora podle § 8 odst. 6 notářského řádu předloží ministrovi návrh na jmenování notářem do notářského úřadu účastníka uvedeného na prvním místě v listině pořadí účastníků, jestliže obdržel nejméně 20 bodů. Učiní tak do 1 měsíce ode dne předání listiny pořadí účastníků.“⁶⁰ Pokud by účastník, jenž se v konkurzu umístil na prvním místě získal méně než požadovaných 20 bodů, přistoupí Komora k opětovnému vyhlášení konkurzního řízení. O konkurzu vede Komora spis.

Notáře jmenuje do notářského úřadu ministr spravedlnosti na základě návrhu Notářské komory České republiky. Ministr je návrhem Komory vázán. Jmenovací akt, mající formu správního rozhodnutí, završuje celý proces a znázorňuje kooperaci státních orgánů a orgánů notářské samosprávy.⁶¹ „Akt jmenování je tedy pověřením osoby notářským úřadem, avšak zároveň i potvrzením, že tato osoba splňuje vše, co je požadováno pro získání pozice notáře (§ 7 odst. 1 písm. a – e NotŘ).“⁶² Jmenování je spolu se složením slibu, který notář skládá do rukou ministra spravedlnosti, jedním z taxativně vymezených předpokladů pro zahájení činnosti notáře stanovených v § 9 NotŘ.

2.3 Notářský úřad

Jedním ze základních pojmů vztahujících se k notářství a zároveň k samotnému notáři je notářský úřad. Ten je definován v § 1 odst. 2 NotŘ, jenž říká, že „notářským úřadem se rozumí soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem (dále jen "činnost notáře") trvale spojený s místem výkonu této činnosti.“⁶³ Ze zákonné formulace obsažené v notářském řádu lze pod označením notářský úřad rozumět soubor pravomocí nezbytných k výkonu činnosti notáře. Pravomoci tvořící dle zákona obsah tohoto souboru jsou blíže specifikovány v § 2 až 4 NotŘ. „Z hlediska obsahu souboru pravomocí notářského úřadu je třeba ještě zdůraznit, že je dán obecně, tedy že pro každý notářský úřad je stejný. Všem notářům zákon svěřuje stejné pravomoci.“⁶⁴

⁶⁰ § 12 odst. 1 Konkurzního řádu Notářské komory České republiky.

⁶¹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 75–76.

⁶² BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 75–76.

⁶³ § 1 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

⁶⁴ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 10.

Notářské úřady jsou zřizovány v obvodech okresních soudů. Jejich počet je v rámci jednotlivých obvodů stanoven ministrem spravedlnosti. Ten otázku množství notářských úřadů konzultuje s Komorou, která vyjádří své stanovisko, které je doporučující povahy, není závazné a samotné rozhodnutí je tedy zcela na uvážení ministra. Počet zřízených notářských úřadů představuje jakýsi kompromis mezi úsilím zajistit nezávislost notářského stavu, včetně nezávislosti ekonomické, a snahou zajistit dostupnost notářských služeb. Na počet notářských úřadů má zásadní vliv princip *numerus clausus*, jakožto stěžejní princip organizace notářství. V pravomoci ministra spravedlnosti je nejen určování počtu notářských úřadů, ale také jejich zřizování či zrušení, přičemž notářský úřad lze zrušit pouze v případech, je-li uvolněn v důsledku úmrtí notáře, jenž byl do tohoto úřadu jmenován nebo jeho odvolání.

S ohledem na snahu o odstranění konkurenčního prostředí mezi notáři je nezbytné určit nejen počet notářských úřadů, ale také místo jeho výkonu. Územní organizace notářských úřadů odpovídá organizaci justice a je pevně vázána na obvody okresních soudů a jejich sídla. Vázanost notářských úřadů na sídla okresních soudů má svůj význam i pro výkon soudního komisariátu v pozůstalostním řízení. Za místo výkonu notářského úřadu lze označit sídlo notářského úřadu, s nímž je notářský úřad trvale spojen. Zatímco spojení notářského úřadu se sídlem notáře je trvalé, spojitost s konkrétním jménem a příjmením notáře je pouze dočasné. Ke změně sídla notáře může dojít pouze v rámci obvodu daného okresního soudu a je podmíněna souhlasem příslušné notářské komory.⁶⁵

Od notářského úřadu je nezbytné odlišit notářskou kancelář. Notářský úřad nemá hmotnou podstatu, lze jím chápat pouze ucelený soubor oprávnění k činnosti notáře v určitém místě, které je určeno rozhodnutím ministra spravedlnosti.⁶⁶ Naproti tomu notářská kancelář, kterou notář zřizuje ve svém sídle, „*má aspekt prostorový (budova, nebytové prostory), personální (notář a jeho zaměstnanci) a technický (kancelářská technika a administrativní pomůcky).*“⁶⁷ Podrobnosti

⁶⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 9–10.

⁶⁶ Tamtéž, s. 10.

⁶⁷ BÍLEK, P., R. FIALA, M. JINDŘICH a K. WAWERKA. *Notářský řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 437.

týkající se chodu a činnosti notářské kanceláře jsou obsaženy v Kancelářském řádu, jenž rozvíjí právní úpravu obsaženou v řádu notářském.

2.3.1 Pracovníci notářského úřadu

Osoby, jež se vůči notáři nacházejí v pracovním poměru, jsou notářským řádem označovány jako pracovníci notáře. Postavení těchto osob je upraveno ve třetím oddílu hlavy druhé NotŘ a také v řádu kancelářském. V notářské kanceláři tedy spolu s notářem působí také notářští koncipienti, kandidáti a další pracovníci notáře dle § 26 NotŘ. Jejich činnost, kterou vykonávají na základě pověření notářem, se dle § 27 odst. 1 NotŘ považuje za činnost notáře, který za ni nese plnou odpovědnost. Žádnou právní úpravou není stanoven minimální či maximální počet těchto pracovníků a jejich množství se tedy u jednotlivých notářů liší. Právní vztah těchto osob k notářskému úřadu není založen jmenováním, ale uzavřením pracovní smlouvy podle úpravy obsažené v zákoníku práce. Ten se použije i na úpravu pracovněprávních vztahů mezi notářem a jeho pracovníky, včetně úpravy veškerých práv a povinností, které z tohoto vztahu vyplývají. Vznik pracovního poměru zakládá povinnost notáře poučit své zaměstnance o povinnosti zachovávat mlčenlivost. Doklad stvrzující provedení tohoto poučení je součástí osobního spisu zaměstnance. Povinnost zachovávat mlčenlivost se nevztahuje na komunikaci v rámci služebních vztahů mezi notáři a jeho pracovníky. Dalo by se tedy říci, že tato povinnost směřuje pouze vně notářského úřadu, nikoli dovnitř. Další povinností notáře, která se váže na jeho pracovníky, je povinnost notáře uzavřít pojistnou smlouvu o odpovědnosti za újmu způsobenou pracovníkem při plnění jeho pracovních povinností. Smlouva musí být platná po celou dobu trvání pracovního poměru.⁶⁸

⁶⁸ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 104–125.

Notářský koncipient

Jedním z možných zaměstnanců notáře je notářský koncipient, pro něhož je zákonem zavedena a užívána legislativní zkratka „*koncipient*“. Tím je dle § 17 odst. 1 NotŘ fyzická osoba zapsaná v seznamu notářských koncipientů, který vede příslušná regionální notářská komora, v jejímž obvodu se nachází sídlo notáře, u kterého je notářský koncipient v pracovním poměru. Zápis fyzické osoby do seznamu notářských koncipientů je podmíněn splněním formálních náležitostí, kterými jsou dle ustanovení obsažených § 18 odst. 1 písm. a – e) NotŘ státní občanství členského státu EU, jiného státu tvořící EHP nebo Švýcarské konfederace, plná svéprávnost, dosažené vysokoškolské vzdělání v oboru právo, bezúhonnost a existující pracovní poměr u notáře založený pracovní smlouvou. Právní úprava obsažená v notářském řádu pracovní poměr notářského koncipienta blíže nespécifikuje, nicméně například pro stanovení rozsahu týdenní pracovní doby by bylo na základě analogie možné použít § 37 odst. 1 písm. e) zákona o advokacii, který odkazuje na úpravu v § 78 a násl. zákoníku práce. Podmínky pro zápis do seznamu notářských koncipientů se vyjma pracovního poměru, notářské zkoušky a praxe shodují s předpoklady pro jmenování notáře do notářského úřadu obsažené v § 7 odst. 1 NotŘ. Osoba splňující zákonné předpoklady pro zápis do seznamu notářských koncipientů má právní nárok, aby byla na základě své písemné žádosti do seznamu notářských koncipientů zapsána. Pro tento úkon je zákonem stanovena dvouměsíční lhůta ode dne doručení žádosti. O zápisu rozhoduje dle § 15 odst. 1 OrgŘN prezidium příslušné notářské komory po posouzení žádosti a přezkoumání příslušných listin prokazujících splnění zákonných předpokladů. Jeho provedení oznamuje notářská komora nejen zapsanému koncipientovi, ale také notáři, u kterého je tento koncipient v pracovním poměru. Nebyl-li i přes splnění zákonných podmínek příslušnou notářskou komorou zápis proveden, může se neúspěšný žadatel domáhat zápisu soudní cestou, a to podáním žaloby proti nečinnosti správního orgánu podle § 79 a násl. SŘS, kterým notářská komora v takových případech bezesporu je. Žaloba musí být podána do jednoho roku od uplynutí dvouměsíční lhůty pro zápis. V případě, že by soud dospěl k závěru, že žadatel měl být do seznamu koncipientů zapsán, uložil by notářské komoře povinnost zápis provést a stanovil by jí pro zápis lhůtu.⁶⁹

⁶⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 104–108.

Okamžikem zápisu do seznamu notářských koncipientů se osoba, která žádost o zápis podala, stává notářským koncipientem, a notář, u něhož je v pracovním poměru, jí může pověřit provedením úkonů v notářské činnosti. Rozsah tohoto pověření, respektive úkonů, kterými může notář pověřit koncipienta, je konkretizován v § 19 písm. a – d) NotŘ. Pověření je učiněno písemně ve formě pověřovací listiny, jejímž obsahem je konkrétní výčet činností, kterými je koncipient pověřen. Pověřovací listina musí být dle § 5 odst. 3 KancŘN předána příslušné notářské komoře a založena do osobního spisu daného koncipienta. Na základě pověření mohou koncipienti například vydávat stejnopisy, opisy nebo ověřené opisy a výpisy z notářských zápisů (postup vyhotovení stejnopisů upravuje § 90 až 93, a § 94a NotŘ), provádět vidimaci (ověření shody opisu nebo kopie s listinou), legalizaci (ověřování pravosti podpisu), vyjma vidimací a legalizací ve vztahu k cizině, vydávat opisy, výpisy nebo potvrzení z Rejstříku zástav podle § 35 NotŘ, vydávat výpisy z evidence Rejstříku trestů, vydávat opisy nebo potvrzení ze Seznamu listin o manželském majetkovém režimu dle § 351 odst. 3 NotŘ, provádět autorizované konverze dokumentů či přijímat úschovy. Dále mohou na základě pověření vykonávat jednotlivé úkony při poskytování právní pomoci notářem, zejména sepisovat soukromé listiny (plné moci) či v rámci přípravné a dílčí činnosti podle § 19 odst. 1 písm. c) NotŘ připravovat koncepty notářských zápisů.⁷⁰ V řízení o pozůstalosti je notář dle § 103 odst. 2 ZŘS oprávněn pověřit koncipienta provedením úkonů soudního komisaře. Pověření notářského koncipienta zaniká jeho odvoláním notářem, případně skončením pracovního poměru. Zánik pověření, spolu s uvedením dne, ke kterému k zániku došlo, musí být rovněž oznámen příslušné notářské komoře.

Ustanovení § 20 odst. 1 písm. a – g) NotŘ upravuje důvody pro vyškrtnutí koncipienta ze seznamu notářských koncipientů. Dalo by se říci, že tento zákonný výčet je spíše demonstrativní povahy, neboť výslovně nezahrnuje jako důvod pro vyškrtnutí ztrátu bezúhonnosti, jakožto jednu z podmínek pro zápis do seznamu koncipientů. O vyškrtnutí koncipienta rozhoduje rovněž prezidium notářské komory, která daný seznam notářských koncipientů vede. Vyškrtnutí ze seznamu notářských koncipientů musí být příslušnou notářskou komorou oznámeno

⁷⁰ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 108–111.

dotčenému koncipientovi a rovněž jeho zaměstnavateli. Vyškrtnutí koncipienta má za následek, že koncipient nemůže vykonávat úkony v rámci notářské činnosti dle § 19 písm. a – d) NotŘ, kterými byl ze strany notáře pověřen. Proti vyškrtnutí se může notářský koncipient bránit podáním žaloby k soudu.⁷¹

Notářský kandidát

Další osobou nacházející se u notáře v pracovním poměru může být dle právní úpravy obsažené v notářském řádu notářský kandidát, označovaný legislativní zkratkou „*kandidát*“. Ačkoli je právní úprava kandidáta blízká úpravě notářského koncipienta, jejich postavení je odlišné. Oproti notářskému koncipientovi je notářský kandidát v hierarchii pracovníků notáře na vyšší profesní úrovni. Notářským kandidátem je fyzická osoba zapsaná v seznamu notářských kandidátů. Ten vede notářská komora, v jejímž obvodu má notář, u kterého je kandidát v pracovním poměru, své sídlo. Žádost o zápis, která musí mít písemnou formu, může podat jen ta osoba, která má být do seznamu zapsána. Splňuje-li osoba, která o zápis žádá, podmínky zápisu vymezené v § 22 odst. 1 písm. a – c) NotŘ, je příslušná notářská komora povinna zápis provést ve dvouměsíční lhůtě ode dne doručení žádosti. Výčet zákonných předpokladů pro zápis kandidáta do seznamu notářských kandidátů je *de facto* totožný s podmínkami pro zápis do seznamu koncipientů. Kandidát musí mít nad rámec podmínek obsažených v § 18 odst. 1 NotŘ vykonanou notářskou praxi v požadované délce a úspěšně složenou notářskou zkoušku. Zápis do příslušného seznamu notářských kandidátů je nezbytným předpokladem, aby se žadatel stal notářským kandidátem. Tím se stává okamžikem zápisu. „*Ochrana toho, kdo nebyl ve lhůtě zapsán do seznamu notářských kandidátů, je stejná jako u notářských koncipientů.*“⁷²

Notářská komora oznamuje provedení zápisu notářskému kandidátovi, který o zápis požádal, a současně s ním také notáři, který je jeho zaměstnavatelem. Oznámení příslušné notářské komory o provedení zápisu do seznamu notářských kandidátů je podstatnou událostí, neboť až tehdy může notář pověřit kandidáta činnostmi podle § 23 písm. a – e) NotŘ. K pověření dochází stejně jako u notářského koncipienta formou pověřovací listiny. Obecně platí, že úkony, kterými

⁷¹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 112–113.

⁷² Tamtéž, s. 115.

může být pověřen notářský koncipient, může být pověřen i kandidát, „*přičemž možnost pověření kandidáta je proti pověření koncipienta širší, zejména může sepsávat některé notářské zápisy.*“⁷³ Z notářského zápisu sepsaného kandidátem musí být zjevné, že zápis byl sepsán kandidátem pověřeným notářem.⁷⁴ Notářský kandidát může být na návrh notáře, u nějž je v pracovním poměru, ustanoven příslušnou notářskou komorou jeho zástupcem. Každému notáři může být ustanoven pouze jeden zástupce.⁷⁵

Ustanovení § 25 NotŘ zakládá možnost vyškrtnutí kandidáta ze seznamu notářských kandidátů. Důvody vyškrtnutí kandidáta jsou na jednu výjimku totožné s důvody pro vyškrtnutí koncipienta uvedenými v § 20 odst. 1 písm. a – f) NotŘ.⁷⁶ Jediným rozdílným důvodem je, že kandidát nemůže být, oproti koncipientovi, vyškrtnut pro zápis do seznamu notářských kandidátů. Shodně jako notářský koncipient se i notářský kandidát může proti vyškrtnutí ze seznamu notářských kandidátů bránit soudní cestou.

Další pracovníci notáře

Spolu s notářskými koncipienty a kandidáty se mohou u notáře v pracovním poměru nacházet i další pracovníci notáře dle § 26 odst. 1 a § 4 odst. 1 KancŘN. Tito pracovníci se dělí na dvě skupiny, přičemž dělicím kritériem je vykonaná kvalifikační zkouška. Ustanovení § 4 odst. 2 KancŘN používá pro tyto osoby označení kancelářský pracovník a notářský tajemník. Zásadní podmínkou pro připuštění pracovníka ke kvalifikační zkoušce, která je pořádána notářskou komorou, je pracovní poměr u notáře v délce trvání minimálně jednoho roku. Prezidium příslušné notářské komory může do této doby započítat i pracovní poměr související s jinými právními profesemi, například pracovní poměr u soudu či advokáta. Bližší úprava kvalifikační zkoušek je obsažena ve ZkŘN.

Pověření dalších pracovníků notáře se řídí § 5 KancŘN. Zatímco kancelářský pracovník vykonává zejména administrativní práce, případně může být

⁷³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 117.

⁷⁴ Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 13. 12. 2006, č. VS 6/2006.

⁷⁵ Usnesení prezidia NK ČR z 20.9.2000, č. P 11/2000.

⁷⁶ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 122.

pověřen dílčími a přípravnými úkony v činnosti notáře podle § 2 a 3 NotŘ, notářský tajemník může na základě pověření provádět úkony v rozsahu jako notářský koncipient, s výjimkou jednotlivých úkonů upravených v § 3 odst. 1 NotŘ.

Společným rysem všech pracovníků notáře je, že jejich pověření k provedení úkonů v rámci činnosti notáře musí být vyhotoveno v písemné podobě a založeno do osobního spisu pracovníku. Nezbytné je také doručení pověření příslušné notářské komoře, které se oznamuje také jeho zánik.

2.4 Zástupce a náhradník notáře

Právní institut zástupce a náhradníka notáře je upraven v ustanoveních § 14 až 16 NotŘ. Cílem této právní úpravy je „zajištění podmínek pro permanentní výkon činnosti notáře v daném místě a tedy i dostupnosti služeb“⁷⁷ v případech, kdy notář nemůže z důvodu dlouhodobé absence zastávat svůj notářský úřad nebo v situacích, kdy je notářský úřad uvolněn v důsledku odvolání či úmrtí notáře.

Zastoupení notáře představuje specifický druh zákonného zastoupení založený rozhodnutím příslušného orgánu profesní samosprávy. Institut zástupce notáře je využíván v případech, kdy je ohrožen systém zajišťující pokrytí poptávky po notářské činnosti z důvodu dlouhodobé absence notáře. Zákonná úprava obsažená v notářském řádu rozeznává nepřítomnost notáře, která je notáři dopředu známa a aktivně se podílí na jejím řešení tím, že navrhne příslušné notářské komoře svého zástupce, a nepřítomnost, na jejímž řešení se, ať z objektivních či subjektivních důvodů, notář nepodílí. V takovém případě postupuje notářská komora *ex offo*.⁷⁸

V případech, kdy notář svou činnost nevykonává déle než jeden měsíc a není-li v notářském úřadu zastoupen ani prostřednictvím notáře či notářským kandidátem dle § 24 NotŘ, je povinností notářské komory, v jejímž obvodu se nachází sídlo nečinného notáře, rozhodnout, že mu bude ustanoven zástupce.

⁷⁷ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 98.

⁷⁸ Tamtéž, s. 99–100.

K rozhodnutí o ustanovení zástupce absentujícímu notáři je kompetentní prezidium příslušné notářské komory, případně její prezident, přičemž samotné rozhodnutí je činěno v režimu neodkladného opatření. Zástupce notáře vykonává činnosti zastoupeného notáře jeho jménem, a z toho důvodu je nezbytnou součástí rozhodnutí o jeho ustanovení také určení podílu na odměně. Výše podílu je odvislá od toho, v jakém poměru se zastoupený notář a zástupce podílí na chodu notářského úřadu, ať už z hlediska odborného výkonu činnosti notáře či organizačního či ekonomického zajištění notářské kanceláře. Je-li zástupcem notáře kandidát, není součástí rozhodnutí příslušné komory určení odměny, neboť se vůči absentujícímu notáři nachází v zaměstnaneckém poměru a jako takový vykonává činnost zástupce za mzdu. Proti rozhodnutí příslušné notářské komory se lze bránit žalobou ve správním soudnictví, v řízení dle § 65 a následujících zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Žalobu podává aktivně legitimovaná osoba k příslušnému krajskému soudu.⁷⁹

Osoby, jež mohou být rozhodnutím příslušné notářské komory ustanoveny do funkce zástupce notáře, jsou vymezeny v § 14 odst. 4 NotŘ. Z tohoto ustanovení vyplývají 3 skupiny, které vymezují okruh osob, z nichž může příslušná komora ustanovit zástupce notáře, přičemž při výběru postupuje mezi jednotlivými skupinami sestupně. Není-li tedy osoba z první skupiny, vybírá z druhé, a není-li ani ta, jedná s osobami ve třetí skupině. Zástupce notáře může být dle těchto pravidel ustanoven z řad „*kandidátů notáře, nejsou-li, z řad notářů nebo jejich kandidátů v rámci obvodu okresního soudu, a nejsou-li, z řad notářů nebo jejich kandidátů v rámci obvodu krajského soudu.*“⁸⁰ „*Je-li zástupcem ustanoven kandidát, je předpokladem jeho výkonu činnosti notáře složení slibu do rukou ministra (§ 9 odst. 2), pokud již dříve slib neskládal.*“⁸¹ Ustanovení zástupce je podmíněno souhlasem osoby, která se jím má stát, a má-li být zástupcem ustanoven notářský kandidát, je nezbytný také souhlas jeho zaměstnavatele.

Zastoupení je zaměřeno především na záležitosti, které nesnesou odkladu. Zástupce notáře vystupuje při výkonu této činnosti jménem notáře, kterého

⁷⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 100.

⁸⁰ § 14 odst. 4 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

⁸¹ § 15 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

zastupuje, podepisuje se svým jménem a uvádí notáře, jehož zastupuje.⁸² Zastupuje-li absentujícího notáře notář, používá své úřední razítko, zatímco je-li zástupcem notáře kandidát, používá úřední razítko zastoupeného notáře.

V důsledku zastoupení nemůže zastoupený notář po dobu trvání zastoupení vykonávat svou činnost, tedy pozbývá po tuto dobu oprávnění k výkonu své činnosti (§ 16 odst. 1). Pokud by i přesto zastoupený notář vykonával činnost notáře, zakládalo by takové jednání odpovědnost za neplatná právní jednání.⁸³

Došlo-li k úmrtí notáře nebo k jeho odvolání, je ustanoven náhradník notáře. Jeho úkolem je zajistit plynulý chod notářského úřadu a výkon činnosti notáře po dobu, než bude uvolněný úřad obsazen. Vzhledem ke skutečnosti, že smrt notáře i jeho odvolání představují nevratný stav, nejedná se zde o otázku dočasného zastoupení notáře, ale o náhradní zajištění notářského úřadu po dobu, než bude úřad nově obsazen. Notář je do pozice náhradníka notáře ustanoven rozhodnutím příslušné notářské komory, v jejímž obvodu se nachází sídlo odvolaného či zesnulého notáře. Okruh osob, jež mohou být ustanoveny do role náhradníka notáře, je v porovnání s okruhem osob, z nichž může být ustanoven dočasný zástupce notáře, užší. „*Náhradník je ustanoven z řad notářů v rámci obvodu okresního soudu, a nejsou-li, z řad notářů v rámci obvodu krajského soudu.*“⁸⁴ Stejně jako je tomu u právního institutu zástupce, je k ustanovení náhradníka vyžadován jeho souhlas. I v případě náhradnictví je činnost notáře náhradníka zaměřena zejména na neodkladné úkony.

Podstatným rozdílem oproti zastoupení je, že notář náhradník vykonává činnost notáře v neobsazeném notářském úřadu svým jménem. Tato skutečnost se projevuje i v samotném rozhodnutí o ustanovení notáře do pozice náhradníka, v němž se na rozdíl od rozhodnutí o ustanovení zástupce notáře neřeší otázka odměny. Výkon činnosti vlastním jménem zakládá i plnou odpovědnost notáře náhradníka za potencionální újmu způsobenou při této činnosti. Pro takové případy má uzavřenou smlouvu o pojištění profesní odpovědnosti, která je jedním z

⁸² Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 24. 3. 2005.

⁸³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 104.

⁸⁴ § 14 odst. 5 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

předpokladů pro samotný výkon činnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že smlouva o pojištění profesní odpovědnosti je jedním z předpokladů zahájení činnosti notáře, ji musí mít náhradník notáře jako notář již uzavřenou a není tedy nutné, aby pro účely výkonu funkce náhradníka notáře uzavíral další, neboť pojistná smlouva je vázána na osobu notáře, nikoli na konkrétní úřad, do kterého byl jmenován.⁸⁵

2.5 Odvolání notáře a zánik funkce notáře

„Z úpravy § 14 odst. 3 je zřejmé, že právní úprava zná pouze dva způsoby zániku pověření k výkonu činnosti notáře, a to smrt notáře nebo jeho odvolání“⁸⁶. Ustanovení § 11 písm. a – j) NotŘ přináší taxativní výčet případů, kdy je ministr spravedlnosti povinen notáře odvolat. Odvolání notáře je zcela v kompetenci ministra spravedlnosti, v čemž je spatřován další projev zasahování státu do notářského povolání.

K odvolání notáře dle § 11 písm. a) NotŘ dojde na vlastní žádost notáře. V tomto ustanovení se projevuje fakt, že notář je osobou dobrovolně vykonávající notářství jakožto svobodné povolání a jako takový má právo být odvolán na svou vlastní žádost.⁸⁷ Odvolání na vlastní žádost notáře je v podstatě vyjádřením konsensu mezi notářem a ministrem spravedlnosti.

Dále existuje celá škála dalších důvodů, z nichž některé se vztahují k samotným předpokladům jmenování, jiné se týkají zdravotního stavu nebo jsou osobní povahy. Ministru spravedlnosti tyto informace většinou *„zprostředkovává Komora, neboť jako orgán samosprávy má k potřebným informacím blíže a v rámci své činnosti dbá na řádný výkon notářské profese.“⁸⁸*

Ministr notáře odvolá, pozbyl-li státní občanství členského státu EU, jiného státu tvořící EHP nebo Švýcarské konfederace. Dále je povinen notáře odvolat tehdy, odmítl-li notář složit slib anebo v případech, kdy došlo k zániku jeho

⁸⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 102.

⁸⁶ Tamtéž, s. 86.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

pojištění odpovědnosti za újmu a i přes upozornění notářské komory není ve stanovené lhůtě obnoveno. Složení slibu i pojištění profesní odpovědnosti je nezbytným předpokladem zahájení notářské činnosti. Se slibem a jeho složením se úzce pojí další z odvolacích důvodů. Ministr spravedlnosti notáře odvolá také tehdy, nezažít-li do tří měsíců od složení slibu výkon činnosti notáře. Výjimkou jsou vážné důvody, jejichž posouzení závisí zcela na ministru. Zde se odráží zájem na tom, aby notář působil v notářském úřadu, jímž byl pověřen, a aktivně vykonával notářskou činnost. Výkon notářské profese je časově omezen stanovením věkové hranice sedmdesáti let. Ke dni 31. prosince kalendářního roku, v němž notář dosáhne věku sedmdesáti let, musí být odvolán z funkce notáře. Notář musí být nejen v psychické, ale také ve fyzické kondici. Proto je důvodem pro odvolání omezení notáře ve správnosti, bez ohledu na rozsah omezení či zjištění kárné komise, která pravomocným rozhodnutím dospěla k závěru, že notářův zdravotní stav je trvalou překážkou pro řádný výkon jeho notářské činnosti. Jedním z předpokladů pro jmenování notáře je splnění bezúhonnosti. V případě, že by notář byl odsouzen pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností notáře či pro trestný čin spáchaný úmyslně, je důsledkem odsouzení nejen odvolání notáře, ale také ztráta bezúhonnosti. Posledním důvodem k odvolání notáře je výkon činnosti neslučitelné s činností notáře, a to nepřetržitě, déle jak čtyři roky. Vyjma vlastní žádosti notáře o odvolání tak činí ministr spravedlnosti *ex officio* bezprostředně poté, co se o existenci důvodu pro odvolání dozví.⁸⁹

V období mezi odvoláním notáře a jmenováním nového do uvolněného notářského úřadu vykonává úkony, jež nesnesou odkladu, náhradník notáře.

Od odvolání notáře ministrem spravedlnosti dle § 11 NotŘ je nutné odlišit odvolání notáře v reakci na kárné opatření, jenž bylo uloženo jako sankce za kárné provinění spočívající v porušení zákonných opatření dle § 48 odst. 3 písm. c) NotŘ.⁹⁰

⁸⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 86–87.

⁹⁰ Tamtéž, s. 86.

2.6 Komparace profese notáře a advokáta

Ačkoli je v rámci této kapitoly a jejích jednotlivých podkapitol osoba notáře již rozebrána, bude tato kapitola, pro účely komparace s institutem advokáta, obsahovat stručné shrnutí profese notáře. V určitých aspektech se notářství a advokacie podobají, v jiných se naopak výrazně liší.

Pro obě tyto profese je společné, že jejich představitelé jsou úspěšnými absolventy právnické fakulty, tedy právníky. Notář je právník, který po ukončení právnické fakulty získal požadovanou praxi, úspěšně zvládl profesní zkoušku a co je nejdůležitější, vyhrál konkurz na obsazení uvolněného či nově zřízeného notářského úřadu, do kterého byl následně, na návrh notářské komory, jmenován. Vzhledem k jednomu z hlavních principů, na nichž je notářství vybudováno, principu *numerus clausus*, a vysokému počtu zájemců o výkon daného povolání, není překvapením, že úspěch v konkurzu je otázkou i několika pokusů a let. I advokát je v první řadě právník, který se po úspěšném ukončení studia stal advokátním koncipientem, získal tříletou praxi, absolvoval advokátní zkoušku a byl zapsán do seznamu advokátů, jenž je vedený Českou advokátní komorou. O své místo se na rozdíl od notáře nemusel ucházet v konkurzu. Rozhodujícím okamžikem pro zahájení činnosti advokáta je jeho zápis do seznamu advokátů, který je veden advokátní komorou, kdežto u notářů je předpokladem pro zahájení činnosti jmenování do notářského úřadu ministrem spravedlnosti, složení slibu, pořízení úředního razítka a uzavření smlouvy o pojištění profesní odpovědnosti.⁹¹

Notářství i advokacie jsou svobodnými povoláními, nicméně jak vyplývá z § 1 odst. 1 NotŘ, výkonem notářského úřadu je notář pověřen státem, který zároveň určuje hranice této svobody. Ve srovnání s advokací platí pro notářství výrazně větší omezení. Jednotliví notáři vykonávající notářské povolání nejsou nikterak specializováni, každý z nich je povinen poskytovat všechny služby, které dle zákona patří do náplně jejich práce, pravomoci a působnosti. Naopak advokáti se mohou v rámci generální praxe zabývat všemi právními odvětvími nebo se soustředit na jednu oblast práva a být úzce specializováni. Výrazným rozdílem mezi

⁹¹ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Právník – notář – advokát: kdo je kdo a co pro vás může udělat?*. In: *Ad Notam* [online]. 18.05.2017 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: [https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze-](https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze)

notářem a advokátem je také jejich nestrannost a nezávislost. Tyto atributy, vyplývající z dikce zákona, představují stěžejní hodnoty, na nichž je notářský stav postaven. Notář nehájí zájmy jedné či druhé strany, jeho posláním je hájit stabilitu, budoucí nekonfliktnost a funkčnost právních vztahů. Advokát je naopak osobou, která z podstaty své profese vždy hájí zájmy svého klienta, stojí výhradně na jeho straně. V žádném případě tedy atribut nestrannosti a nezávislosti nesplňuje.

Rozdíl mezi advokátem a notářem je i ve způsobu jejich odměňování. U všech notářů působících na území České republiky zaplatí klient za stejný úkon shodnou částku, která je pevně stanovená notářským tarifem. Od takto stanovené odměny se nelze, a to ani smluvně, odchýlit. Jedinou pohyblivou položkou odměny notáře mohou být hotové výdaje zahrnující poštovné či kancelářský materiál. Výjimkou, kdy se odměna notáře neřídí notářským tarifem, je poskytování právní pomoci notářem. Naopak u jednotlivých advokátů se může výše odměny za totožné úkony lišit. Zpravidla za služby advokáta jeho klient zaplatí tolik, kolik si dohodnou. Existuje advokátní tarif, představující jakýsi ceník, který je stejný pro všechny advokáty, kteří vykonávají svou činnost v České republice, ale používá se spíše výjimečně, protože většinou je inkasovaná odměna advokáta výsledkem předchozího konsensu mezi ním a klientem. Tento mechanismus odměňování advokátů, zakládá spolu s jejich neregulovaným množstvím vznik konkurenčního prostředí. Naproti tomu u notářů je v důsledku jejich omezeného počtu, územní organizace notářství a pevného notářského tarifu zajištěna regulace konkurence mezi notáři. Advokátní tarif slouží také jako obecný právní předpis pro přiznání nákladů v řízení před soudem, a pro tyto účely je závazný.

Notář se oproti advokátovi pohybuje výhradně v oblasti práva soukromého. „*V této oblasti pak nemá stejné postavení jako advokát, nemá sloužit konkrétnímu žadateli o notářský úkon, ale má sloužit něčemu daleko podstatnějšimu, tj. zájmu obecnému, zájmu na tom, aby v soukromoprávní oblasti nedocházelo ke zbytečným konfliktům, ke zbytečným soudním sporům.*“⁹² Hlavním úkolem notáře je sporům předcházet, zatímco na advokáta se jeho klient obrací až tehdy, kdy už existuje spor, který chce nebo dokonce musí řešit právní cestou.

⁹² WAWERKA, K. *Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství*. In: *Ad Notam* [online]. 27.8.2003, 90-91 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003_4.pdf

Specifikem vztahujícím se k notářům je, že pouze notářské zápisy jsou veřejnou listinou, jež má zákonem přiznané kvalifikované účinky, které spočívají v předpokladu pravdivosti toho, co je v ní obsaženo a také v předpokladu zákonnosti, dokud není prokázán opak. Právní úkony s předepsanou formou veřejné listiny nemohou být nahrazeny, neexistuje pro ně jiná alternativa. Obecně lze konstatovat, že zatímco výsledky činnosti notáře jsou nadány veřejnou vírou, výsledky činnosti advokáta nikoli. Dalším znakem příznačným pro notáře je, že ve své funkci působí také jako úředník.⁹³

2.7 Notářská samospráva

Notářská samospráva je v České republice vybudována na dvoustupňovém systému. K jeho zavedení se Česká republika inspirovala u sousedních států s podobným právním řádem, zejména u Rakouska. Tuzemské notářství má vůči tomu rakouskému silné historické vazby, a proto není divu, že právě zde hledá inspiraci a do jisté míry i pomoc. Rakouská notářská komora byla nápomocná při zakládání Notářské komory České republiky.⁹⁴ V této oblasti se aktivně angažoval i emeritní prezident Rakouské notářské komory, Klaus Woschnak, který se mimo jiné podílel také na obnově klasického notářství.⁹⁵ Pozitivum tohoto systému spočívá v rozdělení jednotlivých úkolů notářské samosprávy mezi regionální notářské komory a Notářskou komoru České republiky, čímž je zajištěn její efektivní a operativnější výkon.⁹⁶

Základ právní úpravy notářské samosprávy je obsažen v notářském řádu, konkrétně v části třetí, rozmezí § 29 – § 44. Podrobněji vnitřní organizaci komor, práva a povinnosti jednotlivých členů a způsob jednání orgánů notářských komor

⁹³ NOTÁŘSKÉ SLUŽBY. *Notář je právnickou profesí, která má výsadní postavení.* In: *notarskeslužby.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: http://www.notarskeslužby.cz/jak_vybrat_pravnicka.html

⁹⁴ MACHOVÁ, D. *Notářství v Rakousku.* In: *Ad Notam* [online]. 23.10.2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_243-notarstvi-v-rakousku

⁹⁵ WAWERKA, K. *Klaus Woschnack: Aspekty notářské samosprávy.* In: *Ad Notam* [online]. 27. 03. 2020 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_795-klaus-woschnack-aspekty-notarske-samospravy

⁹⁶ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád.: Komentář.* 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 146.

upravuje organizační řád Notářské komory České republiky. Volební postupy jednotlivých orgánů notářské komory jsou upraveny v řádu volebním.

2.7.1 Notářské komory jako základní článek notářské samosprávy

Notářské komory, nazývané z důvodu jejich územní organizace také jako regionální notářské komory, jsou prvním stupněm soustavy orgánů notářské samosprávy a jsou považovány za základ notářské samosprávy. „*Vzhledem k propojení činnosti notářů a činnosti soudů v oblasti řízení o pozůstalosti byla pro základní články notářské samosprávy převzata územní organizace krajských soudů, a to jak z hlediska obvodů působnosti, tak i z hlediska sídel těchto institucí.*“⁹⁷ V České republice je v současnosti zřízeno osm regionálních notářských komor, kterými jsou notářská komora pro hlavní město Prahu ustanovena v obvodu Městského soudu v Praze a notářské komory v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě zřízené v obvodech krajských soudů. „*[J]ejich základním úkolem je péče o řádný výkon notářských pravomocí v rámci notářských úřadů zřízených v jejich územních obvodech. Činí tak formou organizační, evidenční, vzdělávací a kontrolní činnosti.*“⁹⁸ Regionální notářské komory působí přímo vůči notářům.

Jedním z principů, na němž je české notářství postaveno, je povinné členství notářů v samosprávných orgánech, přičemž z jeho povahy vyplývá, že se jedná o členství automatické, nezávislé na vůli notáře. Členství notáře v příslušné regionální notářské komoře vzniká *ex lege* jako následek jmenování notáře do notářského úřadu. K jeho zániku může dojít na základě dvou právních skutečností, kterými jsou odvolání anebo úmrtí notáře. Regionální notářské komory sdružují všechny notáře působící v jejich obvodu. Nutno zmínit, že členy příslušných notářských komor mohou být pouze notáři.

Z hlediska právní formy jsou notářské komory právními osobami veřejného práva, veřejnoprávními korporacemi zřízenými ze zákona, z čehož lze odvodit, že jako takové mají právní osobnost. Zároveň se jedná o právní osobu,

⁹⁷ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád.: Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 128.

⁹⁸ Tamtéž, s. 127.

kteřá nebyla založena za účelem podnikání a zisku. S jejich nevýdělečnou povahou korespondují i zdroje příjmů, kterými mohou dle § 29 odst. 5 NotŘ být členské příspěvky, dary a jiné příjmy. Platit členské příspěvky ve výši, která byla stanovena kolegiem notářské komory, jakožto jejím nejvyšším orgánem, je jednou z povinností notářů. Nezaplacení členského příspěvku je porušením povinnosti notáře stanovené notářským řádem a v souladu s § 48 odst. 1 NotŘ ho lze kvalifikovat jako kárné provinění.

Z hlediska vnitřní organizace jsou jednotlivé notářské komory tvořeny soustavou orgánů, kterými jsou kolegium, prezidium, prezident notářské komory a revizní komise.

Nejvyšším orgánem notářské komory je kolegium. To je tvořené všemi notáři, kteří jsou členy příslušné notářské komory a je tedy postaveno na členské základně. S členstvím v příslušné notářské komoře je spojeno i právo notářů účastnit se jednání kolegia a podílet se na jeho rozhodování. Ze zákonné úpravy obsažené v § 31 odst. 2 NotŘ vyplývá, že jednání kolegia se mohou účastnit také notářští kandidáti. Ti mají pouze poradní hlas, na rozhodování kolegia se přímo nepodílí. Nemůže-li se notář zúčastnit jednání kolegia, je oprávněn písemně pověřit jiného notáře, aby ho při jednání kolegia zastupoval a hlasoval jeho jménem. K tomuto zmocnění je zapotřebí speciální plné moci, jejíž obsah je stanovený zákonem. Musí být udělena pro zastupování zmocnitele na jednání kolegia a k hlasování jeho jménem. Z hlediska osoby zmocněnce jí lze udělit pouze notáři. Ze zákonné úpravy nevyplývá omezení, že by zmocněný notář musel být členem dané notářské komory. Splňuje-li plná moc předepsané náležitosti, je zastoupený na jednání kolegia považován za přítomného. Kolegium svolává prezidium notářské komory a jeho jednání řídí prezident příslušné notářské komory. Ten je v době své nepřítomnosti zastoupen viceprezidentem. Jednání i rozhodování kolegia je postaveno na principu přímé demokracie, neboť je založeno na principu přímé účasti všech členů příslušné notářské komory a na rovnosti hlasů.⁹⁹ Podrobnosti jednání a rozhodování kolegia je upraveno v § 8 a § 9 OrgŘN.

⁹⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád.: Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 133.

Kolegium má jakožto nejvyšší orgán také nejvyšší pravomoci, které jsou vymezeny v § 31 odst. 3 NotŘ. Mezi nejdůležitější pravomoc kolegia patří volba ostatních orgánů notářské komory, včetně volby či případného odvolání jejich funkcionářů. Ustanovení § 42 NotŘ stanoví, že volby jsou tajné a jejich výsledky jsou oznamovány Ministerstvu spravedlnosti, Komoře a předsedovi krajského soudu. Bližší podrobnosti týkající se volby jsou upraveny ve volebním řádu notářské komory. Mezi další pravomoci kolegia patří projednávání a schvalování zprávy o činnosti ostatních orgánů notářské komory. V této pravomoci se projevuje kontrolní oprávnění kolegia. Kolegium schvaluje rozpočet a hospodaření notářské komory, stanovuje výši členských příspěvků. Ačkoli by se z obsahu § 31 odst. 3 NotŘ mohlo zdát, že výčet pravomocí kolegia je taxativní povahy, není tomu tak. Důvodem je, že kolegium si z pozice nejvyššího orgánu může vyhradit pravomoc rozhodnout i další otázky týkající se působnosti notářské komory.¹⁰⁰

Dalším orgánem tvořící notářskou komoru je prezidium, které v této soustavě orgánů zaujímá pozici výkonného, řídicího a kolektivního orgánu. Počet členů prezidia se odvíjí od celkového počtu členů příslušného notářské komory. Minimální počet je pět, maximální devět. Stanovení konkrétního počtu je v pravomoci kolegia, které také jednotlivé členy prezidia volí. Pravomoci prezidia vymezuje notářský řád v § 32. Tento výčet je demonstrativního charakteru. Prezidium regionálních notářských komor svolává alespoň jedenkrát v kalendářním roce kolegium, vede evidenci notářů a seznamy notářských kandidátů a koncipientů, jejichž zaměstnavatelem je notář z obvodu notářské komory, hospodaří s finančními prostředky notářské komory podle schváleného rozpočtu a spravuje její majetek či organizuje kvalifikační zkoušky a jmenuje členy zkušební komise.¹⁰¹

Mezi výkonné orgány notářské komory se řadí také prezident. Výčet výkonných orgánů notářské komory obsažený v NotŘ není úplný, neboť opomíjí viceprezidenta notářské komory. Pro oba tyto funkcionáře je shodné, že jsou voleni kolegiem z členů prezidia. Prezident zastupuje notářskou komoru navenek, jedná jejím jménem a dále má především organizační pravomoci spočívající zejména v řízení jednání kolegia, ve svolávání prezidia v časovém intervalu nejméně jednou za tři měsíce či v řízení jednání prezidia. Dále je prezident oprávněn rozhodovat o

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ § 32 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

věcech prezidia, které nesnesou odkladu a z důvodu časové tísně není možné svolání prezidia. Taková rozhodnutí podléhají následnému schválení prezidia na jeho nejbližším zasedání. Prezidenta zastupuje viceprezident, přičemž z textu zákona nevyplývá, za jakých okolností k tomuto zastupování dochází.

Dalším orgánem notářské komory je revizní komise patřící do skupiny kontrolních orgánů. Revizní komise je tvořena třemi členy, které volí a odvolává kolegium. Ze zvolených členů následně volí předsedu revizní komise. Pravomoc revizní komise není omezena pouze na kontrolu hospodaření prezidia s finančními prostředky, ale zaměřuje se na veškerou jeho činnost, včetně plnění úkolů vyplývajících z usnesení kolegia. S výsledky kontroly seznamuje kolegium, kterému nejméně jednou ročně podává zprávu o své činnosti. Členství v revizní komisi je neslučitelné s členstvím v prezidiu, což se vzhledem k pravomocím revizní komise jeví jako logické.

2.7.2 Notářská komora České republiky

Notářská komora České republiky, pro níž je notářským řádem zavedena legislativní zkratka „*Komora*“, je právnickou osobou veřejného práva, která byla zřízena § 35 odst. 1 NotŘ. K faktickému vzniku Komory došlo dne 26. ledna 1993 v rámci sněmu delegátů, při kterém byly zvoleny orgány Komory. Sídlo NK ČR bylo umístěno do hlavního města Prahy. V určení sídla se promítla i skutečnost propojení činnosti Komory a Ministerstva spravedlnosti, které sídlí rovněž v hlavním městě. V soustavě orgánů notářské samosprávy představuje Notářská komora České republiky druhý stupeň, který je tvořený jednotlivými notářskými komorami. Jejimi členy jsou tedy nejsou notáři, nýbrž jednotlivé regionální notářské komory. Stejně jako je tomu u notářských komor, ani Komora nebyla založena za účelem podnikání. Její příjmy mohou tvořit pouze členské příspěvky notářských komor, dary a jiné příjmy. Ty nemohou plynout z činností splňující kritéria podnikání dle § 420 ObčZ. Činností, kterou může Komora dle právních předpisů vykonávat za úplatu, je například poskytování informací a sdělení z rejstříků a evidencí. Rozumí se jimi Rejstřík zástav, Evidence právních jednání pro případ smrti, Evidence listin o manželském majetkovém režimu, Seznam prohlášení o určení opatrovníka a Seznam listin o manželském majetkovém režimu.

Provozem a správou těchto rejstříků a evidencí byla Komora pověřena § 35a odst. 1 NotŘ.

Úkolem Komory je zejména reprezentace notářského stavu, ochrana zájmů notářů, řešení koncepčních záležitostí, spolupráce a součinnost s orgány státní správy a legislativními orgány, tvorba vnitřních stavovských předpisů či kárná pravomoc.¹⁰² Notářská komora České republiky je aktivní i v oblasti publikační. Prostřednictvím své redakce vydává notářský časopis *Ad Notam*.

Komora vykonává svou působnost prostřednictvím svých orgánů. Nejvyšším orgánem notářské komory a zároveň celé notářské samosprávy je sněm, tvořený prezidenty jednotlivých notářských komor a delegáty, jejichž počet závisí na početnosti jednotlivých regionálních notářských komor. Delegáti jsou členy sněmu na základě volby, která je prováděna kolegií notářských komor. Pravomoci sněmu jsou upraveny v 37 odst. 3. NotŘ a do jisté míry se shodují s pravomocemi notářských komor. K nejdůležitějším se řadí volba ostatních orgánů Komory (podrobnosti volby jsou upraveny v § 42 a § 43 NotŘ a v řádu volebním). Mezi pravomoci sněmu patří rovněž kontrola volených orgánů, kterou provádí například v rámci projednávání a schvalování zpráv o jejich činnosti. Dále notářská komora schvaluje rozpočet a hospodaření komory či stanovuje výši příspěvku notářských komor, kterou jsou notářské komory povinny odvést za každého svého člena.

Prezidium čítající třináct členů je výkonným, řídicím a kolegiálním orgánem Komory. Jednotlivými členy jsou prezident a viceprezident NK ČR, prezidenti regionálních notářských komor a další volení členové. Členství v prezidiu je tedy dvojího typu, neboť vzniká buďto přímo ze zákona, nebo volbou. Personálním složením prezidia je zajištěna vzájemná spolupráce a informovanost mezi regionálními notářskými komorami a Komorou. Pravomoci prezidia vymezuje § 38 odst. 2 NotŘ. Patří mezi ně například vedení evidence notářů, kandidátů a koncipientů v České republice, hospodaření s finančními prostředky NK ČR a správa jejího majetku, organizace notářských zkoušek a jmenování členů zkušební komise či organizace odborné výchovy notářů. Nejméně jednou za rok svolává sněm.

¹⁰² BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád.: Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 146.

Komoru navenek zastupuje a jejím jménem jedná prezident Komory. Jeho pravomoci obsažené v § 39 odst. 1 písm. a – e) NotŘ jsou především organizační povahy. Zástupcem prezidenta NK ČR je viceprezident Komory.

Kontrolním orgánem Komory je revizní komise. Ta je tvořena předsedou a čtyřmi členy. Členství v revizní komisi vzniká volbou, v rámci které sněm vybírá z řad notářů předsedu revizní komise a její ostatní členy. Pravomoci revizní komise, obsažené v § 40 odst. 3 NotŘ, jsou v zásadě totožné s pravomocemi, jimiž disponují revizní komory notářských komor. Vzhledem k charakteru jejich pravomocí je členství v revizní komisi neslučitelné s členstvím ve výkonných orgánech komory.¹⁰³

Komora je ze zákona pověřena kárnou pravomocí, kterou vykonává prostřednictvím kárné komise. Pro kárnou komisi je specifické, že je zřízena pouze v rámci centrální notářské komory, není součástí soustavy orgánů regionálních notářských komor. Početně je kárná komise složena z pěti členů, v jejichž čele stojí předseda. Členy komise volí sněm z řad notářů. Je-li notář členem kárné komise, nemůže být členem prezidia Komory, které v kárném řízení zaujímá postavení odvolacího orgánu. Podrobnosti týkající se činnosti kárné komise upravuje kárný řád.

Notářská komora České republiky reprezentuje tuzemské notářství nejen na úrovni vnitrostátní, ale aktivně působí také v oblasti mezinárodní. V tomto směru je pro NK ČR významným datem 11. únor roku 1994, ve kterém byla přijata za řádného člena Mezinárodní unie notářství. UINL, jak je Mezinárodní unie notářství ve zkratce označována, byla založena v roce 1948 v Buenos Aires při konání I. Mezinárodního kongresu latinského notářství. UINL je nevládní organizací sdružující již 87 notářských organizací ze čtyř světových kontinentů. Jejimi členy jsou státy s notářstvím latinského typu, tedy pokračující v římskoprávní tradici notariátu.¹⁰⁴ Stopa českého notářství v Mezinárodní unii notářství není pouze

¹⁰³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. : Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 232.

¹⁰⁴ BALÍK, S. a kol. *Dějiny notářství v českých zemích.* Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014, s. 18.

formálního, pasivního charakteru. Notářská komora České republiky se v důsledku svého členství a aktivní činnosti v UINL stala respektovanou v rámci mezinárodních vztahů.

Mezi cíle této organizace patří podpora notářské činnosti či koordinace, rozvoj a reprezentace notářství na mezinárodní úrovni. Mezinárodní unie notářství také zastupuje členská notářství u význačných mezinárodních organizací a institucí, například u OSN, UNESCO, Rady Evropy, Evropského parlamentu či u Haagské konference mezinárodního práva soukromého.¹⁰⁵

Od roku 2004 je Notářská komora České republiky také členem Rady notářství Evropské unie, zkráceně CNUE, která sdružuje notářské organizace členských států EU s notářstvím latinského typu. Členy této organizace jsou Belgie, Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. CNUE je nevládní organizací, jež byla založena v roce 1993 v Bruselu, kde také dodnes sídlí. Jejím prezidentem je v rámci střídajícího funkčního období, činící jeden rok, některý z vrcholných představitelů členských notářství.¹⁰⁶ Dceřinou organizací Rady notářství EU je Evropská notářská síť založená v roce 2006. Jejím úkolem je napomáhat notářům členských států Rady notářství EU s řešením případů, v nichž se objevuje přeshraniční prvek.¹⁰⁷

Mezinárodní působení Komory doplňuje Iniciativa středoevropských notářství. K založení Hexagonály, jak se jinak Iniciativa středoevropských notářů nazývá, došlo na podnět tehdejšího prezidenta Rakouské notářské komory, Georga Weismenna, v roce 1998. Sdružuje prezidenty notářských komor ze šesti zemí Střední Evropy. Členskými státy tohoto neformálního sdružení jsou Rakousko, Chorvatsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko a Česká republika. Ke společnému jednání se schází pravidelně dvakrát až třikrát ročně. Záměrem sdružení je podpora

¹⁰⁵ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Mezinárodní unie notářství*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/mezinarodni-agendy/UINL>

¹⁰⁶ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Rada notářství Evropské unie*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/cnue>

¹⁰⁷ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Evropská notářská síť*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/mezinarodni-agendy/ENS>

intenzivní spolupráce mezi členskými notářstvími, vzájemná výměna zkušeností či celkové zvýšení úrovně služeb poskytovaných notáři ve střední Evropě. Předsednictví Hexagonály zastávají členská notářství, a to střídavě po jednoletých funkčních obdobích.¹⁰⁸

¹⁰⁸ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Hexagonála*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/mezinarodni-agendy/hexagonala>

3 Činnost notáře

Notáře charakterizuje jeho činnost, kterou právní teorie rozlišuje na činnost v užším a širším slova smyslu. Dle právního řádu České republiky patří do skupiny činností notáře v užším smyslu činnost listinná (solemnizační a verifikační) tvořící podstatu činnosti notáře a samotného notářství. V širším pojetí notář vykonává činnosti zahrnující prvek soudní či správní. Zahájení činnosti notáře je podmíněno splněním několika předpokladů, taxativně vymezených v § 9 NotŘ. Za prvé je tomu jmenování notáře do notářského úřadu, složení slibu v zákonem předepsaném znění (§ 9 odst. 2 NotŘ), pořízení úředního razítka se stanovenými náležitostmi (§ 9 odst. 3 NotŘ) a uzavření smlouvy o odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s touto činností. Hmotněprávním základem pro výkon činnosti notáře je smlouva o provedení úkonu v notářské činnosti, případně smlouva o poskytnutí právní pomoci. Uzavření smlouvy, kterou by se notář zavázal pouze vůči určitému okruhu osob k opakovanému provádění úkonů v notářské činnosti nebo k opakovanému poskytování právní pomoci, je s ohledem na zákonný požadavek nestrannosti a nezávislosti na osobu notáře, nepřipustné.¹⁰⁹

*„Notář je v notářské činnosti a při poskytování právní pomoci vázán zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Při poskytování právní pomoci je vázán také pokyny klienta.“*¹¹⁰ Na pojem „pokyn“ je ve smyslu § 52 NotŘ nutné nahlížet v širším kontextu, neboť notář svou činnost nevykonává *ex offio*, nýbrž na základě pokynu. *„Obsah požadované notářské činnosti musí být notáři klientem sdělen, a zejména u právního úkonu musí klient svým projevem vůle určit jeho obsah.“*¹¹¹ Notář je tedy povinen respektovat pokyny svého klienta nejen při poskytování právní pomoci dle § 3 NotŘ, ale musí je rovněž zohlednit při výkonu činnosti vyplývající z § 2 NotŘ. Základním kritériem pro vázanost notáře těmito pokyny je tedy soulad jejich obsahu s obecně závaznou právní úpravou, která nesmí být notářem porušena.¹¹² Mimo to je povinen respektovat jeho základní principy a zásady.

¹⁰⁹ Usnesení prezidia NK ČR z 30. 3. 1993.

¹¹⁰ § 52 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

¹¹¹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 255.

¹¹² Tamtéž, s. 255–256.

V § 53 a § 54 pamatuje notářský řád na možnost odmítnutí provedení úkonu či odstoupení od již uzavřené smlouvy. Obecně platí, že notář nemůže úkony patřící do jeho výlučné pravomoci odmítnout, nejsou-li pro to zákonné důvody. Bezdůvodné odmítnutí by znamenalo hrubé porušení právní úpravy a etiky povolání notáře. Výčet důvodů, při jejichž naplnění je notář oprávněn provedení úkonu odmítnout, obsahuje § 53 NotŘ. Obligatorně tak učiní pro rozpor požadovaného úkonu s právem či z důvodu střetu zájmů. Požadoval-li notář za provedení úkonu zálohu, která nebyla bez závažného důvodu složena, je odmítnutí úkonu na jeho subjektivním posouzení. „*Účelem těchto výjimek z obecné povinnosti notáře vyhovět žádosti o provedení úkonu je ochrana zásad výkonu notářské činnosti, tj. zákonnosti, nezávislosti a nestrannosti (§ 2, 5, 9).*“¹¹³ S úpravou obsaženou v § 53 NotŘ úzce souvisí § 54, upravující odstoupení od smlouvy. Ustanovení § 54 odst. 1 NotŘ vymezuje důvody, které notáře opravňují k odstoupení od smlouvy, například pro narušení důvěry mezi ním a žadatelem (klientem) nebo tehdy, neposkytují-li tyto osoby notáři potřebnou součinnost. Důvody, pro které je notář povinen odstoupit od již uzavřené smlouvy obsahuje § 54 odst. 2 NotŘ. Obligatorně notář odstoupí od smlouvy vždy, zjistí-li dodatečně důvody bránící uzavření smlouvy dle § 53 odst. 1 NotŘ. Pro účely dokumentace sepíše notář o odmítnutí úkonu či odstoupení od smlouvy záznam, ve kterém odůvodní, proč tak učinil.

3.1 Činnost notáře dle § 2 notářského řádu

Činnost notáře dle § 2 NotŘ je činností v užším pojetí. Její náplní je sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení a přijímání listin a peněz do notářské úschovy. Pro tuto činnost byla zákonodárci zavedena legislativní zkratka „*notářská činnost*“. Výkon této agendy je považován za veřejnou činnost, při které notář plní úkoly státu, které na něho byly přeneseny zákonem a při které dává úkonům veřejný charakter. Tyto činnosti ve své komplexnosti naplňují podstatu notářství, vzájemně se doplňují a v některých případech se i částečně prolínají.

¹¹³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 268.

3.1.1 Sepisování notářských zápisů o právních jednáních

Sepisování notářských zápisů o právních jednáních je považováno za jednu ze stěžejních činností notáře a prostředek, jímž je předcházeno vzniku sporů. Jejím výkonem notář bezesporu naplňuje svou roli v tuzemském právním řádu. Na svěřeni této agendy do pravomocí notáře má bezpochyby vliv historický vývoj, neboť listinná činnost je s osobou notáře spojována od dob dávno minulých a do jisté míry souvisí i s vybudovanou důvěrou veřejnosti v nestrannost a odbornost instituce notářství. V právních systémech založených na kontinentálním typu práva je notář v této sféře nezastupitelný.

Notářským zápisem se rozumí listina sepsaná notářem, která má při splnění zákonem předepsaných požadavků charakter listiny veřejné. Při jejich tvorbě není notář pouhým garantem splnění všech předepsaných náležitostí. Jeho úloha spočívá zejména v preventivní kontrole platnosti právního jednání a v poskytnutí nestranného poučení účastníkům právního jednání. Na tyto úkony systematicky navazuje odborná formulace projevu vůle jednajících, již notář dává kvalifikovanou formu.¹¹⁴

Podstatným ustanovením, které se týká charakteru notářského zápisu, je § 6 NotŘ, dle kterého se notářským zápisem rozumí listina sepsaná notářem, která je při splnění zákonem předepsaných požadavků listinou veřejnou. Je-li pro určité právní jednání vyžadována forma veřejné listiny, rozumí se jí dle § 3026 odst. 2 ObčZ a § 776 odst. 2 ZOK notářský zápis. Z hlediska občanského práva je forma notářského zápisu obligatorně vyžadována například u nadační listiny při založení nadace (§ 309 ObčZ), smlouvy o manželském majetkovém režimu (§716 ObčZ), v souvislosti s dědickým právem například u dědické smlouvy (§ 1582 ObčZ) či u povolání správce pozůstalosti (§ 1556 ObčZ). Tvorba notářských zápisů je spjata i s právem obchodním, kdy je vyžadována u většiny zakladatelských jednání.

¹¹⁴ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 17.

KLEIN, Š. *Veřejné listiny a jejich důkazní síla*. In: *Ad Notam* [online]. 22. 08. 2014 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_154-verejne-listiny-a-jejich-dukazni-sila

JINDŘICH, M. *Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství*. In: *Ad Notam* [online]. 2010, 1/2010, 3–8 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2010_1.pdf

Z hlediska procesněprávního významu těchto listin jako důkazního prostředku s vyšší právní silou je nutné upozornit na § 134 OSŘ a 568 odst. 1 ObčZ. Není-li forma notářského zápisu vyžadována zákonem, mohou se pro ni svobodně rozhodnout právně jednající. V praxi se tak děje zejména u smluv o koupi nemovité věci.

Při sepisování notářských zápisů je notář vázán postupem a pravidly stanoveným zákonem. Této oblasti se notářský řád věnuje v části šesté, nazvané zvláštní ustanovení o notářské činnosti. Nad rámec obecné úpravy vztahující se k notářským listinám je v ustanoveních § 62 až 71c upraven způsob sepisování notářských zápisů, včetně náležitostí, stanovených pro notářský zápis. Každá notářem sepsaná listina, která má být notářským zápisem o právním jednání, musí splňovat zákonem předepsané náležitosti. Mimo to, že musí být sepsána v českém jazyce (§ 58 NotŘ) a nesmí v ní být užity zkratky, které nejsou všeobecně užívány (§ 59 NotŘ), musí obsahovat obligatorní náležitosti dle 63 odst. 1 písm. a – j) NotŘ. *„Chybějí-li u písemnosti sepsované notářem formou notářského zápisu takové náležitosti, bez nichž by nebylo možné rozeznat formu notářského zápisu, účastníky nebo další osoby zúčastněné na úkonu, nebo takové náležitosti, které jsou nezbytnou náležitostí notářského zápisu, nelze tuto písemnost považovat za notářský zápis, a tedy za veřejnou listinu.“¹¹⁵*

Notářský řád pamatuje i na případy, kdy je účastníkem notářského zápisu osoba, která neumí nebo nemůže číst a psát. V takových situacích je zákonem požadována přítomnost dvou svědků. Ty zajišťuje účastník, přičemž pokud tak neučiní, je to důvodem pro odmítnutí úkonu dle 53 odst. 1 písm. a) NotŘ. Svědci musí být přítomni při „projevu účastníka o tom, co má být do notářského zápisu pojato, při jeho projevu, jímž schvaluje notářský zápis, a v době, kdy je mu notářský zápis předcítán nebo si ho čte.“¹¹⁶ Jejich přítomnost na celém jednání o obsahu notářského zápisu vyžadována není.¹¹⁷ Složitější situace nastává v případě, je-li účastníkem notářského zápisu osoba neslyšící, nemá či dokonce hluchoněmá, která navíc neumí ani číst a psát. V takových případech musí být účastníkem i důvěrník,

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4566/2007.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2505/2011.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2120/2009.

který je schopen se s takto hendikepovanou osobou dorozumět. O přítomnosti svědků a důvěrníka musí být notářský zápis opatřen doložkou obsahující prohlášení o jejich přítomnosti. Nedostatky notářského zápisu spočívající například v chybách při psaní lze opravit doložkou pod uzavřeným textem, s účinky *ex nunc*. Tuto možnost připouští § 60 NotŘ.

Obecnou náležitostí pro notářský zápis je jeho vyhotovení v českém jazyce. Pokud je účastníkem zápisu, případně svědkem osoba neznalá českého jazyka, a to minimálně na takové úrovni, aby byla schopna vést jednání o obsahu notářského zápisu, je nezbytná přítomnost tlumočníka, který opatří notářský zápis svým podpisem a otiskem úředního razítka. Dle § 69 odst. 3 NotŘ musí být notářský zápis navíc opatřen doložkou o přetlumočení.

Originály notářských zápisů je notář povinen uchovávat ve sbírce notářských zápisů, účastníkům jsou vydávány jejich stejnopisy, které mají rovněž charakter veřejné listiny. Podstata této povinnosti, stanovené § 18 KancŘN, spočívá v trvale zjistitelném obsahu vyhotoveného notářského zápisu a v možnosti z něj opakovaně vydávat stejnopisy, které lze až na zákonem stanovené výjimky vydávat ze všech notářských zápisů. Jejich vydáním může notář pověřit své zaměstnance (notářského kandidáta, koncipienta či tajemníka.)¹¹⁸

*„Pro specifická právní jednání, která mají být podkladem pro zápisy skutečností a údajů do veřejných seznamů nebo veřejných rejstříků, anebo do Rejstříku zástav, je v § 70, 70a a 71 úloha notáře ještě zvýrazněna.“*¹¹⁹ Na tento druh notářských zápisů jsou kladeny vyšší požadavky. Mimo obecných náležitostí, které jsou stanovené pro každý notářský zápis, musí obsahovat vyjádření notáře o předpokladech pro jeho sepsání. Požadavky na obsah vyjádření vycházejí z § 70a odst. 1 písm. a – c) NotŘ. Nejsou-li tyto požadavky podmiňující provedení zápisu splněny, postupuje notář v souladu s § 70a odst. 2 až 4 NotŘ. S ohledem na skutečnost, že přezkum notářského zápisu byl notářem proveden při sepsání podkladového zápisu, při samotném zápisu se zapisované skutečnosti již

¹¹⁸ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 535.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 18.

nepřezkoumávají.¹²⁰ Současný právní řád zná pouze dva veřejné seznamy, do kterých lze provést zápis na základě podkladového notářského zápisu, a to Seznam listin o manželském majetkovém režimu a katastr nemovitostí.

Zvláštním druhem notářského zápisu o právním jednání je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti.

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je titulem pro výkon rozhodnutí, na jehož základě lze nařídit a provést exekuci. Aby mohl sloužit jako exekuční titul, musí splňovat všechny zákonem předepsané náležitosti. Oprávnění k jejich sepisování bylo notářskému stavu svěřeno již koncem 19. století. Zákon č. 75/1871 ř.z. umožnil notářům sepisovat notářské zápisy s exekuční doložkou, neboli přivolením dlužníka k vykonatelnosti notářského zápisu. Do notářského řádu byla úprava notářského zápisu jako titulu pro výkon rozhodnutí začleněna až od 1. ledna 2001, s účinností zákona č. 30/2000 Sb. Do tohoto data pro ně platila úprava § 274 písm. e) občanského soudního řádu. „*Podle notářského zápisu lze nařídit výkon rozhodnutí tehdy, jestliže splňuje nejen náležitosti stanovené pro sepisování notářských zápisů notářským řádem, ale i náležitosti uvedené v ustanovení § 274 písm. e) o.s.ř.*“¹²¹

Tento typ notářských zápisů je efektivním způsobem zajištění zaplacení pohledávky bez dalších soudních řízení. Zároveň je prostředkem zajišťujícím plnění jedné ze základních funkcí a úkolů notářství spočívajících v procesní prevenci. „*Každý notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nejen potenciálně, jako každý jiný notářský zápis o právním úkonu, ale přímo předchází sporu*

¹²⁰ BERNARD, P. *Zápis notářem do veřejných rejstříků*. In: *Ad Notam* [online]. 22. 06. 2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_218-zapis-notarem-do-verejnych-rejstriku

BUREŠ, J. *Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti*. In: *Ad Notam* [online]. 2013, 2/2013, 29-32 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2013_2.pdf

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Přímý zápis do obchodního rejstříku notářem*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/pravnicke-osoby-a-podnikani/primy-zapis-do-obchodniho-rejstriku-notarem>

MIHÁLIK, J. *Zamyšlení se nad formulací vyjádření notáře dle § 70a notářského řádu*. In: *Ad Notam* [online]. 26. 06. 2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_727-zamysleni-se-nad-formulaci-vyjadreni-notare-dle-s-70a-notarskeho-radut

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14.4.1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98

*v nalézacím řízení u soudu, neboť případný spor je předem vyřešen, nalézací řízení nepřipadá v úvahu.*¹²²

Současný notářský řád rozlišuje v § 71a až § 71b mezi třemi druhy notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. K jejich zavedení do právní úpravy došlo zákonem č. 7/2009 Sb., účinným od července 2009. Tímto krokem se tuzemská právní úprava přiblížila těm zahraničním.

Prvním typem, upraveným v § 71a odst. 1 NotŘ, se rozumí notářský zápis o dvoustranném či vícestranném právním jednání, kterým se zakládá závazkový právní vztah mezi jeho účastníky. Tento druh notářského zápisu, který je inspirován německou úpravou, obsahuje jak hmotněprávní ujednání, tak svolení dlužníka k vykonatelnosti notářského zápisu v případech, kdy by dlužník svůj závazek řádně a včas nesplnil. Svolení k vykonatelnosti je jednostranným právním jednáním dlužníka adresovaným věřiteli, které nelze jednostranně odvolat. Jelikož je tímto notářským zápisem nahrazen soudní rozsudek, musí být při sepisu notářského zápisu dbáno na splnění všech náležitostí notářského zápisu, které jsou pro notářský zápis vymezeny v § 63 NotŘ. Mimo tyto náležitosti musí být uvedena výše dluhu a doba plnění.

Ustanovení § 71 odst. 2 NotŘ zakládá druhý typ notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, jehož obsahem je jednostranné právní jednání dlužníka spočívající v uznání již existujícího dluhu. Lze uznat dluh splatný i nesplatný.¹²³ Jelikož osoba věřitele není účastníkem notářského zápisu, nemusí být při jeho sepsání přítomna, nicméně musí být specifikována. Shodně jako je tomu u předchozího typu, předmětem plnění mohou být pouze peněžní prostředky. Tento typ notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti musí mimo jiné obsahovat také právní důvod dluhu, označení osoby věřitele, lhůtu pro zaplacení dluhu a s tím související povinnost účastníka zaplatit dluh ve stanovení lhůtě.¹²⁴ „*Uznání dluhu zakládá vyvratitelnou domněnku trvání dluhu v okamžiku jeho uznání*“¹²⁵

¹²² BÍLEK, P., R. FIALA, M. JINDŘICH, K. WAWERKA a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 267.

¹²³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 363-364.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž, s. 17.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1397/2017.

Třetím a zároveň posledním druhem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je notářský zápis upravený v § 71b NotŘ, označovaný za notářský zápis o dohodě jako exekučním titulu. Typickým znakem této dohody je, že je koncipována jako následná procesní dohoda. Jejím uzavření musí přecházet již existující závazkový poměr mezi věřitelem a dlužníkem. *„Dohodou oprávněné a povinné osoby, obsaženou v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti, závazkové právní vztahy nevznikají, nemění se a ani nezanikají. Dohoda podle ustanovení § 71a not. ř. proto nemá (sama o sobě) hmotněprávní povahu; jde o jednu z náležitostí, kterou musí notářský zápis se svolením k vykonatelnosti obsahovat, aby byl ve smyslu ustanoven § 40 odst. 1 písm. d) ex. ř. z materiálního hlediska vykonatelný.“*¹²⁶ Od předchozích druhů notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti se odlišuje tím, že může být použit i pro pohledávky nepeněžité povahy. *„Procesní dohoda se svolením k vykonatelnosti totiž může obsahovat svolení dlužníka k vykonatelnosti, aby byl podle notářského zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci nebo provedením prací a výkonů. Tím se zásadně odlišuje od předchozích druhů notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti a nabízí širší možnosti využití pro věřitele a dlužníky.“*¹²⁷ Nad rámec náležitostí notářského zápisu vymezených v § 63 NotŘ musí obsahovat označení osoby oprávněné, povinné a další náležitosti dle § 71b odst. 2 NotŘ. Ve své podstatě nahrazuje soudní rozhodnutí.

Notářské zápisy o právním jednání, sepsané podle § 71a a § 71 NotŘ mohou být za podmínek vyplývajících z Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 805/2014, jakožto přímo použitelného předpisu EU, potvrzeny evropským exekučním titulem.

V praxi dochází při sepisování notářských se svolením k vykonatelnosti k častým chybám, jež pramení zejména z nedostatečného rozlišování specifik jednotlivých typů či z chybějících náležitostí. *„Tyto chyby pak mohou vést až k tomu, že takový notářský zápis není možné použít jako exekuční titul, čímž je zmařen jeho*

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013

¹²⁷ HÖNIG, O. *Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako exekuční titul – část I.* In: *Právní prostor* [online]. 08.03.2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/notarsky-zapis-se-svolenim-k-vykonatelnosti-jako-exekucni-titul-cast-i>

*hlavní účel a věřitel je pak nucen absolvovat nalézací řízení u soudu a obstarat si vykonatelný rozsudek, než může přikročit k samotné exekuci.*¹²⁸

3.1.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení

Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení je další významnou a druhou nejpočetnější činností notáře. Při jejím výkonu se notář nenachází v pozici právního rádce a není ani osobou, která by formulovala projevy vůlí. Shodně jako je tomu u sepisování listin o právních jednáních, i význam této činnosti spočívá v prevenci neboli v předcházení vzniku sporů, a tím přispívá k prohlubování právní jistoty.

Na rozdíl od zmíněného sepisování listin o právních úkonech, v zájmu nestranného osvědčování notář „*nezasahuje do děje, nepoučuje a není odpovědný za to, že před ním učiněný úkon nebo probíhající děj je v souladu se zákonem. Význam tohoto osvědčení spočívá v tom, že příslušný notářský zápis je důkazem o tom, zda, kdy a jakým způsobem byly úkony učiněny nebo se staly události nebo bylo učiněno prohlášení.*“¹²⁹ Z citovaného rozsudku Nejvyššího soudu České republiky vyplývá, že úkolem notáře není dozírat, zdali je obsah osvědčované skutečnosti nebo prohlášení v souladu s právem. Jeho úlohou je zaznamenat skutečnost, která před ním nastala, co před ním bylo prohlášeno anebo popsat stav věci. Tento záznam musí notář provést v zákonem předepsané podobě, ve formě veřejné listiny. Ta je pro jednotlivé druhy osvědčení upravena ve zvláštní části notářského řádu.¹³⁰ Forma veřejné listiny je stanovena především z důvodu, aby i v čase budoucím bylo možné z obsahu takového úkonu zjistit, o jakou skutečnost se jednalo, kdy nastala, o čem bylo učiněno prohlášení nebo na jakém místě se v konkrétní době nacházela, případně v jakém stavu, daná věc.¹³¹ Osvědčením určitých skutečností mohou být prokázána práva, čímž jsou využity důkazní možnosti osvědčení. Ve spojitosti s ustanoveními § 78a a § 125 je OSŘ je osvědčení

¹²⁸ KASL, J. *Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti a jejich úskali*. In: *Právní prostor* [online]. 12.6.2018 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/ht-notarske-zapisy-se-svolenim-k-prime-vykonatelnosti-a-jejich-uskali>

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3155/2012

¹³⁰ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 376.

¹³¹ Tamtéž, s. 18.

zvláštním institutem, prostřednictvím kterého je možné zajistit důkaz i před zahájením samotného řízení před soudem.¹³²

Notářský řád v § 72 odst. 1 písm. a – l) obsahuje demonstrativní výčet osvědčení, která je notář oprávněn provádět. Z uvedeného ustanovení NotŘ vyplývá, že notář provádí zejména vidimaci, legalizaci, osvědčení o předložení listiny, o protestech směnek a jiných listin, jejichž předložení je nezbytné k uplatnění práva, osvědčení rozhodnutí vydaných orgány právnických osob. Zákon dále v § 72 v odst. 1 vyjmenovává například osvědčování o prohlášení, autorizovanou konverzi dokumentů, osvědčení o tom, že je někdo naživu či výstupů z informačního systému veřejné správy. Pro toto spektrum osvědčení je společné, že se musí jednat o skutečnosti či prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv, nebo jimiž by mohly být způsobeny právní následky.

Vidimace a legalizace

Nejpoužívanějším způsobem osvědčení je vidimace (ověření shody opisu nebo kopie s listinou) a legalizace (ověření pravosti podpisu). Tyto činnosti mají společné aspekty, které spočívají například v postupu při jejich výkonu či v odměňování za jejich provedení. Vidimace a legalizace jsou úkony, které mohou vyjma notářů provádět i další subjekty. Těmi se dle zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování, rozumí Ministerstvo vnitra, krajské úřady či obecní úřady obcí s rozšířenou působností nebo Hospodářská komora České republiky.

Vidimace je zákonem používaná legislativní zkratka pro ověření shody opisu nebo kopie s listinou. Opisem je doslovná písemná podoba opisu s původní listinou, kopií je její fotografický obraz. Pro účely vidimace není podstatné, zda je k ověření předkládána kopie listiny nebo její opis, neboť zákon jejich provedení upravuje jednotně. Shoda může být ověřena jak u veřejné, tak soukromé listiny, prvopisu nebo u již provedeného opisu.¹³³ Právní úprava vidimace je obsažena v § 73 odst. 1–3 NotŘ. V úvodním ustanovení tohoto paragrafu je určena nejen forma, kterou má být vidimace provedena, ale také povinnost notáře provést vidimaci neprodleně poté, co se s předloženými listinami seznámil a zhodnotil

¹³² BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, s. 377.

¹³³ Tamtéž, s. 396.

jejich shodu. Zdlouhavému posuzování shody lze předejít, pokud je kopie originální listiny vyhotovena v kanceláři notáře jím nebo jeho pracovníky. Samotná vidimace se provádí ověřovací doložkou, která se vyznačí přímo na vidimované listině nebo na samostatném listu, který je s ní pevně spojen.¹³⁴ Ověřovací doložka, kterou je v právním slova smyslu myšlena listina o ověření, musí splňovat určité, zákonem stanovené předpoklady. Základní náležitostí ověřovací doložky je údaj, že opis doslovně souhlasí s předloženou listinou, ze které byl pořízen. Další náležitosti stanovuje notářský řád v § 73 odst. 1 písm. b–e). Z důvodu důvěryhodnosti ověřovaného opisu musí doložka obsahovat údaj o počtu listů původní listiny a jejího opisu. Nejedná-li se o opis úplný, musí být uvedeno, že se jedná o opis částečný. Dále nesmí chybět místo a datum vyhotovení ověřovací doložky, přičemž oba tyto údaje se musí shodovat s místem a datem, v němž notář posoudil shodu. Nezbytnou součástí ověřovací doložky je také otisk úředního razítka notáře a podpis osoby, která ověření provedla. Z povahy úkonu vyplývá, že ho nelze provést u listin v jiné než psané nebo tištěné podobě. Je tedy vyloučeno provedení vidimace u listin v elektronické formě. Notář je oprávněn provedení vidimace odmítnout. Nad rámec obecné úpravy obsažené v § 53 NotŘ tak učiní z důvodů vymezených v § 73 odst. 2 NotŘ, například pokud se listina a opis neshodují, a dále také tehdy, je-li v listině, jejíž shoda s opisem má být ověřena, škrtnuto, nebo obsahuje-li vsuvky či změny, které by mohly mít vliv na její důvěryhodnost. Notář odmítne provést vidimaci také v případech, pokud je listina, ze které je opis pořízen, v jiném jazyce, který ověřující osoba neovládá, a současně není předložen její překlad do českého jazyka. Vidimace je zákonem vyloučena u listin, jejichž jedinečnost nelze ověřeným podpisem nahradit. Z tohoto důvodu se neprovádí vidimace směnek, šeků, technických kreseb či občanských průkazů a pasů. Ověřením shody opisu nebo kopie s listinou se nepotvrzuje správnost ani pravdivost uvedených údajů, ani soulad s právními předpisy. Za obsah příslušné listiny nenese notář odpovědnost. Je *„třeba poznamenat, že vyznačením ověřovací doložky na opisu listiny nebo připojením ověřovací doložky k opisu listiny se nestává takto ověřený opis veřejnou listinou.“*¹³⁵ Tou je pouze samotná ověřovací doložka.

¹³⁴ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Ověření shody opisu nebo kopie s listinou – vidimace*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/overovani-a-vypisy-z-rejstniku/overeni-shody-opisu-nebo-kopie-s-listinou-vidimace>

¹³⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 399.

Legalizace, kterou se rozumí ověření pravosti podpisu, je upravena v ustanovení § 74 NotŘ. Legální definice pojmu podpis neexistuje, nicméně literatura ho popisuje jako „*individuální tahy písma, které dostatečně označují identitu podpisujícího, jsou jedinečné, vyznačují se příslušnými charakteristickými znaky a jeví se jako podpis jména.*“¹³⁶ Při ověřování pravosti podpisu mohou nastat dvě situace. Tou první je, že fyzická osoba listinu vlastnoručně podepíše, druhou, že podpis je na listině již připojen a osoba ho uzná za svůj vlastní. Nezbytnou podmínkou v obou případech je, že tak musí učinit před ověřující osobou. Pravost podpisu lze ověřit pouze u fyzické osoby, jejíž totožnost je notář povinen zjistit dle pravidel, která jsou upravena v § 64 NotŘ. „*U osoby právnické se ověřuje podpis konkrétní fyzické osoby, která je oprávněna jménem právnické osoby jednat.*“¹³⁷ Legalizace musí být provedena neprodleně po podpisu listiny nebo neodkladně po uznání podpisu za vlastní. Stejně jako je tomu u vidimace, i legalizace se provádí ověřovací doložkou, jejíž náležitosti jsou obsaženy v § 74 odst. 2 písm. a – f). „*Je-li listina opatřena ověřovací doložkou notáře, která neobsahuje náležitosti předepsané ustanovením § 74 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., nelze podpisy na ní uvedené považovat za ověřené ve smyslu ustanovení § 74 odst. 1 tohoto zákona. Takovou listinou nelze prokázat přechod práva nebo povinnosti podle ustanovení § 256 odst. 2 o. s. ř.*“¹³⁸ U listin v jiném než českém jazyce, který notář neovládá, je žadatel vyzván k předložení jejího překladu provedeného překladatelem. Tento postup se nevolí tehdy, pokud je daného jazyka znalý některý z pracovníků notáře, který je schopen obsah listiny přetlumočit.¹³⁹ Nereaguje-li žadatel na výzvu nebo neovládá-li žádný z pracovníků notáře použitý jazyk, je notář povinen úkon odmítnout. Z povahy legalizace a z dikce zákona vyplývá, že ověření podpisu nelze provést u listin, které neobsahují žádný text. Pokud by byla ověřena pravost podpisu na prázdném listu, mohlo by v budoucnu docházet k dodatečnému doplňování listiny a ke vzniku sporů.

Provedení legalizace se označí přímo na listině obsahující podpisy, případně se ověřovací doložka vyhotoví jako samostatný list, který se k podepsané listině

¹³⁶ SCHELLE, K. a I. SCHELLEOVÁ. *Právní služba. Advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 45.

¹³⁷ BUREŠ, J. *Vidimace a legalizace: Ověřování podpisů (legalizace)*. In: *Ad Notam* [online]. Praha, 2012, 22.2.2012, 18.(1/2012), 18 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2012_1.pdf

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdon 721/97.

¹³⁹ Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 27. 1. 2009, č. VS 1/2009.

pevně připojí.¹⁴⁰ Ověřením podpisu notář neodpovídá za obsah listiny. „*Také v tomto případě je veřejnou listinou jen listina o ověření, kterou je podle § 72 odst. 5 ověřovací doložka.*“¹⁴¹

Notář je ze zákona povinen evidovat jednotlivé legalizace, které on, případně jiná, k tomu určená osoba, provedla. K tomuto účelu vede ověřovací knihu, jakožto evidenční pomůcku notáře, jejíž vedení, způsob zapisování či ukládání podrobně upravuje KancŘ.

Zatímco vidimaci a legalizaci listin určených k použití v tuzemsku může provádět i kterýkoli pracovník notáře pověřený jejich vykonáním, ve vztahu k zahraničí musí být ověřovací doložka podepsána samotným notářem, případně jeho stálým zástupcem. Ve vztahu k cizině je určujícím kritériem, v jaké zemi má být listina použita, respektive její ověřovací režim. V některých zemích postačí prostý soudní překlad, jiné jsou vázány Haagskou úmluvou o apostile nebo jsou založeny na režimu superlegalizace. „*Smyslem superlegalizace a apostily je věrohodně prokázat skutečnost, že listina byla vydána nebo ověřena určitým soudním nebo správním orgánem České republiky, nebo že byla listina před takovým orgánem podepsána. Ověřuje se tedy pravost úředního razítka a podpisu na listině, nikoliv obsah listiny samotné.*“¹⁴² V České republice jsou k provedení ověření prostřednictvím apostily, která má nahradit složitější proces superlegalizace, kompetentní dva orgány – Ministerstvo spravedlnosti (mezinárodní odbor civilní) a Ministerstvo zahraničních věcí (odbor konzulárních činností). Okruh působnosti těchto orgánů se liší v závislosti na druhu ověřované listiny. Apostily vydané Ministerstvem spravedlnosti jsou bilingvní. To znamená, že jsou vyhotoveny v českém i anglickém znění, zatímco apostily MZV jsou pouze v českém jazyce. Spolu s Českou republikou jsou z evropských států signatáři Haagské úmluvy například Německo, Rakousko, Slovensko či Polsko. Listiny opatřené apostilou není třeba dále ověřovat.¹⁴³ V případě, že je listina určena k použití v zemi, která

¹⁴⁰ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Ověření pravosti podpisu - legalizace*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/overovani-a-vypisy-z-rejstriku/overeni-pravosti-podpisu-legalizace>

¹⁴¹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 405.

¹⁴² APOSTIL.CZ. *Apostila Česko*. In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostil.cz/apostila-cesko/>

¹⁴³ APOSTIL.CZ. *Apostila Česko*. In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostil.cz/apostila-cesko/>

není smluvní stranou Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, je vyžadováno vyšší ověření, tzv. superlegalizace, skládající se ze tří kroků. V rámci EU je nezbytnou v Dánsku.¹⁴⁴

Notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby

Osvědčení o rozhodnutí orgánu právnické osoby provádí notář formou notářského zápisu. Ten podle § 80a NotŘ sepíše v případě, vyžaduje-li to zvláštní právní předpis, kterým je pro tyto účely ZOK a zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev. Notář sepíše notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby i v případě, že to není zvláštním zákonem vyžadováno, je-li rozhodováno o skutečnostech, které se zapisují do obchodního rejstříku. „*Není-li pochybnost o tom, že předkládaná listina je notářským zápisem o rozhodnutí orgánu právnické osoby sepsaná podle § 80a a násl. NotŘ, nemá rejstříkový soud v těchto případech povinnost zkoumat zápis co do obsahu právního úkonu či právní skutečnosti v něm obsažené, vychází bez dalšího z veřejné listiny notáře a zabývá se pouze tím, že zapisované skutečnosti, údaje ze zápisu vyplývají (zda jsou v nich příslušné právní úkony a skutečnosti uvedeny a je patrné, že notář se k nim vyjádřil).*“¹⁴⁵ Náležitosti notářského zápisu jsou obsaženy v § 80b odst. 1 písm. a – o) NotŘ. Notář nad rámec „*vlastního osvědčení musí projevit také svůj názor na to, zda byly při přijímání příslušného rozhodnutí splněny předepsané formality, jakož i na to, zda je obsah takového rozhodnutí v souladu s právními předpisy a se zakladatelskými dokumenty právnické osoby.*“¹⁴⁶ Pokud je v průběhu jednoho jednání příslušného orgánu právnické osoby přijato více rozhodnutí, která vyžadují formu notářského zápisu, notář o nich sepíše jeden notářský zápis. Tento postup zvolí, nevyklučuje-li to jejich povaha nebo nevyžaduje-li žadatel, aby byl o každém přijatém rozhodnutí sepsán samostatný zápis. Notář je oprávněn provedení notářského zápisu o rozhodnutí orgánu PO odmítnout. Důvody, pro které tak lze učinit, jsou vymezeny v § 80d NotŘ. Jedná se například o situaci, pokud právnická

¹⁴⁴ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Použití listin v zahraničí aneb není ověření jako ověření.* In: *Ad Notam* [online]. 23.5.2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_612-pouziti-listin-v-zahranici-aneb-neni-overeni-jako-overeni
APOSTIL.CZ. *Státy Haagské úmluvy o apostile.* In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostil.cz/staty-haagske-umluv-y-o-apostile/>
APOSTIL.CZ. *Superlegalizace.* In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostille.cz/superlegalizace/>
APOSTIL.CZ. *Superlegalizace – seznam zemí.* In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostille.cz/superlegalizace-seznam-zemi/>

¹⁴⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 2008, sp. zn. 7 Cmo 213/2007.

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3155/2012.

osoba nepředloží notáři potřebné dokumenty nebo pokud je vedeno jednání orgánu právnické osoby způsobem vylučujícím pořízení notářského zápisu, a to i přes notářova upozornění. Notář je povinen sdělit osobě žádající o provedení úkonů, z jakých důvodů odmítl zápis provést.

Tento druh osvědčení se vztahuje pouze k rozhodnutím, která byla přijata kolektivním orgánem právnické osoby. Vůle orgánu právnické osoby je tvořena hlasováním při jeho jednání. Osvědčení rozhodnutí, které bylo přijato *per rollam*, je vyloučeno. Stejně tak nelze osvědčit rozhodnutí jednočlenného orgánu, například rozhodnutí jednočlenného představenstva akciové společnosti. Takový zápis by byl proveden v souladu s § 62 a násl. NotŘ.¹⁴⁷

3.1.3 Notářská úschova

Notářská úschova je další z klasických činností notáře vycházející z § 2 NotŘ. Samotný institut notářských úschov je upraven ve zvláštní části notářského řádu, konkrétně v hlavě třetí, v § 81 – § 89b. Právní úprava této agendy byla v reakci na změny v oblasti občanského práva hmotného novelizována, a to zákonem č. 303/2003 Sb., s účinností od 1. ledna 2014. V případě notářských úschov vykonává notář pravomoc, která mu byla svěřena státem a v níž se projevuje atribut veřejné víry. Z toho důvodu a s ohledem na skutečnost, že se jedná o právní službu, která vyžaduje zvýšenou míru důvěryhodnosti, využívá stát pro její zajištění notáře, který je považován za všeobecně důvěryhodnou osobu. Od notářských úschov se odlišují soudní úschovy. Liší se zejména v subjektu, který je oprávněn k jejich provedení, a v jejich předmětu. Z věcí ve smyslu § 498 ObčZ mohou být předmětem notářské úschovy pouze listiny, včetně cenných papírů a peníze. V případě soudní úschovy to mohou být navíc i jiné věci movité.¹⁴⁸ Zatímco notář vykonává v případě úschov státní pravomoci přeneseně, tj. jedná se o takzvaný výkon přenesených pravomocí, soudy vykonávají státní pravomoci přímo. Jejich pravomoc je dána § 302 OSŘ (úschovy v souvislosti s trestním či jiným řízením) či § 149 ZŘS (úschovy v

¹⁴⁷ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 423–427.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 477.

souvislosti se závěrou pozůstalosti). Dále je pravomoc soudu dána v případě takzvaných solučních úschov upravených § 289 až 302 ZŘS.

Notářská úschova je činností, k jejímuž provedení je nezbytné vykonání tří základních úkonů, jimiž jsou přijetí úschovy, samotná úschova a vydání úschovy. Zatímco přijetí úschovy je jednorázovým úkonem, samotná úschova je soustavnou činností, dlouhodobým úkonem, který přetrvává od okamžiku přijetí do jejího vydání. Notář je během úschovy povinen pečovat o její předmět a jeho zachování. Za splnění této povinnosti je notář odpovědný. Jednotlivé druhy úschov lze rozlišovat dle několika kritérií. V prvním případě je lze rozdělit podle jejich účelu na úschovu, jejímž účelem je pouze uschování určitého předmětu a jeho následné vrácení žadateli, a úschovu spočívající v uschování předmětu a v jeho následném předání určené osobě, odlišné od žadatele. Tyto druhy úschov lze dělit také podle způsobu jejich provedení. Z časového hlediska se úschovy dělí na ty, které jsou sjednané na dobu určitou či neurčitou, tedy bez časové konkretizace. Předmětem notářské úschovy mohou být, jak vyplývá § 81 odst. 1 NotŘ, listiny a peníze. Jednotlivé úschovy, s výjimkou úschov listin o právních jednáních pro případ smrti, musí být evidovány v knize notářských úschov.

Dle § 81 odst. 1 písm. c) NotŘ mohou být peníze a listiny uschovány také za účelem jejich vydání jiné osobě odlišné od jejich složitela. Tento druh úschovy zakládá vícestranný právní vztah, v němž notář disponuje právy a povinnostmi nejen k osobě žádající o úschovu, ale také vůči příjemci. Vztah notáře a osoby, v jejíž prospěch má být plněno, je svou povahou vztahem odvozeným, který vyplývá ze smlouvy o provedení notářského úkonu. Na této smlouvě není příjemce úschovy zúčastněn, není smluvní stranou. Úschova peněz a listin, které mají být vydány jiným osobám, může sloužit k zajištění dluhu dle úpravy v § 81 odst. 2 NotŘ. *„Nejde zde o další druh úschovy, ale je nutno je vykládat tak, že pouze zavádí novou „podskupinu“ v rámci úschov, jejichž předmět má být vydán dalším osobám.“*¹⁴⁹ Záměrem žadatele je v těchto případech zajištění splnění závazku vyplývajícího z obligačního vztahu. Tyto úschovy představují třístranný právní vztah, jehož stranami jsou složitel (dlužník), notář a příjemce (věřitel).¹⁵⁰

¹⁴⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 482.

¹⁵⁰ Tamtéž.

Ustanovení notářského řádu vylučuje možnost řetězení úschov. Dle § 81 odst. 3 se nepřipouští odevzdání předmětu notářské úschovy do úschovy prováděné notářem nebo jiným schovatelem. Toto zákonné pravidlo je prolomeno ustanoveními § 103 a 104 NotŘ, zahrnujícími situace, kdy jiný notář přebírá agendu úschov z uvolněného, popřípadě zrušeného notářského úřadu.

Hmotněprávním základem notářské úschovy je smlouva o úschově jako výsledek dvoustranného či vícestranného právního jednání zúčastněných osob. V takto založeném právním vztahu notář postupuje nestranně a nezávisle a výsledky jeho činnosti jsou nadány veřejnou vírou. Rozsah a obsah jeho práv a povinností je spíše kogentní povahy.¹⁵¹ Právní úpravu notářských úschov obsaženou v notářském řádu doplňují ustanovení kancelářského řádu a jeho přílohy, zejména příloha č. 6, vztahující se k evidenci vykonaných úschov.

Úschova listin

Do notářské úschovy notář přijímá pouze listiny splňující určitá kritéria. Musí se jednat o listiny v hmotné podobě s uceleným textem¹⁵², který je zakončený způsobem prokazující jeho jedinečnost. Současně musí mít listina právní význam. „*Měla by být způsobilá buď jako podklad k uplatnění práva, nebo by s ní měl či mohl být spojen určitý právní následek. Připuštěním jiného výkladu by se notářské kanceláře staly úschovnými soukromé korespondence, memoárových písemností apod., což rozhodně není smyslem tohoto druhu notářské činnosti.*“¹⁵³ Postup přijetí úschovy upravuje § 82 NotŘ. Podstata této úschovy spočívá ve skutečnosti, že předmět úschovy (listina) se vždy vrací žadateli. O přijetí úschovy notář sepíše protokol, který je nezbytným předpokladem vzniku úschovy, neboť k faktickému vzniku úschovy nedochází v důsledku převzetí a přijetí listiny, ale sepsáním protokolu. Ten musí mimo obecné náležitosti stanovené § 14 KancŘN obsahovat údaj o místě a datu přijetí, přičemž tyto údaje se musí shodovat s datem a místem pořízení protokolu, identifikaci osoby žadatele, včetně prokázání jeho totožnosti a stručný popis přijímané listiny z důvodu rozlišení jejich druhu (pořízení pro případ

¹⁵¹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 482–483.

¹⁵² Usnesení NK ČR z 6. 4. 1994.

¹⁵³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 478.

smrti, cenný papír). Podle druhu přijímané listiny se odlišuje i postup jejího uložení. Zákonem předepsanou náležitostí protokolu je údaj o převzetí listiny notářem a o jejím přijetí do úschovy. Součástí protokolu musí být také podpis žadatele, notáře a otisk jeho úředního razítka. Přijaté listiny do úschovy notář ukládá do bezpečnostní schránky zřízené v bance, do trezoru nebo kovové skříně.

Úschova listiny je ukončena jejím vydáním. Notář vydá listinu uloženou v úschově pouze osobě, na základě jejíž žádosti listinu do notářské úschovy přijal. Výjimku tvoří případy, kdy byla listina do notářské úschovy uložena za účelem vydání jiné osobě, případně na základě zmocnění majícího zvláštní formu. Plná moc je přílohou protokolu o vydání. Shodně jako je tomu u přijetí listiny do úschovy, i o jejím vydání musí být sepsán protokol, ve kterém nesmí chybět místo a datum jejího vydání, identifikace příjemce listiny, údaj o prokázání totožnosti a další náležitosti stanovené v § 84 odst. 2 NotŘ.

V případě notářské úschovy listin, které byly do notářské úschovy přijaty za účelem jejich vydání dalším osobám, postupuje notář přiměřeně dle ustanovení § 82 až 89a notářského řádu.

Úschova pořízení pro případ smrti

Úschova pořízení pro případ smrti je druhově úschovou listin, nicméně v rámci této klasické úschovy jí náleží zvláštní postavení. Ač je typově úschovou dle § 81 odst. 1 písm. a) NotŘ, jsou na ni kladeny vyšší požadavky. Pořízení pro případ smrti je soukromou listinou, která je deponována pouze pro osobu žadatele, který je kdykoli oprávněn požádat o její vydání. Dispozice s touto listinou je pro oprávněnou osobu časově omezena, a to pouze na dobu jejího života. V případě jejího úmrtí je s ní nakládáno v souladu s ustanoveními § 142 ZŘS. Předložení deponované listiny soudu, který je příslušný k řízení o pozůstalosti, je v takovém případě zákonným důsledkem úmrtí žadatele. Nejedná se o vydání listiny ve smyslu § 81 odst. 1 písm. c).

V rámci této agendy se výrazně projevuje důvěryhodnost nejen v samotné notářství, ale také v konkrétního notáře. Notářům je ze zákona svěřena pravomoc přijímat do notářské úschovy listiny, jimiž fyzické osoby disponují svým majetkem pro případ smrti a jejichž zabezpečení notáři zajišťují až do smrti těchto osob. Pro

pořizovatele a jejich případně dědici mají zásadní význam, zejména co se týče majtkového uspořádání. Jejich úschovu, stejně jako pořízení, je notář povinen oznámit do systému Evidence právních jednání pro případ smrti zřízené státem. Tyto listiny nemají formu notářského zápisu (obligatorní formu notářského zápisu má dle hmotněprávní úpravy obsažení v ObčZ například závěť sepsaná pořizovatelem ve věku patnácti až osmnácti let, jenž není plně svéprávný (§ 1526), závěť pořizovatele, který byl ve své svéprávnosti omezen soudem (§ 1528), dědická smlouva (§ 1582 odst. 2) anebo smlouva o zřeknutí se dědického práva (§ 1484).

Shodně jako je tomu u ostatních úschov, i o přijetí pořízení pro případ smrti do notářské úschovy musí být sepsán protokol. Nad rámec zákonné úpravy obsažené v § 82 NotŘ musí obsahovat údaje vztahující se k osobě pořizovatele předmětné listiny, jméno, příjmení, bydliště a datum narození. Navíc *„obsahuje poučení o náležitostech pořízení pro případ smrti a také poučení, že toto právní jednání bude evidováno v Evidenci právních jednání pro případ smrti vedené Notářskou komorou České republiky.“*¹⁵⁴ Provoz, správu a vedení evidence upravuje předpis přijatý sněmem Komory, o Evidenci právních jednání pro případ smrti, schválený Ministerstvem spravedlnosti.

Úschova peněz

Úschova peněz je druhem notářské úschovy, kterou je notář oprávněn provést jen tehdy, stanoví-li to zvláštní zákon nebo pokud mají být uschované peníze vydány další osobě. V prvním případě se jedná dle § 81 odst. 1 písm. c) NotŘ o úschovu prostou, ve druhém o úschovu zajišťovací podle § 81 odst. 2 NotŘ. Peníze, které mají být předmětem notářské úschovy, nemůže notář převzít v hotovosti. K tomuto účelu je notář povinen mít zřízený zvláštní bankovní účet u poskytovatele platebních služeb. Účet je zřízen v důsledku uzavření smlouvy o běžném účtu mezi notářem a bankou. Součástí smlouvy je závazek notáře, že bude zřízený účet využívat jen pro účely notářské činnosti a v souvislosti s ní. Na účtech, které jsou určeny k úschově, nemůže mít notář uloženy vlastní peněžní prostředky. Platí pravidlo, že pro každou jednu úschovu musí být zřízen samostatný účet. Peníze lze do notářské úschovy převzít pouze na základě žádosti, jejíž náležitosti upravuje notářský řád v § 86 odst. 1 písm. a – e), například je to identifikace

¹⁵⁴ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Úschova listin*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/uschova-listin>

složitele, podrobnosti o částce (její výše, měnová jednotka). Zákonná úprava umožňuje složiteli provést žádost písemně, případně ústní formou. Není-li dán důvod pro odmítnutí žadatele, sdělí mu notář číslo účtu, na který mají být peněžní prostředky složeny. Peníze lze převést bezhotovostně prostřednictvím platebního styku nebo jejich vložení na příslušný účet. Je vyloučeno, aby peníze, které mají být předmětem notářské úschovy, byly složeny v hotovosti a notář je převzal osobně. „V této souvislosti je třeba upozornit na skutečnost, že podle § 4 zákona č. 254/2004 Sb., činí limit pro hotovostní platbu aktuálně 270 000 -Kč, avšak hotovostní vklad na zvláštní účet notáře nepodléhá tomuto režimu.“¹⁵⁵ Předmětné peníze musí být na příslušném účtu uloženy po celou dobu trvání úschovy, až do okamžiku jejich vydání.

K přijetí peněz nedochází jejich složením na označený účet, nýbrž sepsáním protokolu o jejich přijetí. V § 88 NotŘ jsou vymezeny náležitosti a pravidla pro jeho sepsání. Po dobu trvání notářské úschovy náleží uschované peníze jejich složiteli, pokud není zhotoveným protokolem stanoveno jinak. K vydání peněz jejich příjemci dochází jakmile je notáři doloženo splnění podmínek pro vydání. Postup vydání peněz jejich příjemci z notářské úschovy je upraven ustanoveními § 89 NotŘ.

Nejčastěji užívaným typem notářských úschov peněz za účelem jejich vydání dalším osobám je v praxi notářská úschova kupní ceny nemovitosti. Jejím cílem je zajištění dluhu, který spočívá v povinnosti kupujícího zaplatit prodávajícímu kupní cenu předmětné nemovitosti.¹⁵⁶

Naopak jednou z nejméně užívaných je úschova nájemného, kterou lze považovat za podskupinu notářské úschovy peněz. Tento institut reaguje na úpravu obsaženou v § 2253 ObčZ. Ačkoli vznikl s nabytím účinnosti ObčZ k 1. lednu 2014, vztahuje se i na nájmy uzavřené před tímto datem. Předmětem úschovy mohou být pouze dlužné platby, které jsou spojené s užíváním předmětné nemovitosti nebo její části. Platbami se rozumí nájemné, případně zálohy za služby, zahrnující poplatek

¹⁵⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 508.

¹⁵⁶ KITTEL, D. *Notářská úschova kupní ceny nemovitosti.* In: *Ad Notam* [online]. 24. 02. 2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_197-notarska-uschova-kupni-ceny-nemovitosti

za dodávku tepla, vody, odvoz komunálního odpadu a další, pokud nejsou zabezpečovány samotným nájemcem. Je-li dlužné nájemné složeno do notářské úschovy, vzniká překážka pro výpověď nájmu a nájemce se může domáhat, a to i soudní cestou prostřednictvím žaloby na plnění, aby bylo i nadále poskytováno plnění, k němuž se pronajímatel uzavřením smlouvy zavázal. I tento druh úschovy patří mezi ty, kterými lze zajistit dluh.¹⁵⁷

3.2 Činnost notáře dle § 3 a § 4 notářského řádu

Odraz státního zájmu na komplexnosti poskytovaných notářských služeb a na jejich co možná největší efektivnosti se projevuje v ustanovení § 3 NotŘ. Na základě této úpravy je notář způsobilý k poskytování dalších právních služeb souvisejících s notářskou činností. Jejich výčet, jež je taxativní povahy, je obsažen v § 3 NotŘ a zahrnuje udělování právních porad, zastupování, sepisování soukromých listin či zpracovávání právních rozborů. Tato činnost je omezena na nezbytné úkony a notář ji může vyvíjet pouze v souvislosti s výkonem notářství. Tyto činnosti jsou nejen prolomením zásady nestrannosti notáře, neboť je notář vykonává v zájmu svého klienta, ale také jsou výjimkou ze zákonem stanoveného zákazu jiné výdělečné činnosti. Současně je notář oprávněn vykonávat správu majetku nebo vykonávat funkci insolvenčního správce.

Právní porady poskytované notářem musí souviset s činností notáře. Platí pravidlo, že jejich udělování nemůže notář podmiňovat nutností provést konkrétní úkony podle § 2 NotŘ.¹⁵⁸ Naopak podmínkou pro zastupování či sepisování soukromých listin je, že musí být vždy vázány na konkrétní úkon vyplývající z notářské činnosti dle § 2. Podstata těchto činností spočívá v doplnění hlavní činnosti notáře, nikoli v jejím nahrazení. „*V zájmu komplexnosti notářských služeb bylo zahrnuto mezi další činnost i zastupování u soudu.*“¹⁵⁹ Toto oprávnění se nevztahuje na veškerá soudní řízení, ale pouze na řízení nesporná, upravená podle části páté OSŘ, a na některá řízení probíhající před správními soudy. Jako příklad

¹⁵⁷ KURKOVÁ, J. *Notářská úschova nájemného*. In: *Ad Notam* [online]. 23. 10. 2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_244-notarska-uschova-najemneho

¹⁵⁸ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 29.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 31.

lze uvést řízení o pozůstalosti, v němž notář není pověřen soudním komisariátem. V daných řízeních má notář shodné postavení s advokátem. Nezbytnou podmínkou k zastupování v řízení před soudy je udělení tzv. procesní plné moci.

Specifickou činností notáře je správa majetku. Od činností, které jsou zařazeny do § 3 odst. 1 NotŘ, se liší tím, že nemusí mít vazby na výkon notářství a současně je v rámci ní umožněno neomezené zastupování, zahrnující i jakákoli řízení před soudy. V praxi je tento institut téměř nevyužíván, sporadicky se lze setkat se správou svěřených peněz. Tu notář vykonává na základě uzavřené svěřenské smlouvy, která je svou povahou inominátní (nepojmenovanou) smlouvou. Tento druh smluv není upraven zákonem. „*U nepojmenovaných smluv určují obsah smlouvy její účastníci, kteří si upraví vzájemná práva a povinnosti, jež tvoří obsah smlouvy, která je právním důvodem jejich vzniku.*“¹⁶⁰ Jejich uzavření umožňuje § 1746 odst. 2 ObčZ, na který je v nich i odkazováno.

Ustanovení § 3 odst. 3 NotŘ umožňuje notáři vykonávat také funkci insolvenčního správce. Insolvence jsou specifickou oblastí, která vyžaduje rozsáhlé znalosti práva a jeho jednotlivých odvětvích. Klasické činnosti notáře se výrazně neliší. K výkonu činnosti insolvenčního správce není notář způsobilý jen na základě ustanovení § 3 odst. 3 NotŘ nebo z titulu své funkce notáře. Musí získat povolení, které je vydáváno Ministerstvem spravedlnosti. Prvním krokem k jeho získání je podání žádosti, druhým splnění předpokladů vymezených v § 2, § 3 a § 6 odst. 1 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Získá-li notář potřebné povolení, vykonává funkci insolvenčního správce v souladu s insolvenčním zákonem a již zmíněným zákonem o insolvenčních správcích. Právní úprava notářského řádu se nepoužije. Touto činností nemůže notář pověřit žádného ze svých zaměstnanců, musí ji vykonávat zásadně on sám. Odměna notáře jako insolvenčního správce se řídí vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. V praxi se v současné době nevyskytuje žádný notář, který by zároveň působil jako insolvenční správce. Důvod lze spatřovat zejména ve skutečnosti, že činnost

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. září 2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007. Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

insolvenčního správce je velmi náročná a prioritou notáře musí být především notářská činnost, jejímž výkonem byl pověřen.

Je nutné zmínit, že i pokud notář nevykonává funkci insolvenčního správce, insolvenční právo do notářství přesahuje a dotýká se i řízení o pozůstalosti. Insolvenční zákon například v § 43 stanovuje povinnost notáře poskytnout insolvenčnímu správci součinnost.¹⁶¹ Zároveň je notář jednou z kvalifikovaných osob, která je oprávněna sepsat a podat za dlužníka návrh na povolení oddlužení.¹⁶²

Postavení notáře v právním řádu a jeho kvalifikace může být využita i k výkonu jiné činnosti. Úprava § 4 NotŘ umožňuje notáři vykonávat i jinou činnost, než tu, která je uvedena v § 2 a 3. Platí, že touto jinou činností nesmí být ohrožena nestrannost a nezávislost notáře a současně notář musí dbát i na dodržování dalších, základních principů notářství. Pověření k provedení této činnosti pro notáře vyplývá z notářského řádu a dále ze zvláštních zákonů. Dle úpravy v NotŘ činí úkony týkající se Evidence právních jednání pro případ smrti, Evidence smluv o manželském majetkovém režimu či úkony ve vztahu k Seznamu prohlášení o určení opatrovníka. Zvláštními zákony, opravňující notáře k výkonu jiné činnosti spadající pod úpravu § 4 NotŘ, jsou zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (zápisy zástavního práva do Rejstříku zástav či zápisy do seznamu listin o manželském majetkovém režimu), zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (zápisy do veřejného rejstříku), zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (sepsání a podání návrhu na oddlužení) a v neposlední řadě zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti). „*Je-li jinou činností provádění zápisů do Rejstříku zástav, veřejného rejstříku nebo veřejného seznamu, považuje se za notářskou činnost.*“¹⁶³

¹⁶¹ GRYGAR, E. *Insolvenční právo a notářství*. In: *Ad Notam* [online]. 24. 10. 2016 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_406-insolvence-a-notarstvi

¹⁶² JUSTICE.CZ. *Sepisovatelé návrhu*. In: *Insolvenční právo* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://insolvence.justice.cz/sepisovatele-navrhu/>

¹⁶³ § 4 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

3.2.1 Notář jako soudní komisař

Výkon soudního komisariátu patří mezi činnost notáře již od roku 1993, kdy došlo k obnovení notářství, a ve své podstatě je zřejmě nejvýznamnější jinou činností dle § 4 NotŘ. Ačkoli se nejedná o klasickou činnost notáře, k jejímu výkonu stát notáře primárně nezřídil, je příkladem toho, jak lze notáře využít i mimo notářskou činnost k naplňování poslání notářství. Nicméně, kdyby notář tuto činnost nevykonával, na jeho postavení v tuzemském právním řádu by to nemělo žádný vliv, neboť se nejedná o elementární náplň jeho činnosti. Soudní komisař je veřejnou funkcí, při které notář vykonává pravomoci státu, které na něho byly přeneseny soudem.

Institut soudního komisariátu prošel v posledních letech řadou změn, což mělo vliv i na formování notáře jako soudního komisaře. K té nejpodstatnější došlo přijetím zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, s účinností od 1. ledna 2014. Ustanovením § 100 zmíněného zákona bylo výslovně stanoveno, že pověřený notář má v pozůstalostním řízení postavení soudu 1. stupně. Tímto došlo k výraznému posílení významu notáře jako soudního komisaře a jeho postavení při výkonu této agendy.¹⁶⁴

Řízení o pozůstalosti, ve kterém notář vystupuje jako soudní komisař, je de facto jediným případem bez možnosti svobodného výběru konkrétního notáře. Nicméně ani tak není výběr notáře náhodný. K vyřízení pozůstalosti je notář pověřen na základě předem stanoveného rozvrhu práce, který na návrh regionální notářské komory vydává předseda krajského soudu. Rozvrh práce je vypracován na období kalendářního roku. V předem stanoveném rozvrhu se projevuje požadavek nestrannosti a objektivitivy soudního rozhodnutí.¹⁶⁵ Způsob pověřování, včetně pravidel výběru konkrétních notářů, je podrobněji upraven ve vyhlášce č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy a v řádu kancelářském. Platí pravidlo, že způsob pověřování musí být rovnoměrný. Z § 100 odst. 1 písm. a – c) JednŘ vyplývá, že tento způsob musí být založen buďto na obvodovém, nebo

¹⁶⁴ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 39.

¹⁶⁵ NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Projednání pozůstalosti.* In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/projednani-pozustalosti>

časovém systému, případně na jejich kombinaci. Do rozvrhu práce mohou zasáhnout neočekávané situace, například zřízení nebo zrušení notářského úřadu, v jejichž důsledku musí být upraven.

Pověřený notář není povinen provádět úkony soudního komisaře v pozůstalostním řízení sám. Zákon mu umožňuje pověřit i jiného zaměstnance notářského úřadu. Rozsah pověření se liší v návaznosti na stupeň jejich kvalifikovanosti. Těmito zaměstnanci se rozumí notářský kandidát, koncipient či jiný zaměstnanec. Mezi jinými zaměstnanci se rozlišuje dle složené kvalifikační zkoušky. Pro tyto osoby, včetně notáře, je společné, že dané úkony provádějí jménem soudu. Tato skutečnost je patrná i z rozhodnutí, která nejsou vydávána jménem notáře, ale je na nich výslovně uveden konkrétní soud. Pro všechny úkony soudního komisaře nebo jím pověřených zaměstnanců je zákonem předepsána forma protokolu. Není-li forma protokolu zákonem stanovena, mohou být zaznamenány i ve formě zvukového či zvukově-obrazového záznamu.¹⁶⁶ Dle § 106 odst. 1 ZŘS jsou notář a příslušní pracovníci notářského úřadu vázáni povinností mlčenlivosti. Následkem jejího porušení může být vznik kárné odpovědnosti, případně vznik odpovědnosti soudního komisaře za škodu. Výjimkou z povinnosti mlčenlivosti je postup dle § 192 odst. 1 KancŘN. Dalším případem prolomení mlčenlivosti je zproštění této zákonné povinnosti. O zproštění rozhoduje předseda okresního soudu.¹⁶⁷

Postupuje-li notář v řízení o pozůstalosti způsobem zakládajícím důvodnou pochybnost o vyřízení věci v přiměřené době, je soud oprávněn pověření notáři odejmout. Cílem § 104 ZŘS, ze kterého vyplývá možnost soudu zrušit pověření, je zajistit řízení bez zbytečných průtahů. Přiměřenost doby vyřízení je třeba posuzovat s ohledem na okolnosti případu, rozsah pozůstalosti nebo složitost řízení. Zrušení pověření je podmíněno písemným upozorněním notáře ze strany soudu. Zruší-li soud pověření, musí provedením úkonů soudního komisaře pověřit jiného notáře. V § 105 ZŘS je zakotven institut vyloučení notáře a jeho zaměstnanců. Notář, případně jeho zaměstnanec, je z provedení úkonů soudního komisaře vyloučen pro vážné podezření na podjatost, například z důvodu příbuzenského vztahu notáře k

¹⁶⁶ § 103 odst. 5 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁶⁷ SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. : Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 238–239.

účastníkům řízení. Shodně jako je tomu u zrušení pověření, musí být s vyloučením notáře neprodleně pověřen jiný notář. O zrušení pověření i o vyloučení rozhoduje soud formou usnesení.¹⁶⁸

Pověření notáře neplatí absolutně. Nevztahuje se na úkony, které jsou vyhrazeny výhradně soudu. Jejich výčet uvádí § 100 odst. 2 písm. a – f) ZŘS. Jako příklad lze uvést žádost o poskytnutí právní pomoci v cizině, rozhodování o vyloučení notáře, notářských kandidátů, notářských koncipientů a jiných zaměstnanců z provedení úkonů soudního komisaře, zrušení rozhodnutí o pozůstalosti podle § 191 či zastavení likvidace pozůstalosti.

Pozůstalostní řízení

Řízení o pozůstalosti, upravené v hlavě III., druhé části zákona č. 292/2019 Sb., nahradilo s účinností od 1. ledna 2014 řízení o dědictví, které bylo obsaženo v občanském soudním řádu. Oproti úpravě řízení o dědictví obsažené v § 175a až 175ze OSŘ, je nová úprava pozůstalostního řízení značně rozsáhlá, věnuje se jí § 98 až 198 ZŘS. Na toto rozšíření měla zásadní vliv rekodifikace občanského právo hmotného, která se dotkla i institutu dědictví. Občanský zákoník zavedl množství nových institutů a pojmů, mimo jiné i pojem „*pozůstalost*“. Na změny v hmotněprávní úpravě dědického práva bylo nutné reagovat i v úpravě procesní. Z hlediska systematického řazení vychází zákon o zvláštních řízeních soudních z ObčZ.¹⁶⁹

V současné době je tedy řízení o pozůstalosti, patřící do kategorie nesporných řízení, upravené ve speciálním zákoně, oddělené od právní úpravy sporných řízení. Na separaci měla vliv zmíněná rekodifikace a dále také historický kontext, věcné rozdíly mezi sporným a nesporným řízením a komparace s vybranými evropskými státy. V Rakousku, s nímž pojí Českou republiku silné historické vazby, je úprava oddělena. „*Právní úprava sporného řízení v Rakouské republice je obsažena v Občanském soudním řádu (Zivilprozessordnung – ZPO)*

¹⁶⁸ SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. : Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 213–216.

¹⁶⁹ WIPPLINGEROVÁ, M., R. ZAHRADNÍKOVÁ a K. SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 71.

PAVELKA, J. *Dědické právo po rekodifikaci (nový občanský zákoník).* In: CFOWorld.cz [online]. 1. 12. 2013 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.cfoworld.cz/clanky/dedicke-pravo-po-rekodifikaci-novy-obcansky-zakonik/>

a nesporné řízení je upraveno zvláštním zákonem o nesporném řízení (AuBerstreitgesetzes – AuBStrG).“¹⁷⁰

Řízení o pozůstalosti je zvláštním druhem soudního řízení ovládaným určitými zásadami. Pro některé z nich je typické, že se jedná o obecné principy fungování soudnictví, některé se týkají pouze civilního procesu či platí pouze pro řízení nesporné. V řízení o pozůstalosti se uplatňuje zásada neveřejnosti. Soud, respektive jím pověřený soudní komisař, jedná při projednání pozůstalosti pouze s účastníky řízení, přístup veřejnosti je vyloučen. Pro tento druh řízení je typická zásada legálního pořádku, spočívající v předem určeném pořadí úkonů. Ty jsou činěny postupně a logicky na sebe navazují. Dále se v průběhu pozůstalostního řízení uplatňuje princip nezávislosti a nestrannosti pověřeného notáře, zákonného notáře jakožto soudního komisaře, princip rovnosti účastníků, ústnosti, přimosti a hospodárnosti, princip oficiality, princip vyšetřovací či princip materiální (objektivní pravdy).¹⁷¹

„Účelem řízení o pozůstalosti je především vypořádání majetkových poměrů zůstavitele po jeho smrti, potvrzení právního postavení dědiců, odkazovníka, věřitelů, případně dalších osob podle okolností daného případu, nebo likvidace pozůstalosti.“¹⁷² Ačkoli z § 1479 ObčZ vyplývá, že subjektivní dědické právo vzniká smrtí zůstavitele, pro vypořádání majetkových vztahů je nezbytné, aby proběhlo pozůstalostní řízení. K tomu slouží i dvě základní funkce řízení o pozůstalosti, legitimační a majetková. Z hlediska svého významu je legitimační funkce nezastupitelná. Slouží ke zjištění dědiců jako právních nástupců zůstavitele. Okruh dědiců je zjišťován s konečnou platností. Funkce majetková spočívá ve zjišťování majetku a dluhů zůstavitele. Konečný výsledek však nemusí být vždy správný nebo úplný. S tím se zákon vypořádává institutem dodatečného projednání pozůstalosti. Cílem tohoto řízení je potvrdit nabytí dědictví dědici, jehož dědické

¹⁷⁰ BECK-ONLINE.CZ. *Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních* In: *beck.online.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgjpwi6q&groupIndex=12&rowIndex=0>

¹⁷¹ MIKEŠ, J. a L. MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 139–145.

¹⁷² WIPPLINGEROVÁ, M., R. ZAHRADNÍKOVÁ a K. SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 71.

právo bylo nezpochybnitelně prokázáno. Je vyloučeno, aby se dědici ujali dědictví automaticky, přímo ze zákona.¹⁷³

„Soud zahájí řízení o pozůstalosti usnesením, které není třeba doručovat účastníkům, a v tomto usnesení pověří konkrétního notáře, jako soudního komisaře, projednáním řízení o pozůstalosti.“¹⁷⁴ Dříve, než po pověření soudem, nemůže notář zahájit úkony soudního komisaře. V jeho pravomoci není ani zahájení samotného řízení, neboť to je výlučně v kompetenci věcně a místně příslušného soudu, který tak činí z úřední povinnosti (*ex officio*).¹⁷⁵ Při zahájení řízení se uplatňuje zásada oficiality. Soud řízení zahájí na základě informace o smrti fyzické osoby nebo o jejím prohlášení za mrtvou. Vzhledem k závažnosti jsou k učinění tohoto oznámení kompetentní matriční úřady. V praxi tento způsob převažuje, nicméně nevylučuje možnost zahájení řízení o pozůstalosti na návrh některého z dědiců. I v těchto případech musí být smrt zůstavitele spolehlivě prokázána, například originálem úmrtního listu nebo jeho ověřenou kopií či opisem.¹⁷⁶

Jakmile je příslušným soudem řízení zahájeno a notář pověřen soudním komisariátem, vykonává úkony, které jsou nezbytné pro naplnění podstaty pozůstalostního řízení. Pro všechny úkony je společné, že je notář jako pověřený soudní komisař činí jménem soudu I. stupně, do jehož pravomoci řízení o pozůstalosti náleží. V první řadě provede předběžné šetření, které je zpravidla prvním jednáním ve věci a má zásadní význam pro další průběh. Účelem je provedení veškerých úkonů potřebných pro zjištění údajů o zůstaviteli, jeho dědicích, jmění a existence jiných osob, například vykonavatele závěti, správce pozůstalosti či odkazovníka, jejich práva a povinnost mohou být řízením dotčena. K předběžnému šetření notář předvolá osobu, která je znalá osobních a majetkových poměrů zůstavitele. Za takovou osobu je ustálenou praxí považován především vypravitel pohřbu. Vyjma výsledku notář provádí také vlastní šetření, jehož cílem je zjištění skutečností významných pro řízení a vydání rozhodnutí ve věci. Své dotazy směřuje na peněžní ústavy, registr motorových vozidel a dále také provádí lustraci katastru nemovitostí či obchodního rejstříku. Dále se při

¹⁷³ WIPPLINGEROVÁ, M., R. ZAHRADNÍKOVÁ a K. SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 71–72.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 79.

¹⁷⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Dědictví a dědické právo*. Brno: Computer Press, 2007, s. 155.

¹⁷⁶ MIKEŠ, J. a L. MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 169–171.

prováděném předběžném šetření obrací na evidence vedené Notářskou komorou České republiky. Zejména v Evidenci právních jednání pro případ smrti zjišťuje, zda se v ní nenachází pořízení pro případ smrti zůstavitele, nebo jiné právní jednání, které by mohlo mít vliv na výsledek pozůstalostního řízení. Tento úkon by měl být v praxi jedním z prvních, které notář učiní.¹⁷⁷ „Rozhodné skutečnosti je povinen soudu sdělit každý, kdo je zná, jestliže ho soud k tomu vyzve. Každý je rovněž povinen předložit soudu na jeho výzvu listiny obsahující pořízení pro případ smrti nebo jiné právní jednání, má-li význam pro řízení a rozhodnutí.“¹⁷⁸ Výsledky předběžného šetření se řídí další postup. Pokud zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo je-li pouze nepatrné hodnoty či dokonce bez hodnoty, je řízení usnesením zastaveno. Není-li dán důvod pro tento postup, nařídí soudní komisař k projednání věci jednání, ke kterému předvolá dědice zůstavitele a další osoby, jejichž účast na řízení je vyžadována. Jednání je ovládané zásadou neveřejnosti. Dle § 183 ZŘS je v řízení možné rozhodnout i bez nařízení jednání, a to z důvodů v něm uvedených.

V řízení o pozůstalosti je rozhodováno výlučně formou usnesení. K vydání rozhodnutí, kterým se rozhoduje ve věci samé, je kompetentní pouze notář jako soudní komisař. Pověřil-li notář prováděním úkonů patřící do působnosti soudního komisaře některého ze svých zaměstnanců, mohou na základě oprávnění dle § 123 odst. 1 ZŘS vydávat i usnesení, nicméně pouze taková, jimiž je upravováno vedení řízení a nerozhodují ve věci samé. Zákonem je vyžadována písemná forma usnesení, které je vyhotoveno v souladu § 124 ZŘS, vymezující jeho náležitosti. Mezi stěžejní patří označení soudu I. stupně, jehož jménem bylo usnesení vydáno, označení zůstavitele a věci, výrok, poučení o odvolání, včetně lhůty a místa pro jeho podání a datum a místo vydání. „Vyhotovení usnesení, proti němuž není přípustné odvolání, nemusí obsahovat odůvodnění. Rozhodnutí o odměně a náhradách za činnost soudního komisaře však musí být vždy zdůvodněno.“¹⁷⁹ Jeho absenci lze považovat za porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 LZPS. Ve vztahu k úpravě § 40b

¹⁷⁷ KLEIN, Š. *Evidence právních jednání pro případ smrti*. In: *Ad Notam* [online]. 22. 10. 2014 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_173-evidence-pravnich-jednani-pro-pripad-smrti

¹⁷⁸ SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 312.

¹⁷⁹ § 124 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

a 169 OSŘ je ustanovení § 124 zákona o zvláštních řízeních soudních speciální.¹⁸⁰ Detaily týkající se vyhotovení usnesení jsou doplněny v JednŘ a KancŘN.

V § 125 zákona o zvláštních řízeních soudních je řešena forma podpisu usnesení, přičemž záleží na tom, zda bylo vydáno v podobě listinné nebo elektronické. V obou případech je vyžadován podpis osoby, která usnesení vydala, u elektronické podoby se musí jednat o elektronicky uznávaný podpis. Podpis na usnesení v listinné podobě musí být navíc doplněn úředním razítkem notáře.

Až na výjimky stanovené zákonem, obsažené v § 129 ZŘS, případně § 202 OSŘ, je proti usnesení odvolání přípustné. O podaném odvolání rozhoduje krajský soud, jako odvolací instance, která je nadřízená soudu I. stupně, který vedl řízení a vydal napadené rozhodnutí. Odvolací řízení je založeno na principu úplné apelace. Mezi mimořádné opravné prostředky, jejichž užití je v rámci pozůstalostního řízení přípustné, jsou dovolání a žaloba pro zmatečnost.

Procesní postupy i hmotněprávní vztahy se řídí právem platným v době zůstavitelovy smrti. Tato zásada neplatí absolutně. Typickým příkladem jejího prolomení je dodatečné projednání dědictví po zůstaviteli, který zemřel v době platnosti později zrušených předpisů.¹⁸¹ V rámci řízení o pozůstalosti provádí notář jako soudní komisař i další úkony týkající se například správy pozůstalosti, vypořádání majetku ve společném jmění zůstavitele a jeho manžela, odloučení pozůstalosti, správy pozůstalosti či likvidace pozůstalosti, která přichází v úvahu pouze tehdy, je-li pozůstalost předlužená, neboť zjištěná pasiva převyšují aktiva. Při výkonu soudního komisaře v řízení o pozůstalosti postupuje notář v souladu se ZŘS, případně se řídí ustanoveními OSŘ.

Notář má právo na odměnu za úkony, které jako soudní komisař v pozůstalostním řízení provedl, případně které provedl jeho zaměstnanec pověřený jejich provedením. Spolu s tím má nárok na náhradu vzniklých výdajů a je-li plátcem DPH, tak na náhradu daně. Právo na odměnu se váže pouze na notáře, jehož

¹⁸⁰ SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA a a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 278.

Výhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

¹⁸¹ SCHELLE, K. a I. SCHELLEOVÁ. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku. Komentář*. Praha: Linde, 2013, s. 112–113.

jménem byly úkony provedeny. Osoba plátce je konkretizována v § 108 ZŘS. Pozůstalostní řízení je v prvním stupni osvobozeno od soudního poplatku.¹⁸²

3.3 Pozastavení činnosti notáře

V rámci této oblasti se projevuje přímá zainteresovanost státu do výkonu činnosti notáře. „*Jelikož soubor pravomocí svěřený notáři k výkonu jeho činnosti je převážně tvořen pravomocemi delegovanými státem na notáře, je důvodným zájmem státu dbát na to, aby činnost notáře byla vykonávána v souladu s právní úpravou i profesní etikou.*“¹⁸³ Pozastavení činnosti, které je zcela v kompetenci ministra spravedlnosti, upravuje § 10 NotŘ, který připouští pouze dva způsoby pozastavení, fakultativní a obligatorní.

Prostřednictvím úpravy § 10 odst. 1 NotŘ vytvořil zákonodárce prostor pro dočasné pozastavení činnosti v případech vážného ohrožení řádného výkonu notářství. Tento úkon je preventivní povahy, neboť jím stát prostřednictvím ministra spravedlnosti reaguje na hrozící stav. Pro pozastavení činnosti se může ministr rozhodnout v případech bezprostředního ohrožení notářské profese. Tato situace může nastat zahájením trestního řízení proti notáři za úmyslný trestný čin nebo trestný čin související s činností notáře. Ministr je oprávněn uchýlit se k pozastavení činnosti notáře také tehdy, bylo-li proti němu zahájeno řízení o omezení svéprávnosti nebo je-li v důsledku zdravotní nezpůsobilosti notáře postupováno podle § 51 NotŘ. Všechny tyto důvody jsou fakultativní povahy, což znamená, že pozastavení činnosti je oprávněním ministra, nikoli jeho povinností. Ustanovení § 10 odst. 1 písm. a – b) NotŘ uvádí spolu s fakultativními důvody pro pozastavení činnosti notáře i dobu pozastavení. Toto období je zpravidla ukončeno pravomocným rozhodnutím, např. pravomocným skončením trestního stíhání nebo pravomocným rozhodnutím věci, kterým se končí řízení o omezení svéprávnosti.

Naopak dojde-li k naplnění obligatorních důvodů pro pozastavení výkonu činnosti notáře obsažených v odstavci 2 § 10 NotŘ, je k pozastavení činnosti ministr

¹⁸² § 11 odst. 1 zákona České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

¹⁸³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 82.

povinen, nemá možnost volby. Příčinou zakládající povinnost ministra k pozastavení činnosti je výkon trestu odnětí svobody, nejsou-li dány důvody pro odvolání notáře dle § 11 NotŘ nebo výkon činností neslučitelných s profesí notáře. O pozastavení ministr spravedlnosti rozhodne na dobu výkonu trestu nebo na dobu, po kterou notář vykonává funkci, která je označována za neslučitelnou. Pro případy neslučitelnosti je vyloučeno pozastavení výkonu činnosti s účinky *ex tunc*. Následkem zpětného pozastavení by byly zneplatněny všechny notářské úkony daného období.¹⁸⁴

3.4 Odměna notáře

Normativní základ odměny notáře je obsažen již v § 5 NotŘ, jenž říká, že notář vykonává svou činnost za úplatu. Toto ustanovení zakládá notáři právo na odměnu za provedení určitého úkonu v rámci jeho činnosti a současně s tím povinnost uplatnit dané právo vůči klientu, v jehož prospěch byl úkon učiněn. Kromě odměny má notář nárok na náhradu hotových výdajů, promeškaného času a je-li plátcem DPH, náleží mu rovněž částka, kterou z odměny, případně z náhrad odvedl na základě povinnosti uložené zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Obecnou úpravu odměny obsahuje notářský řád v § 106 až 109. Podle druhu vykonávané činnosti se pro účely stanovení výše odměny a způsobu jejího určení se dále využívá vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) či vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. K jejich vydávání je oprávněno Ministerstvo spravedlnosti na základě zákonného zmocnění z § 107 NotŘ.

Notáři náleží odměna za činnost dle § 2 až § 4 NotŘ. Tou se rozumí notářská činnost (§ 2), poskytování právní pomoci (§ 3 odst. 2), správa majetku či jiné

¹⁸⁴ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 82–84.

činnosti (§ 4), do kterých patří například výkon funkce soudního komisaře. Součástí odměny je také náhrada běžných administrativních prací, případně jiných prací prováděných v souvislosti s činností notáře.

Notářská činnosti dle § 2 NotŘ, která tvoří základní náplň činnosti notáře, je odměňována podle notářského tarifu. „*Základním principem této úpravy je, že výše odměny či způsob určení jsou předem dány a nemohou být žádným smluvním ujednáním notáře a klienta modifikovány. Modifikace nároku notáře na odměnu či jeho výše oproti obecné úpravě je možná opět pouze na základě speciálních ustanovení, a to § 9 NotT (zvýšení odměny), § 7 odst. 1 NotT (snížení odměny) a § 8 NotT (zánik nároku).*“¹⁸⁵ Notář nemá možnost smluvního ujednání odměny, její výše se určí na základě sazby odměny, která je pro jednotlivé úkony stanovena pevnou částkou, nebo procentuálně z tarifní hodnoty předmětu úkonu.¹⁸⁶ Právo na odměnu je vždy spjato s osobou notáře. Pro vyúčtování odměny není rozhodné, zda úkony, které mají být zaplacený, učinil notář osobně, případně zda je provedl jeho zaměstnanec, zástupce či jeho společník. Výše jejich podílu na odměně se následně určuje s ohledem na právní vztah mezi notářem a osobou, která úkon fakticky provedla.¹⁸⁷

Poskytování právní pomoci či správa majetku je doplňkovou činností, která je vykonávána v souvislosti s notářskou činností. Nepředpokládá se, že by výraznějším způsobem ovlivňovala výdělek notáře, příjmy z této činnosti by neměly být ohroženy zásady nestrannosti a nezávislosti notáře. Poskytuje-li notář právní služby, řídí se jeho odměna advokátním tarifem, na nějž odkazuje § 10 NotT. Advokátní tarif umožňuje princip smluvní odměny, je založen na zcela odlišném principu, než je tomu u úpravy obsažené v notářském tarifu. V pozůstalostním řízení, ve kterém je notář pověřen úkony soudu I. stupně, je právo notáře na odměnu založeno speciální úpravou § 107 až 108 ZŘS, výše a způsob jejího určení se řídí NotT.

¹⁸⁵ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 572.

¹⁸⁶ § 3 vyhlášky č. 196/2001 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

¹⁸⁷ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 572.

Za řádně provedený úkon musí být notáři zapláceno. Ke splnění tohoto závazku je dle ustanovení § 108 NotŘ povinna osoba, která o provedení úkonu požádala a která je zároveň smluvní stranou smlouvy o provedení notářského úkonu. V případě, že je takových osob více, dle zákona platí odměnu společně a nerozdílně.¹⁸⁸ Notář je oprávněn po osobě plátce požadovat složení přiměřené zálohy. Činí tak zejména z důvodu ochrany ekonomických zájmů, po posouzení okolností případu. Rozhodne-li se notář, že této možnosti, vyplývající z § 109 NotŘ využije a záloha odměny nebyla složena, je notář oprávněn od smlouvy odstoupit a provedení úkonu odmítnout. Tuto možnost nemá v případě, že nebyla složena záloha na náhradu hotových výdajů.¹⁸⁹

Závěrem je nezbytné zmínit, že odměna notáře má spolu se zásadou úplatnosti, zakotvenou v § 5 NotŘ, významný vliv na zajištění nestranného a nezávislého výkonu činnosti notáře.

3.5 Odpovědnost notáře za újmu způsobenou při výkonu činnosti notáře

Institut odpovědnosti notáře za újmu je odrazem požadavku na řádný výkon činnosti notáře a odpovídající kvalitu poskytovaných služeb. Přijetí zákona č. 303/2013 Sb. s účinností od 1. ledna 2014, mělo za následek rozšíření profesní odpovědnosti notářů. Dle předchozí úpravy byl notář odpovědný za škodu, nicméně v důsledku novelizace došlo ke změně terminologie, když pojem škoda byl nahrazen pojmem újma, za niž nese notář odpovědnost. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná pouze o změnu v názvosloví, ale ve svém důsledku je změna daleko podstatnější. Platnou úpravou zákonodárce uložil notáři povinnost k náhradě újmy, která zahrnuje náhradu újmy na jmění (škody), ale v případě, že tak stanoví zvláštní zákon, také odčinění nemajetkové újmy poskytnutím přiměřeného zadostiučinění.¹⁹⁰

¹⁸⁸ Výkladové stanovisko prezidia NK ČR ze dne 17. 5. 2005.

¹⁸⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 578–581.

¹⁹⁰ ŠUSTOVÁ, J. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnícké profese*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 46.

Podle úpravy obsažené v § 57 NotŘ, není-li zvláštním právním předpisem stanoveno jinak, odpovídá notář žadateli, klientovi nebo účastníku za újmu, kterou mu svou činností způsobil. Vůči těmto osobám je notář odpovědný i za újmu způsobenou jeho zaměstnanci, neboť jejich úkony, k jejichž provedení byli pověřeni, se dle zákonné úpravy obsažené v § 27 odst. 1 NotŘ považují za činnost notáře. Notář má dle pracovněprávních předpisů vůči svým pracovníkům právo na regresi škody, která mu vznikla poskytnutím náhrady za jimi způsobenou újmu. Takovým předpisem je myšlen zejména zákoník práce. Při pohledu na okruh vyjmenovaných osob je zřejmé, že notář nese odpovědnost za újmu pouze vůči těm osobám, které byly adresáty jeho činnosti, případně služeb jeho zaměstnanců.

Ke vzniku odpovědnosti notáře za újmu může dojít pouze při kumulativním splnění „*všech předpokladů, jimiž jsou pochybení při notářské činnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi, přičemž existenci těchto předpokladů, včetně příčinné souvislosti, je povinen tvrdit a prokázat žalobce.*“¹⁹¹ Samotná odpovědnost notáře je koncipována jako objektivní, bez zřetele na zavinění, což se projevuje i v tom, že poškozený nesoucí důkazní břemeno není svázán povinností prokázat zavinění. Notářský řád v § 57 odst. 2 zakládá takzvaný liberační důvod, na jehož základě se notář může odpovědnosti zprostit. K jeho naplnění dochází v případě, pokud notář prokáže, že vzniku újmy nemohl zabránit, a to ani vynaložením veškerého úsilí, které na něm mohlo být požadováno. Vyvinit z odpovědnosti se notář může například za situace, kdy sepíše notářský zápis na základě falzifikátu plné moci a ani při vynaložení veškeré obezřetnosti a profesní zkušenosti nebylo možné falzum odhalit.¹⁹² Podobně, včetně liberačního důvodu, je upravena odpovědnost exekutora (§ 32 EŘ) či advokáta (§ 24 AZ).

*„Notář je fyzickou osobou, která za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem činnosti notáře odpovídá celým svým majetkem a bez omezení.“*¹⁹³ Ačkoli notář odpovídá za způsobenou újmu celým svým majetkem, může vzniklá újma hodnotu tohoto majetku převýšit a ten by v takové situaci nemusel být k jejímu pokrytí dostatečný. V tomto kontextu je nezbytné zmínit jeden z předpokladů pro

¹⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009.

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006.

¹⁹³ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 285.

zahájení činnosti notáře, kterým je dle § 9 odst. 1 písm. d) NotŘ uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu. Zákon ukládá povinnost k uzavření pojištění, v žádném ze svých ustanovení však nevěnuje pozornost jeho minimální výši. Tu vymezuje až prezidium Notářské komory České republiky, které ji svým usnesením stanovilo na částku pět milionů korun českých. Notář je oprávněn si pojištění sjednat separátně nebo přistoupit k rámcové smlouvě uzavřené Komorou. „*Současná rámcová smlouva umožňuje uzavřít notářům pojištění od pojistné částky 5 mil. Kč do 300 mil. Kč s možností připojištění konkrétního případu.*“¹⁹⁴ Pojistná smlouva o pojištění profesní odpovědnosti musí být platná po celou dobu trvání činnosti notáře. Pozbytí platnosti pojištění odpovědnosti je důvodem pro odvolání notáře. Dojde-li k zániku pojištění, je povinností notářské komory vyzvat notáře k jeho obnovení a k provedení tohoto úkonu mu určí lhůtu.

Od individuální odpovědnosti notáře se odlišuje odpovědnost, kterou nese stát. Toto rozlišení je důležité zejména pro uplatnění nároku na náhradu újmy.

3.5.1 Odpovědnost státu

Ačkoli stát přenesl část svých pravomocí na notáře, nezavázal se tím odpovědnosti za jejich řádný výkon. Stát odpovídá za škodu způsobenou notářem pouze tehdy, stanoví-li to zvláštní zákon. Tím se v daném případě rozumí zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).¹⁹⁵ Právní základ odpovědnosti státu lze najít v § 3 odst. 1 písm. b) OdpŠk, který zakotvuje, že stát odpovídá za škodu způsobenou právníckými nebo fyzickými osobami při výkonu zákonem svěřené státní správy. Na toto ustanovení navazuje § 4, který konkretizuje obsah státní správy. Jejím výkonem se pro účely § 3 odst. 1 písm. b) OdpŠk považuje sepisování listin o právních jednáních, notářské zápisy skutečností do veřejného rejstříku či úkony, které notář provádí jako soudní komisař v řízení o pozůstalosti. Způsobí-li notář svou činností újmu v oblasti těchto svěřených

¹⁹⁴ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 286.

¹⁹⁵ ŠUSTOVÁ, J. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnícké profese.* Praha: C. H. Beck, 2016, s. 46.

pravomocí, při jejichž výkonu vystupuje jako úřední osoba, neodpovídá za škodu notář, nýbrž stát. Naopak stát neodpovídá například za újmu, která byla způsobena při výkonu osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, k čemuž se vyjádřil ve svých rozhodnutích i Nejvyšší soud České republiky, když judikoval, že „stát neodpovídá za škodu způsobenou pochybením notáře či jeho pracovníka při ověřování podpisu na listině“¹⁹⁶ nebo za škodu, která byla způsobena vadami notářského zápisu o rozhodnutí orgánu PO.¹⁹⁷

Odpovědnost státu je dle § 2 OdpŠk konstruována jako objektivní bez ohledu na zavinění a také jako absolutní, což znamená, že se jí stát při vzniku újmy nemůže zprostit. Neexistuje liberační důvod pro jeho zproštění. Nahradil-li stát škodu, kterou zapříčinil notář nebo poskytl-li za vzniklou nemajetkovou újmu zadostiučinění, zakládá mu § 16 odst. 1 OdpŠk právo požadovat regresivní úhradu. „Smysl této úpravy je vcelku jasný – zajistit, aby důsledky způsobené škody či nemajetkové újmy dopadly na ty subjekty, jež ji skutečně způsobily svou činností, ačkoliv poškozenému náhradu poskytl stát, který za škodu podle právní úpravy odpovídá.“¹⁹⁸ Zatímco odpovědnost státu je koncipována jako objektivní, konstrukce regrese je odlišná. Zapříčinil-li notář zaviněným porušením právní povinnost, je stát oprávněn po notáři požadovat náhradu vynaložené částky, a to v plné výši. Pokud notář uhradil státu náhradu újmy, kterou zapříčinil jeho zaměstnanec, vzniká notáři regresivní nárok vůči jeho zaměstnanci. Zatímco notář je k úhradě poskytnuté částky povinen v plném rozsahu, zaměstnanci ji hradí dle § 257 odst. 2 ZP do výše čtyř a půl násobku průměrného měsíčního výdělku. Toto omezení neplatí, způsobil-li zaměstnanec škodu úmyslně nebo v důsledku užití návykových látek či v opilosti.

¹⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007.

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 25 Cdo 176/2008.

¹⁹⁸ VOJTEK, P. *Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky*. In: *Ad Notam* [online]. 22.6.2011, 17. ročník (3/2011). 8 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2011_3.pdf
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

4 Dohled a kárné řízení

Právní úprava dohledu a kárného řízení je obsažena v části čtvrté notářského řádu. Jedná se o obecnou úpravu, která je v případě dohledu doplněna organizačním řádem a subsidiárně se použije zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád). Kárné řízení nad rámec notářského řádu upravuje kárný řád.

4.1 Dohled

Notářský řád v § 45 rozlišuje mezi dohledem, který je vykonávaný státem prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti, a dohledem vykonávaným orgány notářské samosprávy (Notářskou komorou České republiky a jednotlivými regionálními notářskými komorami). Cílem dohledu je odkrýt případné nedostatky v činnosti notáře či notářských komor, předcházet jejich vzniku či opakování.¹⁹⁹

Ministerstvo vnitra je při provádění dohledu omezeno pouze na notářskou činnost vymezenou v § 2 NotŘ. Jejím obsahem je sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení a přijímání listin a peněz do notářské úschovy. S ohledem na uvedené skutečnosti lze konstatovat, že státní dohled vykonávaný Ministerstvem vnitra je zaměřen pouze na ty činnosti, které notář vykonává na základě státem svěřených pravomocí. Orgánu dohledu nepřísluší přezkoumávat úkony notáře jako soudního komisaře, tato pravomoc náleží soudu.²⁰⁰

Orgány notářské samosprávy jsou k výkonu dohledu oprávněny dle § 45 odst. 2 a 3 NotŘ. Tato ustanovení zároveň rozlišují, zda dohled provádí Notářská komora České republiky, nebo její základní články, notářské komory. Komora vykonává dohled nad činností notářských komor, činností notářů a nad vedením notářských úřadů. Notářská komora cílí zejména na to, zda jsou dodržovány obecně závazné předpisy, předpisy upravující činnost notářských komor a zdali jsou plněna

¹⁹⁹ WAWERKA, K. *Koncepce dohledu Notářské komory ČR*. In: *Ad Notam* [online]. 2015, (3/2015), 116 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2005_3.pdf

²⁰⁰ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 239.

usnesení přijatá sněmem a prezidiem Komory. Zatímco NK ČR dohlíží na všechny notáře, dohledová pravomoc regionálních komor je územně omezena a zaměřena pouze na notáře a notářské úřady v jejich obvodu.

Samotný dohled je prováděn především prostřednictvím kontrol spisů, listin, předmětů, jež se nacházejí v notářské úschově či kontrolou evidenčních pomůcek notáře. Kontroly mohou být plánované, nebo, je-li pro to důvod, mimořádné. O provedení mimořádných kontrol rozhoduje prezidium NK ČR či prezidium příslušné notářské komory. Plánované kontroly jsou prováděné na základě sestaveného plánu kontrol. Ten sestavuje pro každý kalendářní rok, v souladu s ustanoveními § 28 a § 29 OrgŘN, prezidium Komory a rovněž prezidia regionálních notářských komor. Mezní termín pro sestavení plánu je konec listopadu, který předchází kalendářnímu roku, pro který se plán sestavuje a v němž mají být příslušné kontroly provedeny. Notářské komory jsou povinny sestavit plán kontrol tak, aby byl každý notář působící v jejich obvodech minimálně jednou za tři roky podroben plánované kontrole. Je-li kontrolní plán regionálních notářských komor přijat, musí s ním být do jednoho měsíce ode dne jeho schválení seznámeni všichni členové. Jedno vyhotovení obdrží Komora.

K provedení dohledu lze přistoupit také na základě vyřizování podnětů či stížností. Ty mohou směřovat vůči činnosti notářů a jejich zaměstnanců, dále vůči činnosti notářských komor a jejich orgánů a také na činnost Komory a jejich orgánů. Podle toho, proti jakým subjektům je stížnost namířena, se odlišuje i postup jejího vyřizování.

O stížnostech, které jsou podány na činnost notáře a jeho zaměstnanců, je Komorou a regionálními notářskými komorami vedena evidence. K vyřízení je příslušné prezidium notářské komory, jejímž členem je notář, kterého se daná stížnost týká. Při vyřizování stížnosti si notářská komora vyžádá stanovisko dotčeného notáře. Ten se ke stížnosti vyjadřuje také v případech, směřuje-li proti činnosti jeho zaměstnance. Příslušná notářská komora musí stížnost vyřídit během šedesáti dnů. Stanovenou lhůtu lze překročit pouze v případech, vyžadují-li to okolnosti případu, například mimořádná obtížnost. O způsobu vyřízení stížnosti informuje notářská komora nejen stěžovatele, ale také Komoru. Pokud má stěžovatel za to, že jeho stížnost nebyla řádně projednána či vyřízena, může se

obrátit na Komoru, aby způsob jejího vyřízení prošetřila. O výsledcích svého šetření a způsobu vyřízení je Komora povinna stěžovatele informovat. Stížnosti podané anonymně se nevyřizují. V případě, že by byla stížnost směřující proti notáři či jeho zaměstnancům adresována NK ČR, je stížnost postoupena příslušné notářské komoře, o čemž je stěžovatel vyrozuměn. Stížnosti proti činnosti notářských komor nebo jejich orgánů vyřizují prezidia těchto notářských komor. Stížnosti směřující vůči činnosti Notářské komory ČR nebo jejich orgánů vyřizuje prezidium Komory.²⁰¹

Na drobné nedostatky či poklesky v chování může orgán dohledu dle § 47 NotŘ reagovat výtkou. Jedná se o nejmírnější stupeň sankce. Zákonem na ni nejsou kladeny žádné formální požadavky a je přípustné, aby byla učiněna i v ústní formě.

4.2 Kárná odpovědnost notáře

Notář je kárně odpovědný za kárná provinění. Toho se dle úpravy obsažené v § 48 odst. 2 písm. a – b) NotŘ dopustí, jestliže závažně nebo opětovně poruší povinnost, která byla stanovena notářským řádem, předpisem Komory, usnesením orgánu notářské samosprávy či zvláštním předpisem nebo jestliže svým chováním závažně nebo opakovaně naruší důstojnost notářské profese. Zvláštním předpisem se pro tyto účely rozumí zákon o zvláštních řízeních soudních upravující řízení o pozůstalosti, v němž notář vystupuje v postavení soudního komisaře. Do nabytí jeho účinnosti byl tímto zvláštním předpisem občanský soudní řád, jenž obsahoval právní úpravu řízení o dědictví.²⁰² Od 1. července 2009 jsou za kárná provinění plně odpovědní také notářští kandidáti a koncipienti, nicméně jejich kárná odpovědnost je podmíněna trváním pracovního poměru u některého z notářů.

O tom, zdali se notář, kandidát nebo koncipient dopustil kárného provinění, a o uložení kárného opatření, se rozhoduje v kárném řízení. Pro každou věc je ustanovený tříčlenný senát složený z předsedy senátu a dvou dalších členů kárné komise (přísedících). Členové kárného senátu jsou určeni losem a následně písemně

²⁰¹ § 30 – § 32 Organizační řád Notářské komory České republiky a notářských komor.

²⁰² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, č.j. 11 Ca 136/2007-40.

jmenování předsedou kárné komise Komory.²⁰³ Člen kárného senátu, u kterého je důvodná pochybnost o jeho nepodjatosti, zejména z důvodu jeho vztahu k projednávané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, je z projednávání a rozhodování věci vyloučen. Kárné řízení se zahajuje na návrh, který je označován legislativní zkratkou „*kárná žaloba*“. Oprávnění k jejímu podání náleží dle § 49 odst. 4 písm. a – d) NotŘ ministru spravedlnosti, prezidentu Komory, prezidentu příslušné notářské komory či předsedovi krajského nebo okresního soudu. Tyto osoby jsou zákonem označovány za kárné žalobce. Podle toho, kdo je kárným žalobcem, se rozlišuje i okruh osob, proti nimž lze žalobu podat. Zatímco ministr či prezident Komory mohou podat kárnou žalobu proti jakémukoli notáři, kandidátovi či koncipientovi, prezidenti notářských komor, předseda krajského či okresního soudu jsou oprávněni podat žalobu pouze proti notářům se sídlem v jejich obvodu. Kárná žaloba se podává k Notářské komoře České republiky do šesti měsíců ode dne, kdy se žalobce o kárném provinění dozvěděl (subjektivní lhůta). Objektivní lhůta pro podání žaloby činí tři roky. Z obsahového hlediska musí kárná žaloba splňovat náležitosti stanovené v 49 odst. 6 NotŘ. O podání žaloby vyrozumí předseda kárné komise kárně obviněného a není-li kárným žalobcem, také ministra spravedlnosti. Podle obviněné osoby se liší i způsob vyrozumění. Obviněný notář, kandidát nebo koncipient má právo být v kárném řízení kvalifikovaně zastoupen. O této možnosti musí být poučen. Svého obhájce si může zvolit z řad advokátů a dle možnosti vyplývající z § 4 NotŘ také ze samotných notářů. Jejich odměna se, s odkazem na § 10 notářského tarifu, bude stejně jako u advokátů řídit advokátním tarifem. „*Neobsahuje-li kárná žaloba náležitosti podle § 49 odst. 6 notářského řádu, vyzve předseda komise kárného žalobce k odstranění vad podání ve lhůtě, kterou mu k tomu určí a která nesmí být kratší než 1 týden a delší než 2 týdny od doručení výzvy.*“²⁰⁴ Neodstranění vad v určené lhůtě má za následek zastavení kárného řízení.

Neshledá-li kárný senát důvody pro zastavení řízení, například pro zpětvzetí kárné žaloby nebo pro její opožděnost, případně nerozhodne-li o jeho přerušení, nařídí předseda kárného senátu ústní jednání. To připraví tak, aby bylo možné o věci rozhodnout nejlépe při jednom jednání. V zahájeném řízení lze provádět potřebná šetření, vyslýchat účastníky řízení, znalce a svědky. Přítomnost účastníků na řízení je dobrovolná, nejedná se o povinnost. Kárný senát nedisponuje žádnými

²⁰³ § 49 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

²⁰⁴ § 7 odst. 1 Kárného řádu NK ČR.

prostředky, které by byly způsobilé vynutit účast dotčených osob na řízení. V neprospěch obviněného je považována nepřítomnost bez udání důvodu. Specifikem kárného řízení je, že se v něm notář nemůže dovolávat povinnosti mlčenlivosti. Totéž platí i pro notářské kandidáty a koncipienty. Svědek má právo na úhradu hotových výdajů, o které svou účastí na řízení prokazatelně přišel. O uplatnění nároku musí být poučen, neboť po marném uplynutí třídní lhůty od výslechu zaniká. Náhrada hotových výdajů a odměny znalců se řídí zvláštními právními předpisy.

Dojde-li kárný senát po provedeném řízení k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, rozhodne o jeho vině a uloží mu jedno z kárných opatření, taxativně uvedených v § 48 odst. 3 – 5 NotŘ. Základním kritériem pro výběr některého z kárných opatření je stupeň závažnosti provinění, nicméně by měly být zohledněny i osobní poměry obviněného.²⁰⁵ Jednotlivá kárná opatření nelze kumulovat. Notáři lze uložit písemné napomenutí, pokutu do výše stonásobku minimální měsíční mzdy, v krajním případě může být notář odvolán.²⁰⁶ V důsledku kárného opatření odvolání nemůže být notář po dobu pěti let od právní moci rozhodnutí (opětovně) jmenován notářem.²⁰⁷ Notářskému kandidátovi či koncipientovi lze za kárné opatření uložit písemné napomenutí, peněžitou pokutu do výše dvacetinásobku minimální měsíční mzdy v případě kandidáta, u koncipienta do výše pětinasobku. Je-li kandidát zástupcem notáře dle § 14 či § 24 NotŘ, může mu být uloženo kárné opatření odvolání ze zastupování. Minimální mzda se řídí úpravou zákoníku práce, konkrétně § 111 a nařízením vlády č. 576/2006 Sb. Výnos z uložených pokut připadá příslušné notářské komoře, náklady řízení v paušální částce deset tisíc korun českých jsou příjmem Notářské komory České republiky. Po uplynutí pěti let od právní moci rozhodnutí, jímž bylo uloženo kárné opatření, dochází k zahlazení kárného postihu. Na kárně proviněného se pro účely kárné odpovědnosti hledí jako by nebyl stíhán. Pokud i po uplynutí uvedené doby výkon uloženého kárného opatření přetrvává, je postih zahlazen spolu s vykonáním kárného opatření.²⁰⁸

²⁰⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 1. 2011, č.j. 10 Ca 308/2008-100.

²⁰⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, č.j. 11 Ca 136/2007-40.

²⁰⁷ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 244.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 264.

Pokud kárný senát dospěje po provedeném řízení k závěru, že se obviněný nedopustil kárného provinění, rozhodne o jeho zproštění. O zproštění obvinění rozhodne také tehdy, kdy nebylo možné vinu prokázat. S ohledem na uvedené lze konstatovat, že je kárné řízení ovládáno zásadou presumpce neviny a zásadou *in dubio pro reo*. V případech, kdy vina nebyla obviněnému prokázána, má dle § 49c NotŘ nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.²⁰⁹

Proti rozhodnutí kárného senátu je přípustné odvolání, které musí být podáno v patnáctidenní odvolací lhůtě od doručení rozhodnutí. Podává se u Komory, musí být řádně odůvodněno a vzhledem k napadenému rozhodnutí má ze zákona suspenzivní účinek. Průběh odvolacího řízení je upraven v části sedmé kárného řádu. O podaném odvolání rozhoduje pětičlenný odvolací senát. Proti jeho rozhodnutí se lze bránit ve správním soudnictví, žalobou dle § 65 SŘS. Kárná rozhodnutí Komora nezveřejňuje.

²⁰⁹ BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 255–256.

Závěr

V úvodu své diplomové práce jsem si vytyčila za cíl podat přehledný a ucelený souhrn o postavení notáře a jeho úloze v českém právním řádu. Práce je z hlediska obsahu systematicky uspořádána tak, aby čtenář doznal základů této problematiky. Domnívám se, že práce je ve své podstatě uceleným a přehledným průvodcem notářstvím, poskytující poznatky o profesi notáře a fungování tohoto institutu. S ohledem na uvedené mám za to, že stanoveného cíle bylo dosaženo a práce je ve svém souhrnu komplexní.

Při tvorbě diplomové práce jsem pracovala především s odbornými knižními publikacemi, se zněním platných právních předpisů a jejich komentáři. Dále jsem vycházela z vysokoškolských právnických učebnic a důvodových zpráv. Využívaným zdrojem byly rovněž články, které jsou publikované v časopise *Ad Notam*. Tento notářský časopis je NK ČR vydáván od roku 1995. Použitá judikatura byla vybírána průřezově tak, aby měla zastoupení v každé kapitole, vyjma historického exkurzu.

V průběhu psaní diplomové práce jsem se od úvodu dostala ke kapitole, která se zabývá rozmanitou historií vývoje notářství a notářské profese, nikoli však do podrobností, ale se zaměřením na nejdůležitější milníky. Na tuto kapitolu navazuje část pojednávající o novodobém notářství, zahrnující vysvětlení základních pojmů, představení notáře jako představitele notářského stavu, fungování notářského úřadu a jeho obsazení. Opomenutou nezůstala ani notářská samospráva, která má ve vztahu k notáři významnou roli. Do této kapitoly byla zařazena i komparace s profesí advokáta. Následně jsem přistoupila k představení agendy notáře a k bližšímu rozebrání jednotlivých činností patřících do působnosti notáře. Vzhledem k rozmanité škále pravomocí notáře bylo hlavním cílem této kapitoly vymezení, co vše tvoří činnost notáře. Pro komplexnost práce jsem zařadila i část, která je věnována notáři jako soudnímu komisaři v řízení o pozůstalosti. Tato problematika je však natolik rozsáhlá, že byla přiblížena pouze v obecné rovině, podrobnější rozbor by vydal na samostatnou diplomovou práci. S činností notáře úzce souvisí jeho odměňování a rovněž profesní odpovědnost. Úzká spojitost s činností notáře je spatřována i v oblasti dohledu a případném vzniku kárné

odpovědnosti. Tímto tématem jsem se zabývala v samém závěru práce, ve kterém byl rozebrán i průběh kárného řízení, včetně kárných postihů.

Jak vyplývá z obsahu diplomové práce, notářství je profesí se silnou historickou tradicí, do značné míry konzervativní povolání, které se však poměrně snadno přizpůsobilo technologickému vývoji. V roce 2021 dokonce došlo k rozsáhlé elektronizaci notářství. Tento počín je jistě krokem k modernizaci této instituce a k upevnění pozice notářství v době ovládané moderními technologiemi. Ve snaze vyhovět záplavě nejrůznějších technických inovací však nesmí být zapomínáno na podstatu notářství, veřejnou víru v osobu notáře, jeho morální hodnoty a základní atributy notářství spočívající v nestrannosti, nezávislosti a neúplatnosti. Ačkoli notářský stav přečkal ve svém vývoji mnohá těžká období, ve kterých odolal i snaze o úplné odstranění notářství, nelze jeho existenci považovat za samozřejmost. Je nutné soustavně pracovat na vývoji a upevňování jeho pozice ve společnosti. Zároveň text práce bezesporu potvrdil, jak důležitou roli notář v právním řádu České republiky zastává.

Závěrem bych jen uvedla možnou úvahu *de lege ferenda*. V České republice již existuje Centrální evidence závětí či Seznam listin o manželském majetkovém režimu, nicméně Centrální evidence listin, ve které by byly evidovány veškeré listiny vyhotovené notářem, zde chybí. Inspirací pro zřízení by nám mohli být slovenští sousedé, kde je tento systém již využíván. Do centrální evidence by mohly být mimo jiné vkládány i elektronické stejnopisy notářských zápisů. Každému z nich by byla přidělena spisová značka, která by byla vyznačena jak na originále, tak na všech stejnopisech. Tímto způsobem by se usnadnilo i vydávání stejnopisů, neboť do Centrálního registru by měli přístup všichni notáři působící na území České republiky a osoba, která by o vydání žádala, by mohla navštívit kteréhokoli z nich. Nemusela by se obracet na konkrétního notáře, který předtím notářský zápis sepsal. Tento mechanismus by vedl k ochraně notářských zápisů před případnou nežádoucí manipulací a zároveň ke zvýšení důvěry v institut veřejné listiny, které jsou s činností notáře, jakožto osoby nadané veřejnou vírou v jejich činnost, neodmyslitelně spojeny.

Resumé

Tato diplomová práce pojednává o postavení notáře v českém právním řádu. Zabývá se povoláním notáře, jakožto představitele jedné z nejdůležitějších právnických profesí. Cílem práce je komplexní seznámení s touto problematikou a popis toho, kdo je notář, jaké je jeho postavení v tuzemském právním řádu a jakou úlohu zastává. Současně má práce přiblížit činnost notáře, vylíčit její jednotlivé druhy, včetně výkonu soudního komisariátu v pozůstalostním řízení z pohledu občanského práva procesního.

Diplomová práce je členěna do čtyř hlavních kapitol, které jsou následně rozděleny na jednotlivé podkapitoly. První kapitola je zaměřena na historický exkurz, což je významné pro pochopení vývoje notářství a samotné profese v průběhu let do podoby, v jaké ji známe dnes. Další z hlavních kapitol je věnována postavení notáře v českém právním řádu a jejím účelem je přinést především odpověď na otázku kdo je notář a jak se jím lze stát. Mimo to vysvětluje základní pojmy související s notářstvím. Třetí z hlavních kapitol je zaměřena na činnost notáře, včetně principu odměňování notářů a profesní odpovědnost. Poslední hlavní kapitola se zabývá otázkou dohledu a kárné odpovědnosti notářů, což úzce souvisí s výkonem jejich činnosti.

Klíčová slova

notář, notářství, notářský úřad, notářská činnost, notářský zápis, soudní komisař, notářská komora

Résumé

This diploma thesis deals with the position of a notary in the Czech legal system. It deals with the profession of a notary as a representative of one of the most respected legal professions. The aim of the thesis is to give a detailed description of the issue above, presentation of who a notary is and what is their position in the domestic legal system, what role they play. The thesis also aims to elucidate the tasks of a notary, describe their variety including the action as the court commissioners in the execution of estates from the perspective of civil procedure.

The diploma thesis is divided into four main chapters which are subsequently divided into subchapters. The first chapter focuses on a historical excursion which is important for understanding the development of the notary and the profession itself over the years into the form in which it is known nowadays. Next main chapter is devoted to the position of a notary in the Czech legal system and its main purpose is to provide an answer to the question of who a notary is and how to become a notary. In addition, it explains the basic concepts related to notaries. The third main chapter focuses on the tasks of a notary including the principle of notary remuneration and professional responsibility. The last main chapter deals with the issue of supervision and disciplinary liability of a notary which is closely related to the performance of their activities.

Keywords

notary, notaries, notary office, notarial activity, notarial act, court commissioner, chamber of notaries

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura

- BALÍK, S. *Dějiny notářství v českých zemích*. 2. doplněné vydání. Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií v Praze, 2014. 184 s. ISBN 978-80-2605-768-0.
- BÍLEK, P., R. FIALA, M. JINDŘICH a K. WAWERKA. *Notářský řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1120 s. ISBN 978-80-7400-181-9.
- BÍLEK, P., M. JINDŘICH, Z. RYŠÁNEK, P. BERNARD a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 944 s. ISBN 978-80-7400-689-0.
- BRÁZDA, J., R. BÉBR a P. ŠIMEK. *Notářství, jeho vývoj, organizace a pravomoc*. ACADEMIA PRAHA, 1976. 377 s.
- MIKEŠ, J. a L. MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. 432 s. ISBN 978-80-8721-279-0.
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Notáři v České republice*. Praha: Notářská komora České republiky, 2010.
- SCHELLE, K. a I. SCHELLEOVÁ. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku. Komentář*. Praha: Linde, 2013. 152 s.. ISBN 978-80-7201-931-1.
- SCHELLE, K. a I. SCHELLEOVÁ. *Právní služba. Advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři*. 5. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. 89 s. ISBN 80-86432-51-3.
- SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Dědictví a dědické právo*. Brno: Computer Press, 2007. 228 s. ISBN 978-80-251-1659-3.
- SCHELLEOVÁ, I. *Notářství*. Zlín: Živa v.o.s, 1994.
- SCHELLEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Linde Praha, 1997. 437 s. ISBN 80-7201-051-4.
- SKŘEJPEK, M. *Právnícký stav a právnícké profese v minulosti*. ACADEMIA PRAHA, 2007. 280 s. ISBN 978-80-7552-030-2.
- SVOBODA, K., Š. TLÁŠKOVÁ, D. VLÁČIL, J. LEVÝ, M. HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 312. UHROVÁ, E. *Anna Honzáková a jiné dámy*. 2012.

1032 s. ISBN 978-80-7400-297-7.

- ŠUSTOVÁ, J. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. 176 s. ISBN 978-80-7400-469-8.
- WINTEROVÁ, A., A. MACKOVÁ a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.
- WIPPLINGEROVÁ, M., R. ZAHRADNÍKOVÁ a K. SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. Wolters Kluwer, 2015. 236 s. ISBN 978-80-7478-829-1.

Články

- ADVOKÁTI BRADÁČ. *Notáři v Česku*. In: *AK Bradáč* [online]. 25.1.2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <http://www.akbradac.cz/aktuality/notari-v-cesku/?fbclid=IwAR3hPdJUP54cvkzZpvuS1amDJmku2DyewFtOck17zrEDxGoqnlspqSuEt3k>
- APOSTIL.CZ. *Apostila Česko*. In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostil.cz/apostila-cesko/>
- APOSTIL.CZ. *Státy Haagské úmluvy o apostile*. In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostil.cz/staty-haagske-umluv-y-o-apostile/>
- APOSTIL.CZ. *Superlegalizace*. In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostille.cz/superlegalizace/>
- APOSTIL.CZ. *Superlegalizace – seznam zemí*. In: *apostil.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.apostille.cz/superlegalizace-seznam-zemi/>
- BERNARD, P. *Zápis notářem do veřejných rejstříků*. In: *Ad Notam* [online]. 22. 06. 2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_218-zapis-notarem-do-verejnych-rejstriku
- BÍLEK, P. *Quo vadis, české notářství?*. In: *Ad Notam* [online]. Praha: C. H. Beck, 23.4.2004, (2/2004) [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2004_2.pdf
- BUREŠ, J. *Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti*. In: *Ad Notam* [online]. 2013, 2/2013, 29-32 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2013_2.pdf
- BUREŠ, J. *Vidimace a legalizace: Ověřování podpisů (legalizace)*. In: *Ad Notam* [online]. Praha, 2012, 22.2.2012, 18.(1/2012), 18 [cit. 2022-03-23].

Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2012_1.pdf

- GRYGAR, E. *Insolence a notářství*. In: *Ad Notam* [online]. 24. 10. 2016 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_406-insolence-a-notarstvi
- HEIDENHAIN, S. *Soudní dvůr EU: Také EU-cizinci směji být notáři v Německu a v pěti jiných zemích – také český notářský řád je v rozporu s právem EU*. In: *Epravo.cz* [online]. 30.9.2011 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soudni-dvur-eu-take-eu-cizinci-smeji-byt-notari-v-nemecku-a-v-peti-jinych-zemich-take-cesky-notarsky-rad-je-v-rozporu-s-pravem-eu-76782.html>
- HÖNIG, O. *Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako exekuční titul – část I*. In: *Právní prostor* [online]. 08.03.2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/notarsky-zapis-se-svolenim-k-vykonatelnosti-jako-exekucni-titul-cast-i>
- JINDŘICH, M. *Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství*. In: *Ad Notam* [online]. 2010, 1/2010, 3–8 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2010_1.pdf
- JUSTICE.CZ. *Sepisovatelé návrhu*. In: *Insolence* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://insolence.justice.cz/sepisovatele-navrhu/>
- KASL, J. *Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti a jejich úskalí*. In: *Právní prostor* [online]. 12.6.2018 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/ht-notarske-zapisy-se-svolenim-k-prime-vykonatelnosti-a-jejich-uskali>
- KITTEL, D. *Notářská úschova kupní ceny nemovitosti*. In: *Ad Notam* [online]. 24. 02. 2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_197-notarska-uschova-kupni-ceny-nemovitosti
- KLEIN, Š. *Evidence právních jednání pro případ smrti*. In: *Ad Notam* [online]. 22. 10. 2014 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_173-evidence-pravnich-jednani-pro-pripad-smrti
- KLEIN, Š. *Veřejné listiny a jejich důkazní síla*. In: *Ad Notam* [online]. 22. 08. 2014 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_154-verejne-listiny-a-jejich-dukazni-sila
- KURKOVÁ, J. *Notářská úschova nájemného*. In: *Ad Notam* [online]. 23.

10. 2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_244-notarska-uschova-najemneho
- MACHOVÁ, D. *Notářství v Rakousku*. In: *Ad Notam* [online]. 23.10.2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_243-notarstvi-v-rakousku
 - MENCLEROVÁ, M. *Dědické právo po rekodifikaci - procesní aspekty*. In: *CFO world* [online]. 1.12.2013 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.cfoworld.cz/clanky/dedicke-pravo-po-rekodifikaci-procesni-aspekty/>
 - MIHÁLIK, J. *Zamyšlení se nad formulací vyjádření notáře dle § 70a notářského řádu*. In: *Ad Notam* [online]. 26. 06. 2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_727-zamysleni-se-nad-formulaci-vyjadreni-notare-dle-s-70a-notarskeho-radut
 - NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Evropská notářská síť*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/mezinarodni-agendy/ENS>
 - NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Hexagonála*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/mezinarodni-agendy/hexagonala>
 - NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *JUDR. Robert Pelikán, Ph.D.: Notář není nějaká drahá sekretářka, ale spíše jakýsi ombudsman*. In: *Ad Notam* [online]. 24.4.2015 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_212-judr-robert-pelikan-ph-d-notar-neni-nejaka-draha-sekretarka-ale-spise-jakysi-obmudsman
 - NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Mezinárodní unie notářství*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23] Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/mezinarodni-agendy/UINL>
 - NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Notářství v českých zemích do roku 1949: Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR*. IN: *Ad notam* [online]. 2003 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>
 - NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Ověření pravosti podpisu - legalizace*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/overovani-a-vypisy-z-rejstriku/overeni-pravosti-podpisu-legalizace>

- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Ověření shody opisu nebo kopie s listinou – vidimace*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/overovani-a-vypisy-z-rejstriku/overeni-shody-opisu-nebo-kopie-s-listinou-vidimace>
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Použití listin v zahraničí aneb není ověření jako ověření*. In: *Ad Notam* [online]. 23.5.2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_612-pouziti-listin-v-zahranici-aneb-neni-overeni-jako-overeni
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Právník – notář – advokát: kdo je kdo a co pro vás může udělat?*. In: *Ad Notam* [online]. 18.05.2017 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_382-pravnik-notar-advokat-kdo-je-kdo-a-co-pro-vas-muze
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Projednání pozůstalosti*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/projednani-pozustalosti>
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Přímý zápis do obchodního rejstříku notářem*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/pravnicke-osoby-a-podnikani/primy-zapis-do-obchodniho-rejstriku-notarem>
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Rada notářství Evropské unie*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/cnue>
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Rozhovor s JUDr. Miloslavem Jindřichem, čestným viceprezidentem NKČR, uveřejněný v ARS NOTARIA č. 3/2020: Notářství má své postavení jen díky principům a zásadám, na kterých je založeno*. In: *Ad Notam* [online]. *Ars Notaria*, 22.10.2020 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_847-rozhovor-s-judr-miloslavem-jindrichem-cestnym-viceprezidentem-nkcr-uvarejneny-v-ars-notaria-c-3-2020
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-575/16 „podmínky státní příslušnosti pro výkon povolání notáře“*. In: *Ad Notam* [online]. 16.3.2018 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_465-rozsudek-soudniho-dvora-eu-ve-veci-c-575-16-podminky-statni-prislusnosti-pro-vykon-povolani-notare
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. *Úschova listin*. In: *Ad Notam* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a>

ochrana-prav/uschova-listin

- NOTÁŘSKÉ SLUŽBY. *Notář je právnickou profesí, která má výsadní postavení.* In: *notarskesluzby.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: http://www.notarskesluzby.cz/jak_vybrat_pravnik.html
- PAVELKA, J. *Dědické právo po rekonstrukci (nový občanský zákoník).* In: *CFOworld.cz* [online]. 1. 12. 2013 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.cfoworld.cz/clanky/dedicke-pravo-po-rekonstrukci-novy-obcansky-zakonik/>
- VOJTEK, P. *Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky.* In: *Ad Notam* [online]. 22.6.2011, 17. ročník(3/2011). 8 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2011_3.pdf
- WAWERKA, K. *Klaus Woschnack: Aspekty notářské samosprávy.* In: *Ad Notam* [online]. 27. 03. 2020 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_795-klaus-woschnack-aspekty-notarske-samospravy
- WAWERKA, K. *Koncepce dohledu Notářské komory ČR.* In: *Ad Notam* [online]. 2015, (3/2015), 116 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2005_3.pdf
- WAWERKA, K. *Mají stopy rakouské monarchie v českém notářství budoucnost?* In: *Ad notam* [online]. Notářská komora České republiky, 2016 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_369-maji-stop-y-rakouske-monarchie-v-ceskem-notarstvi-budoucnost
- WAWERKA, K. *Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství.* In: *Ad Notam* [online]. 27.8.2003, 90-91 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003_4.pdf

Právní předpisy, důvodové zprávy, stavovské předpisy a stanoviska

- zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého
- zákon České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
- zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

- vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
- vyhláška č. 196/2001 Sb., vyhláška o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
- vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

- BECK-ONLINE.CZ. *Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních* In: *beck.online.cz* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgjpwi6q&groupIndex=12&rowIndex=0>

- Kárný řád Notářské komory České republiky
- Konkurzní řád Notářské komory České republiky
- Organizační řád Notářské komory České republiky a notářských komor
- Usnesení prezidia NK ČR z 30.3.1993
- Usnesení NK ČR z 6. 4. 1994

- Usnesení prezidia NK ČR z 20. 9. 2000, č. P 11/2000
- Volební řád orgánů notářské samosprávy
- Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 24. 3. 2005
- Výkladové stanovisko prezidia NK ČR ze dne 17. 5. 2005
- Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 13. 12. 2006, č. VS 6/2006
- Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 12. 4. 2006, č. VS 2/2006
- Výkladové stanovisko prezidia NK ČR z 27. 1. 2009, č. VS 1/2009
- Zkušební řád Notářské komory České republiky

Judikatura

- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 1998, sp. zn. 2 Cdon 721/97
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 2008, sp. zn. 7 Cmo 213/2007
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, č.j. 11 Ca 136/2007-40
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4566/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 25 Cdo 176/2008
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 1. 2011, č.j. 10 Ca 308/2008-100
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2120/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009

- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 10. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1154/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2505/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3155/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1397/2017

- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 15. března 2018, C-575/16, Evropská komise v. Česká republika
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-47/08, Evropská komise v. Belgie
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C50/08, Evropská komise v. Francie
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-51/08, Evropská komise v. Lucembursko
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-53/08, Evropská komise v. Rakousko
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-54/08, Evropská komise v. Německo
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-61/08, Evropská komise v. Řecko,
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. prosince 2011, C-157/09, Evropská komise v. Nizozemské království
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. září 2015, C-151/14, Evropská komise v. Lotyšská republika
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. února 2017, C-392/15, Evropská komise vs. Maďarsko